

CRNA GORA
AGENCIJA ZA ZAŠTITU LIČNIH PODATAKA
I SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

Broj: 01-125-7763-1/23 29.11 2023 GOD.
Datum: 29.03.2023 god.

PRIMLJENO:	29.11 2023 GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-72/23-49
EPA:	78 XXVIII
SKRAĆENICA:	PRILOG:

CRNA GORA SKUPŠTINA CRNE GORE	
PRIMLJENO:	30.3. 2023 GOD.
KLASIFIKACIONI BROJ:	00-72/23-5
VEZA:	
EPA:	724 XXVII
SKRAĆENICA:	PRILOG:

SKUPŠTINA CRNE GORE

Poštovani,

U skladu sa odredbama člana 62 stav 1 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti ("Službeni list Crne Gore", br. 79/08, 70/09, 44/12 i 22/17) i člana 43 stav 1 Zakona o slobodnom pristupu informacijama ("Službeni list Crne Gore", br. 44/12 i 30/17), u prilogu vam dostavljamo, u dovoljnom broju primjeraka (120) i u elektronskoj formi (1 CD), **Izveštaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2022. godinu.**

S poštovanjem,

Savjet Agencije
Predsjednik, mr Željko Rutović

CRNA GORA
AGENCIJA ZA ZAŠTITU LIČNIH PODATAKA
I SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

IZVJEŠTAJ

O STANJU ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA I STANJU U OBLASTI PRISTUPA INFORMACIJAMA ZA 2022. GODINU

Podgorica, mart 2023. godine

**ISSN 2704-5269 IZVJEŠTAJ O STANJU ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA I STANJU
U OBLASTI PRISTUPA INFORMACIJAMA ZA 2022. GODINU**

ISSN 2704-5269

9 772704 526001 >

SADRŽAJ

UVOD

ZAŠTITA LIČNIH PODATAKA

1. NADZOR

- 1.1. Vanredan nadzor
 - 1.1.1. Vanredan nadzor po zahtjevima za zaštitu prava
 - 1.1.2. Vanredan nadzor po osnovu inicijative za vršenje nadzora
- 1.2. Provjera postupanja
- 1.3. Primjeri obavljenih nadzora

2. EVIDENCIJA ZBIRKI LIČNIH PODATAKA

- 2.1. Registar evidencije o zbirkama ličnih podataka
- 2.2. Dostavljanje zbirki ličnih podataka
- 2.3. Saglasnosti za uspostavljanje zbirki ličnih podataka
- 2.4. Saglasnosti za iznošenje podataka

3. MIŠLJENJA U VEZI PRIMJENE ZAKONA

- 3.1. Mišljenja
- 3.2. Primjeri mišljenja
- 3.3. Preporuke i tumačenje Zakona kao pomoć Agencije u funkciji saradnje sa rukovaocima

4. ANALIZA STANJA ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA

SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

1. PRVOSTEPENI POSTUPAK

- 1.1. Zahtjevi za slobodan pristup informacijama prema organima vlasti
- 1.2. Struktura kategorija podnosilaca zahtjeva za slobodan pristup informacijama i organa vlasti kojima su upućeni zahtjevi

2. DRUGOSTEPENI POSTUPAK

- 2.1. Žalbe na rješenja organa vlasti podnijete Agenciji
- 2.2. Zahtjevi Savjeta Agencije prema organima vlasti

3. INSPEKCIJSKI NADZOR

4. ODLUKE SUDOVA

5. INFORMACIONI SISTEM

6. ANALIZA STANJA SLOBODNOG PRISTUPA INFORMACIJAMA

PRILOZI

1. OPŠTI PRAVNI OKVIR

- 1.1. Ustav Crne Gore
- 1.2. Zakonski okvir
- 1.3. Međunarodna dokumenta
- 1.4. Opšta uredba o zaštiti ličnih podataka (GDPR)

2. AGENCIJA ZA ZAŠTITU LIČNIH PODATAKA I SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

- 2.1. Nadležnosti
- 2.2. Ovlašćenja
- 2.3. Unutrašnja organizacija
- 2.4. Budžet Agencije za 2022. godinu
- 2.5. Aktivnosti Agencije
 - 2.5.1. Edukacije
 - 2.5.2. Web stranica
 - 2.5.3. Elektronski i štampani mediji
 - 2.5.4. Saradnja sa drugim institucijama
 - 2.5.5. Međunarodna saradnja
 - 2.5.6. Aktivnosti u vezi pretpristupnih pregovora
 - 2.5.7. Ostale aktivnosti

ZAKLJUČAK – PREDLOZI MJERA

UVOD¹

Članom 62 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti ("Službeni list Crne Gore", br. 79/08, 70/09, 44/12 i 22/17) definisana je obaveza Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama da podnosi godišnji izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka Skupštini Crne Gore do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu. Istim članom Zakona ostavljena je mogućnost da Agencija podnosi Skupštini posebni izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka na zahtjev Skupštine ili ako Agencija ocijeni da za to postoje posebni razlozi. U izvještaju se objavljuje analiza stanja u oblasti zaštite ličnih podataka, postupaka pokrenutih na osnovu ovog zakona i naloženih mjera, kao i podaci o stepenu poštovanja prava lica prilikom obrade ličnih podataka.

Takođe, članom 43 Zakona o slobodnom pristupu informacijama ("Službeni list Crne Gore", br. 44/12 i 30/17) definisana je obaveza Savjeta Agencije da jednom godišnje podnese Skupštini Crne Gore izvještaj o stanju u oblasti pristupa informacijama. Pored ove obaveze, Savjet Agencije je dužan da podnese izvještaj Skupštini uvijek kad to Skupština zatraži.

S obzirom na ove zakonom definisane obaveze, Skupštini Crne Gore se podnosi ***Izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2022. godinu.***

Skupština Crne Gore je, na sjednici od 29. decembra 2021. godine, donijela Odluku o razrješenju predsjednika Savjeta Agencije i Odluku o razrješenju jednog člana Savjeta Agencije, čime je bio blokiran rad Savjeta Agencije. Savjet Agencije, u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, između ostalog, donosi odluke po prigovoru na zapisnik o izvršenom nadzoru, donosi mišljenja u vezi primjene ovog zakona, mišljenja u slučaju kad postoji sumnja da li se određeni skup ličnih podataka smatra zbirkom u smislu ovog zakona, mišljenja da li određeni način obrade ličnih podataka ugrožava prava i slobode lica, daje saglasnosti na uspostavljanje zbirke ličnih podataka, daje saglasnosti za iznošenje podataka van Crne Gore, odlučuje u skladu sa zakonom kojim se uređuje slobodan pristup informacijama i dr. Shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama, protiv akta organa vlasti o zahtjevu za pristup informaciji podnosilac zahtjeva i drugo zainteresovano lice može izjaviti žalbu Agenciji, o kojoj odlučuje Savjet Agencije.

Imenovanjem Predsjednika i jednog člana Savjeta Agencije od strane Skupštine Crne Gore od 01. avgusta 2022. godine, ovaj organ Agencije je kompletiran i odlučuje, shodno zakonskim ovlaštenjima, u punom kapacitetu.

¹ ***Izrazi koji se u ovom Izvještaju koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu***

ZAŠTITA LIČNIH PODATAKA

1. NADZOR

Nadzor je postupak kojim se ostvaruje neposredna kontrola zakonitosti rada i postupanja subjekta nadzora – rukovalaca zbirke ličnih podataka, obrađivača i trećeg lica, odnosno korisnika, putem neposrednog uvida u poslovne evidencije, s ciljem provjere usklađenosti njihovog rada sa Zakonom i drugim propisima koji se odnose na obradu i zaštitu ličnih podataka, preduzimanje i izvršenje upravnih mjera i radnji.

Nadzor ima prvenstveno svrhu preventivnog djelovanja radi podspješivanja odgovornog odnosa subjekta nadzora prema zakonskim obavezama. Agencija vrši nadzor u skladu sa zakonom preko zaposlenih lica u tom organu, koja su ovlašćena za obavljanje poslova nadzora, u skladu sa aktom o sistematizaciji (u daljem tekstu: kontrolor). Kontrolori su zaposleni u Agenciji – Odsjeku za nadzor, sa ovlašćenjima da sprovedu nadzor, samostalni su u vršenju nadzora iz oblasti zaštite ličnih podataka u okviru zakonskih ovlašćenja.

Kontrolori imaju pravo i obavezu da neposredno pregledaju poslovne prostorije i druge objekte u kojima se vrši obrada ličnih podataka, proces rada, isprave i druge dokumente, kao da obavljaju druge radnje u skladu sa predmetom nadzora. Kontrolor ima pravo pristupa ličnim podacima sadržanim u zbirkama ličnih podataka, bez obzira da li se evidencije o tim zbirkama vode u Registru, kao i pravo pristupa spisima i drugoj dokumentaciji koja se odnosi na obradu ličnih podataka i sredstvima elektronske obrade ličnih podataka. Postupak nadzora se pokreće i vodi po službenoj dužnosti. Svako može podnijeti inicijativu za pokretanje postupka nadzora. Nadzor se vrši kod svih rukovalaca zbirke ličnih podataka koji su obavezni da postupaju shodno odredbama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, a odnosi se na: državne organe, organe državne uprave, organe lokalne samouprave i lokalne uprave, privredna društva i druga pravna lica, preduzetnike i fizička lica koja vrše obradu ličnih podataka u skladu sa zakonom o Zaštiti podataka o ličnosti. Po ovom zakonu obavezni su da postupaju rukovaoci zbirke ličnih podataka koji obrađuju lične podatke na teritoriji Crne Gore ili van Crne Gore gdje se u skladu sa međunarodnim pravom primjenjuju propisi Crne Gore. Ovaj zakon primjenjuje se i na rukovaoca zbirke ličnih podataka koji je osnovan van Crne Gore ili nema prebivalište u Crnoj Gori, ako se oprema za obradu ličnih podataka nalazi u Crnoj Gori, izuzev ako se ta oprema koristi samo za prenos ličnih podataka preko teritorije Crne Gore. Rukovalac zbirke ličnih podataka, treće lice, odnosno korisnik ili obrađivač ličnih podataka obavezni su da omoguće pristup zbirkama, spisima i drugoj dokumentaciji, kao i sredstvima elektronske obrade i da, na zahtjev kontrolora, dostave tražene spise i drugu dokumentaciju.

O obavljenom nadzoru kontrolor je obavezan da sačini zapisnik i u njemu navede činjenično stanje utvrđeno nadzorom. Zapisnik se sačinjava u roku od osam (zahtjev za zaštitu prava), odnosno 15 dana (inicijativa za pokretanje postupka nadzora) od dana izvršenog nadzora.

Nadzorom kod rukovaoca zbirke ličnih podataka obuhvataju se:

- zbirke ličnih podataka sa nazivom zbirki;

- pravni osnov za obradu ličnih podataka;
- naziv rukovaoca zbirke;
- svrhu obrade ličnih podataka;
- kategoriju lica, vrste ličnih podataka sadržanih u zbirci;
- način prikupljanja i čuvanja ličnih podataka;
- rok čuvanja i korišćenja ličnih podataka;
- naziv korisnika zbirke ličnih podataka;
- iznošenje ličnih podataka iz Crne Gore;
- interna pravila obrade i zaštite ličnih podataka rukovaoca zbirke podataka;
- posebni vidovi obrade ličnih podataka;
- biometrijske mjere;
- video nadzor i
- ulazak i izlazak iz službenog odnosno poslovnog prostora.

Pravilnikom o načinu vršenja nadzora u oblasti zaštite ličnih podataka je predviđeno da Agencija vrši:

- redovan nadzor
- vanredan nadzor (po zahtjevu i inicijativi za zaštitu prava)
- provjera postupanja po ukazanim nepravilnostima

U 2022. godini Agenciji je pristiglo 215 inicijativa, odnosno zahtjeva za zaštitu prava od strane fizičkih i pravnih lica. Obradeno je 213 predmeta, dok su dva predmeta prenešena za 2023. godinu, jer su inicijative podnešene krajem decembra 2022. godine.

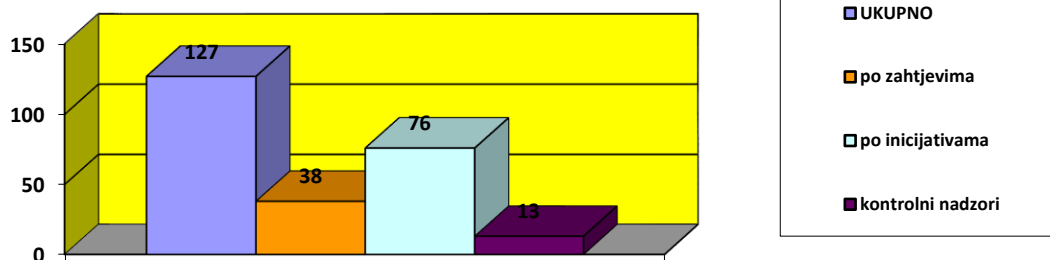
U toku 2022. godine ukupno je izvršeno 127 (stodvadesetsedam) nadzora. Od tog broja 114 (stočetnaest) se odnosi na vanredan nadzor. Od 114 (stočetnaest) vanrednih nadzora, po osnovu podnijetih zahtjeva za zaštitu prava sprovedeno je ukupno 38 (tridesetosam) nadzora, dok je preostalih 76 (sedamdesetšest) izvršeno po osnovu podnijete inicijative. Provjera postupanja po zapisniku (ukazanim nepravilnostima) - kontrolni nadzori izvršeno je 13 (trinaest).

Kako je jedno lice podnijelo 63 Zahtjeva za zaštitu prava prema istom subjektu nadzora po kontroli iste evidencije zbirke podataka, Agencija je objedinila predmete i jednim nadzorom i jednim zapisnikom riješila te predmete.

U istom periodu Agenciji je dostavljeno 12 (dvanaest) inicijativa od strane fizičkih lica po osnovu navodne nezakonite obrade ličnih podataka putem vršenja video nadzora. Na osnovu priložene dokumentacije konstatovano je da se radi o instaliranju video nadzora na privatnom posjedu (član 8 ZZPL), pa je Odsjek za nadzor upućivao podnosiocima da isti mogu podnijeti krivičnu prijavu saglasno članu 174 Krivičnog zakonika Crne Gore (neovlašćeno fotografisanje odnosno snimanje), dok je članom 183 istog zakona propisano da se navedeno krivično djelo goni po privatnoj tužbi.

Agencija je u deset (10) predmeta tražila dopunu inicijative od podnosioca, a tri zahtjeva su odložena zbog već pokrenutog postupka kod drugog organa.

U izvještajnoj godini urađena su četiri nacrti rješenja po prigovoru.

U 114 vanrednih nadzora, u 32 nadzora nije utvrđena nepravilnost, dok su u 82 nadzora kontrolori Agencije utvrdili nepravilnosti i dali rokove za otklanjanje istih. Provjerom postupanja po zapisniku (ukazanim nepravilnostima), odnosno kontrolnim nadzorima (kojih je izvršeno 13), utvrđeno je da su svi subjekti nadzora otklonili ukazane nepravilnosti.

1.1. Vanredan nadzor

Vanredni nadzori nisu obuhvaćeni godišnjim planovima, ali povodi za njihovo vršenje su nastali na osnovu podnesenih zahtjeva za zaštitu prava ili inicijativa nosilaca ličnih podataka ili kada je u postupku po službenoj dužnosti ocijenjeno da je za rješavanje konkretnog predmeta neophodno izvršiti nadzor.

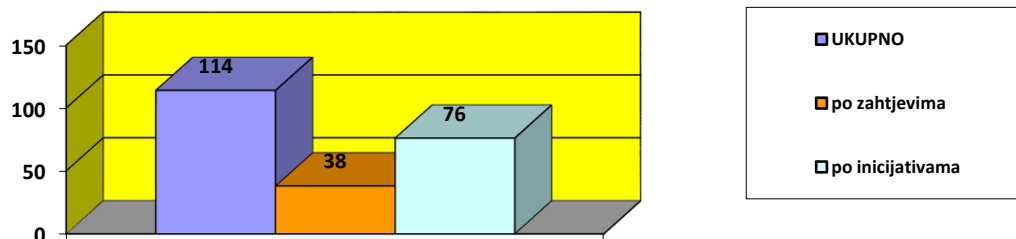
Vanredan nadzor može biti:

- nadzor po zahtjevu za zaštitu prava;
- nadzor po osnovu inicijative za vršenje nadzora;
- nadzor po nalogu starješine organa.

Vanredni nadzori su izvršeni na osnovu podnesenih zahtjeva za zaštitu prava ili inicijativa nosilaca ličnih podataka ili kada je u postupku po službenoj dužnosti ocijenjeno da je za rješavanje konkretnog predmeta neophodno izvršiti nadzor. Imajući u vidu karakter, odnosno prioritet postupanja, Agencija je u cilju što efikasnijeg rješavanja problema, prevashodno vodila računa da postupi po svim zahtjevima građana i time spriječi povredu privatnosti, koja je mogla nastati zbog nezakonite obrade ličnih podataka.

U 2022. godini izvršeno je ukupno 114 (stočetnaest) vanrednih nadzora, i to:

- po zahtjevima za zaštitu prava 38 (tridesetosam) i
- po osnovu inicijative za vršenje nadzora 76 (sedamdesetšest).

1.1.1. Vanredan nadzor po zahtjevima za zaštitu prava

U 2022. godini je izvršeno ukupno 38 (tridesetosam) nadzora po Zahtjevima za zaštitu prava i to kod sljedećih subjekata:

1. Uprava policije OB Žabljak
2. Sekretarijat za stambene komunalne Cetinje
3. Advokatska kancelarija „Vukmirović Mišić“ DOO Blue low
4. JU SMS „Mladost“ Tivat
5. Crnogorski telekom
6. Opština Sekretarijat za lokalnu samoupravu Bijelo Polje
7. M-tel Podgorica
8. JU SMS „mladost“ Tivat
9. Stambena zgrada, Ul. Kralj Nikole 6A, ulaz broj 1, Podgorica
10. Porodična stambena zgrada, KO KRUTE Vladimirske, Ulcinj
11. Uprava za inspeksijske poslove
12. Sekretarijat za komunalno stambene poslove – Opština Budva
13. „Ataco –Trgovina i zastupanja“ DOO, Danilovgrad
14. Stambena zgrada, Ul. Kralj Nikole 6A, ulaz broj 1, Podgorica
15. Osnovni sud Podgorica
16. Viši sud Podgorica
17. Viši sud Podgorica
18. Viši sud Podgorica
19. Viši sud Podgorica
20. Viši sud Podgorica
21. Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost
22. Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost
23. Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost
24. DOO Krsto Tomašević, Herceg Novi
25. Uprava policije Crne Gore
26. Luka Kotor
27. DOO „Čibri“
28. „BLUE COACH“ DOO Podgorica
29. Ustavni sud Crne Gore
30. Opštinska izborna komisija
31. DOO „Premijum“ Podgorica, ul. „Vasa Raičkovića“ br. 37.
32. Pokret Evropa sad
33. DOO Krsto Tomašević, Herceg Novi
34. Izborna komisija Glavnog Grada i ND DAN
35. Opština Mojkovac Sekretarijat za finansije i privredu
36. Opština Mojkovac Sekretarijat za finansije i privredu
37. MUP Crne Gore
38. Uprava policije Crne Gore

1.1.2. Vanredan nadzor po osnovu inicijative za vršenje nadzora

U 2022. godini izvršeno je ukupno 76 (sedamdesetšest) vanredna nadzora po osnovu inicijative za vršenje nadzora, i to kod sljedećih subjekata:

1. Sekretarijat za planiranje prostora - Glavni Grad
2. Kladionica Zlatnik Čibri DOO PG
3. Stambena zgrada, Ibrahima Koristovića, lamela E
4. Finacial solution Podgorica
5. Stambena zgrada VII Omladinskih bb. PG
6. Montenegro Trasfers PG
7. DOO „Stadion“Podgorica
8. Ministarstvo ekonomskog razvoja
9. JU „Sergije Stanić“, Podgorica
10. Poslovni objekat
11. Sutivan Bijelo Polje
12. Erste banka Podgorica
13. Erste banka Podgorica
14. Uprava prihoda i carina
15. SSŠ „Mladost“Tivat
16. SSŠ „Mladost“ Tivat
17. SSŠ „Mladost“Tivat
18. SSŠ „Mladost“ Tivat
19. SSŠ „Mladost“ Tivat
20. SSŠ „Mladost“Tivat
21. Poslovni prostor, Muo 41a, Kotor
22. Stambena zgrada, II Crnogorski bataljona 2l, Podgorica
23. Muzički centar Crne Gore
24. Stambena zgrada, Save Kovačevića 62 Podgorica
25. JU OŠ „Jugoslavija“ Bar
26. Agencija za sprečavanje korupcije
27. Hotel „Bella Vista“, Bečići
28. Stambena zgrada, ul Mimoza, Budva
29. The Old Fisheraman PUB, Budva
30. Lubarda Company doo, Podgorica
31. Stambena zgrada Bratstva i jedinstva br. 71
32. Hrvatsko nacionalno vijeće
33. Zgrada Stara slanica 5/7 Risan
34. Hrvatsko nacionalno vijeće
35. Weldetpitures
36. Prva banka, Podgorica
37. Stambena zgrada, Ul. Mitra Bakića br. 144
38. Stambena zgrada, naselje Kava
39. Poliklinika „International Medical Centar“

40. Stambena zgrada, Ul. Karpoška ulaz br. 5, Tivat
41. Stambena zgrada, Ul. Marina Bečića bb, Bečići, Budva
42. Privatna stambena kuća, selo Vladimirske Kurte, Ulcinj
43. Služba za inspekcijske poslove Opština Herceg Novi
44. „Gugi Comerc“ doo, Lastva grbaljska
45. Ministarstvo javne uprave
46. „Parking servis“ doo, Podgorica
47. Stambena zgrada, ul. Ivana Crnojevića br. 73
48. Opština Herceg Novi
49. Ericsson AB Stockholm
50. Stambena zgrada – ul. Nika Martinovića ulaz II/1 i ulaz I/3, Podgorica
51. MUP CG
52. Kafe picerija „Babilon“, Budva
53. Stambena zgrada, Trg Maršala Tita, Herceg Novi
54. Stambena zgrada, Orjenskog Bataljona br. 15, Herceg Novi
55. Pošta Crne Gore
56. Ustavni sud Crne Gore
57. DOO „7M ENTERIJER“ Spuž
58. Opština Nikšić – Komunalna policija
59. Uprava policije - Sektor za borbu kriminala Bijelo Polje
60. „Pikaso“ DOO
61. Multicom Capital Plaza centar Podgorica
62. NN lice, naselje Buona Vista, Dobrota bb, Kotor
63. JP „Aerodromi Crne Gore“
64. Hipotekarna banka
65. Euroglobus DOO
66. Stambena zgrada u ulici Tršova, Lamela C (zgrada „Lepa Brena“), Bijelo Polje
67. Auto servis „Konatar“ Ravna rijeka br. 24. Bijelo Polje
68. Samostalna zanatska radnja „ENKO“ Bijelo Polje
69. MZ „Vivero“ u ulici Milorada Šćepanovića, Bijelo Polje
70. „Anja Cosmetics“ d.o.o., Podgorica
71. Hotel „Bijela Rada“, Bijelo Polje
72. D.O.O. Ž&M-kompani Bijelo Polje
73. Objekat, adresa MUO-Prčanj /magistralni put Kotor
74. Objekat XLIII Ul. MAHALA br.1, Podgorica,
75. Objekat Ul.Zlate Raičević- Donja Gorica Podgorica
76. NorMonte d.o.o. Peluzica bb, Muo, Kotor

1.2. Provjera postupanja

U izvještajnom periodu izvršeno je 13 (trinaest) kontrolnih nadzora – (provjera postupanja), i to kod sljedećih subjekata:

1. „Monteput“ d.o.o.
2. Montenegro Transfers Doo Podgorica
3. „Euroglobus d.o.o.“, Blok IX, Podgorica
4. Auto servis "Konatar" Ravna Rijeka br.24, Bijelo Polje
5. Glavni grad Podgorica – Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj
6. Prijestonica Cetinje Sekretarijat za stambeno-komunalne poslove i sabračaj
7. Muzički centar Crne Gore
8. DOO "Premijum" Podgorica ul. "Vasa Raičkovića" br. 37.
9. "Crnogorski telekom" Ad Podgorica
10. "M-tel" D.O.O. Podgorica
11. Advokatska kancelarija "Vukmirović Mišić law firm" Podgorica.
12. "BLUE COACH" DOO, PODGORICA
13. Erste Bank AD Podgorica, ul. Studenska bb, Podgorica

Ponovljenim nadzorom u dijelu kontrole da li su subjekti nadzora postupili po ukazanim napravnostima konstatovano je da su uklonjene nepravilnosti u ostavljenim rokovima.

Uporedni pregled nadzora u prethodne četiri godine:

2019. godina			2020. godina		
Ukupno nadzora - 118			Ukupno nadzora - 68		
Redovan nadzor	Vanredan nadzor		Redovan nadzor	Vanredan nadzor	
8	80		5	49	
Dopunski nadzor	Zahtjev za zaštitu prava	Inicijativa za zaštitu prava	Dopunski nadzor	Zahtjev za zaštitu prava	Inicijativa za zaštitu prava
0			0		
Provjera postupanja			Provjera postupanja		
30	17	63	14	12	37

2021. godina			2022. godina		
Ukupno nadzora - 123			Ukupno nadzora - 127		
Redovan nadzor	Vanredan nadzor		Redovan nadzor	Vanredan nadzor	
13	83		0	114	
Dopunski nadzor	Zahtjev za zaštitu prava	Inicijativa za zaštitu prava	Dopunski nadzor	Zahtjev za zaštitu prava	Inicijativa za zaštitu prava
0			0		
Provjera postupanja			Provjera postupanja		
27	9	74	13	38	76

1.3. Primjeri obavljenih nadzora

Primjer 1.

Erste Bank AD Podgorica, ul. Studenska bb, Podgorica

Izvršen je nadzor po Inicijativi za pokretanje postupka nadzora br. 06-29-800-2/22 od 28.02.2022. godine, pokrenute po službenoj dužnosti na osnovu podnesaka, br. 06-29-800-1/22 od 11.02.2022. godine i 06-29-985-1/22 od 17.02.2022. godine upućenih od strane fizičkih lica, klijenata Erste Banke. U podnescima se u bitnom navodi da je ažuriranjem aplikacije mBanking došlo do blokade korišćenja aplikacije koja se uredno plaća (ukoliko korisnik aplikacije odbije dva puta neku od ponuđenih dozvola aplikacija nije dostupna korisniku), da se korisnika uslovljava i traži pristup galeriji i ostalim privatnim sadržajima koji se nalaze na mobilnom telefonu čime je došlo do kršenja Ustava i zakona Crne Gore, odnosno da aplikacija traži pristup SMS kartici, samim tim pristup podacima na kartici, SMS porukama i pozivima. Takođe, navodi se da aplikacija traži pristup i povezanim bluetooth uređajima, uvid koje su druge aplikacije instalirane na uređaju, koja je pozadina uređaja itd. što predstavlja opseg informacija koji prevazilazi ono što je aplikaciji potrebno za rad, kao i da se postavlja pitanje kako će ovi podaci dalje biti korišćeni, kako će se upravljati sa njima, sa kim će sve ti podaci biti dijeljeni, te da li će podaci nekad biti i predmet trgovine, u smislu da se prodaju za potrebe ciljanog digitalnog marketinga bez znanja korisnika aplikacije.

U postuku nadzora konstatovano je:

Obrada ličnih podataka mora se vršiti u skladu sa načelom zakonitosti, što znači da za svaku obradu ličnih podataka mora postojati pravni osnov; da u predmetnom slučaju, pravni osnov za obradu ličnih podataka korisnika usluga subjekta nadzora proizilazi iz obligacionog odnosa nastalog iz ugovora odnosno pisane saglasnosti korisnika na koga se lični podaci odnose u svrhu korišćenja finansijskih usluga putem elektronskog bankarstva sa subjektom nadzora saglasno čl.10 st.1 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti a u smislu čl. 9 st.1 t.6 ovog Zakona vezano za čl.21 Zakona o obligacionim odnosima.

Da klijent potpisuje *Pristupnicu - zahtjev za korišćenje usluge elektronskog bankarstva za fizičko lice* koji može biti samo vlasnik računa za koji se vrši ugovaranje ove usluge shodno Opštim uslovima korišćenja usluga elektronskog bankarstva od 29.03.2019. godine kojim su regulisana prava i obaveze korisnika i subjekta nadzora koji čine sastavni dio ovog Ugovora (tačka 1.12 Opštih uslova), saglasno dužnosti subjekta nadzora kao kreditne institucije da za svaku uslugu koja je u ponudi za klijente- fizička lica izradi obrazac koji sadrži ključne informacije o usluzi shodno čl. 209 Zakona o kreditnim institucijama, a u smislu čl.20 Zakona o zaštiti potrošača - korisnika finansijskih usluga; da je čl.18 Zakona o međubankarskim naknadama i posebnim pravilima poslovanja u vezi sa platnim karticama uređeno da je aplikacija za plaćanje računarski softver ili drugi odgovarajući instrument učitao na uređaju kojim se omogućava iniciranje platne transakcije na osnovu platne kartice i koji platiocu omogućava izdavanje naloga za plaćanje;

Da je saglasno čl.351 Zakona o kreditnim institucijama propisano da se na prikupljanje, obradu i korišćenje ličnih podataka primjenjuju odredbe zakona kojim se uređuje zaštita

podataka o ličnosti; dakle, potpisom Pristupnice, korisnik izjavljuje da je pročitao Opšte uslove, da pristaje na njihovu primjenu i da prihvata sva prava i obaveze koje iz istih proizilaze (2.1 Opštih uslova);

Da je u ovim Opštim uslovima, u bitnom za predmet nadzora, uređen opseg i korišćenje usluga elektronskog bankarstva, zaštita ličnih podataka i povjerljivosti informacija, odgovornost Banke i blokada/deblokada korišćenja i otkaz usluge elektronskog bankarstva;

Da je u tački 5. Zaštita ličnih podataka i povjerljivih informacija navedeno da su lični podaci korisnika vezani za korišćenje Usluge elektronskog bankarstva tajni i da će Banka tako prikupljene informacije koristiti u skladu sa važećim propisima (5.1.);

Da Banka može u skladu sa važećim propisima automatski prikupljati podatke o Korisnikovom uređaju koji koristi za pristup uslugama elektronskog bankarstva i koji se u širem smislu mogu smatrati ličnim podacima Korisnika (npr. IP adresu, tip pregledača, ime domena, web kolačiće, android_ID, IFV)(5.2.);

Da Banka koristi lične podatke Korisnika prikupljene u skladu sa Ugovorom isključivo u svrhu pružanja Usluge elektronskog bankarstva i sprovođenja mjera sigurnosti (5.3.);

da u su tački 9 uređeni uslovi i način blokiranja korišćenja Usluge elektronskog bankarstva, koja blokada od strane Banke je navedena naročito pod tačkom 9.3. na način da će Banka Ovlašćenom korisniku automatski blokirati sredstvo za identifikaciju i autorizaciju koje je koristio prilikom prijave na ugovorenu Uslugu elektronskog bankarstva ako: *prilikom prijave na uslugu tri puta unese netačne podatke iz Erste Display kartice ili mTokena; prilikom dodatne autorizacije transakcije pet puta unese netačan odgovor iz Erste Display kartice ili mTokena; prilikom dodatne autorizacije transakcije mTokenom pet puta unese netačan mPIN, odnosno pod uslovima preciziranim tačkom 9.6. - Banka će Uslugu elektronskog bankarstva blokirati i ukoliko: procijeni da je iz bilo kojeg razloga ugrožena sigurnost Korisnikovih podataka i sredstava; korišćenje usluga od strane Korisnika, a po isključivoj procjeni Banke predstavlja sigurnosnu prijetnju ili ugrožava poslovanje Banke; Korisnik neuredno podmiruje svoje obaveze prema Banci po bilo kojoj osnovi u iz kojih razloga Banka će, neposredno prije blokiranja Usluge elektronskog bankarstva, ukoliko je to moguće, obavijestiti Korisnika o namjeri i o razlozima za blokiranje Usluge telefonski i to pozivom na posljednji broj i/ili obavještenjem na e-mail adresu koje Korisnik dostavio Banci.*

Da je subjekt nadzora sačinio Politiku privatnosti Erste Bank AD Podgorica za mBanking aplikaciju saglasno obavezi rukovaoca zbirke ličnih podataka da mora dati obavještenje o obradi ličnih podataka licu od kojeg neposredno prikuplja podatke shodno čl. 20. Zakona o zaštiti podataka kojom su pružene informacije ko je rukovalac zbirke ličnih podataka, koji podaci se prikupljaju i obrađuju, kako se koriste podaci koji se prikupljaju, podatke o aktivnostima i korišćenju, ko osim Banke ima pristup ličnim podacima korisnika, način prijave u aplikaciju, gdje će se obrađivati podaci korisnika, koliko dugo se čuvaju podaci korisnika, koja su prava korisnika u pogledu obrade podataka i sigurnost;

da je, s tim u vezi, u bitnom za predmet nadzora, navedeno sljedeće: *"Banka može u skladu sa važećim propisima automatski prikupljati podatke o Korisnikovom uređaju koji se koristi za pristup uslugama elektronskog bankarstva i koji se u širem smislu mogu*

smatrati ličnim podacima Korisnika: IP adresu, ime domena, android ID, IFV, ID uređaja, Instalirane aplikacije, Serijski broj, Brand, Model, Proizvođač, Vremenske zone, Pozadine, Serijski broj SIM kartice, Upareni Bluetooth uređaji, Uparene WIFI mreže. Banka navedene podatke može prikupljati u svrhu bezbjednosti korišćenja mobilne aplikacije i prevenciji zloupotrebe. - Mobilna aplikacija traži pristup Galeriji slika (internoj memoriji) za opciju postavljanja profilne slike i/ili pozadine; podatak se čuva samo lokalno na mobilnom uređaju. - Mobilna aplikacija prikuplja geolokacijske podatke Korisnika isključivo u svrhu bezbjednosti korišćenja aplikacije. - Za korišćenje funkcionalnosti Slikaj i Plati mobilna aplikacija zahtijeva pristanak korisnika za korišćenje kamere na mobilnom uređaju. Bez navedenog pristanka aplikacija neće moći pristupiti navedenim funkcionalnostima. - Za direktan poziv prema Banci (Kontakt centar) mobilna aplikacija zahtijeva pristanak korisnika za pristup aplikaciji za pozivanje. - Za aktivaciju mBanking usluge za postojeće korisnike NetBanking usluge (Display kartica kao sredstvo autentifikacije), mobilna aplikacija zahtijeva unos broja telefona u skladu sa Opštim uslovima korišćenja usluga elektronskog bankarstva za fizička lica - Korisnik može po potrebi promijeniti kontakt broj telefona u odgovarajućoj sekciji aplikacije namjenjenoj za promjenu kontakt podataka, isključivo nakon prijave u aplikaciju.”

Imajući u vidu konstatacije date naročito u tačkama 3. i 4., navode iz predmetnih podnesaka kao i navode iz izjava subjekta nadzora jasno proizilazi da nisu bili ispunjeni propisani uslovi za blokadu/onemogućavanje pristupa aplikaciji mBanking kada korisnik odbije neku od ponuđenih dozvola za pristup galeriji slika, geolokacijskim podacima, korišćenja opcije slikaj i plati i direktnog poziva prema Banci (koje podatke Banka ne prikuplja), budući da se ne radi o obaveznim permisama neophodnim za funkcionalnost aplikacije niti se radi o taksativno navedenim uslovima iz tačke 9 Opštih uslova korišćenja usluga elektronskog bankarstva (posebno iz t.9.3. i 9.6.) kada Banka može blokirati aplikaciju što je u suprotnosti sa odredbama iz čl.5 Zakona o zaštiti potrošača-korisnika finansijskih usluga a u vezi sa čl.2 st.1 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Takođe, prednje citirani navodi iz Politike privatnosti Erste Bank AD Podgorica za mBanking aplikaciju podrazumjevaju da pristup navedenim ličnim podacima i sadržajima nije obavezan za nesmetan rad aplikacije, već se radi o opcionalnim/dobrovoljnim mogućnostima korišćenja aplikacije od strane korisnika; kako se prema izjavi subjekta nadzora funkcionalnost aplikacije može ponovo vratiti (dakle, faktički je došlo do blokade) kroz podešavanja aplikacije u mobilnom telefonu, takvo obavještenje je bilo potrebno prethodno istaći na jasan i transparentan način prilikom automatskog traženja dozvole za pristup aplikacijama ili na neki drugi primjeren način shodno čl.2 st. 1 i čl. 20 st.1 t.4 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti o tome da li je davanje obavezno ili dobrovoljno i o mogućim posljedicama odbijanja davanja saglasnosti za navedenu namjenu; posebno se ističe da ne davanje/uskraćivanje saglasnosti za svrhu koja je različita od prvobitne, ne smije nepotrebno da ometa korišćenje usluge (iz ugovora) za koju je data saglasnost. Vezano za načelo proporcionalnosti i svrsishodnosti ličnih podataka u smislu čl.2 st.2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, te da se od strane subjekta obrađuju sljedeći lični podaci: IP adresa, ime domena, android ID, IFV, ID uređaja, Instalirane aplikacije, Serijski broj, Brand, Model, Proizvođač, Vremenske zone, Pozadine, Serijski broj SIM kartice,

Upareni Bluetooth uređaji, Uparene WIFI mreže, a na osnovu navoda iz pisane izjave subjekta nadzora konstatuje se sljedeće: imajući u vidu da je subjekt nadzora dio članice bankarske Grupacije koja, uključujući i većinu njenih članica, posluje na teritoriji Evropske unije čije standarde primjenjuje u svom poslovanju, a uvažavajući činjenicu da se zaštita ličnih podataka obezbjeđuje pod uslovima i na način propisanim Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti u skladu sa potvrđenim principima i standardima međunarodnog prava u smislu čl. 1 ovog Zakona, potrebno je istaći referentni propis za ovaj predmet nadzora. Direktivom (EU) 2015/2366 Evropskog parlamenta i vijeća od 25. Novembra 2015. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu, o izmjeni direktiva 2002/65/EZ, 2009/110/EZ i 2013/36/EU te Uredbe (EU) br. 1093/2010 i o stavljanju izvan snage Direktive 2007/64/EZ propisano je da države članice dopuštaju obradu ličnih podataka u platnim sistemima te pružateljima platnih usluga kada je to potrebno za zaštitu, sprječavanje, istraživanje i otkrivanje prevara u platnom prometu. (čl.94). U st.2 ovog člana propisano je da pružatelji platnih usluga isključivo pristupaju ličnim podacima, obrađuju i zadržavaju lične podatke koji su im potrebni za pružanje platnih usluga uz izričitu saglasnost korisnika platnih usluga. Države članice osiguravaju da pružatelj platnih usluga primjenjuje pouzdanu autentifikaciju klijenta ako platitelj: pristupa svom računu za plaćanje putem interneta; inicira elektronsku platnu transakciju; izvršava bilo koju radnju s udaljenosti koja može značiti rizik u pogledu prevara povezanih s plaćanjem ili drugih oblika zloupotrebe(čl.97). Pouzdana "autentifikacija klijenta" znači autentifikacija na temelju upotrebe dva ili više elemenata koji pripadaju u kategoriju znanja (nešto što samo korisnik zna), posjedovanja (nešto što samo korisnik posjeduje) i svojstvenosti (nešto što korisnik jest) koji su međusobno nezavisni, što znači da kršenje jednog ne umanjuje pouzdanost drugih i koja je osmišljena na takav način da štiti povjerljivost podataka o autentifikaciji. Direktivom su predviđeni Regulatorni tehnički standardi o autentifikaciji i komunikaciji u odnosu na zahtjeve u pogledu pouzdane autentifikacije klijenta, zahtjeve s kojima sigurnosne mjere moraju biti usklađene radi zaštite povjerljivosti i cjelovitosti personalizovanih sigurnosnih podataka korisnikâ platnih usluga; i zahtjeve za zajedničkim i sigurnim otvorenim standardima komunikacije u svrhu identifikacije, autentifikacije, obavještavanja te informisanja, kao i za osiguranjem bezbjednonosnih mjera, između pružateljâ platnih usluga koji vode račune, pružateljâ usluga iniciranja plaćanja, pružateljâ usluga pružanja informacija o računu, platiteljâ, primateljâ plaćanja i drugih pružatelja platnih usluga. S tim u vezi, u dijelu bezbjednosti elektonskog bankarstva , odnosno mBanking aplikacije implementirana su dva anti-fraud alata koji se koriste na nivou Erste Grupe koja prate dešavanja na korisnikovom uređaju i dešavanja na kanalu komunikacije između korisnika i banke (izjava subjekta nadzora); vrsta ličnih podataka navedenih u Politici privatnosti koristi se isključivo u svrhu analiza anti-fraud sistema, odnosno da se ponašanje svakog korisnika koji je u interakciji sa mobilnim uređajem i mobilnom aplikacijom kontinuirano prati od strane anti-fraud sistema i poredi sa prethodno naučenim ponašanjem uz pomoć metoda mašinskog učenja što je potpuno automatizovan proces kroz sistem alogritama ; nadalje analizom i drugih referentnih propisa - DELEGIRANA UREDBA KOMISIJE (EU) 2018/389 od 27. Novembra 2017. o dopuni Direktive (EU) 2015/2366 Evropskog parlamenta i Vijeća u pogledu

regulatornih tehničkih standarda za pouzdanu autentifikaciju klijenta i zajedničke i sigurne otvorene standarde komunikacije (preambula , čl.1,čl.4,čl.6-9,čl.18,čl.22-24); Zakona o kreditnim institucijama, Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u kreditnim institucijama (čl.41,44,47,55), nisu bliže propisane vrste ličnih podataka obrađene u svrhu autentifikacije korisnika udaljenog pristupa računima (elektronsko bankarstvo) za zaštitu, sprječavanje, istraživanje i otkrivanje prevara u platnom prometu. Slijedom navedenog, sa aspekta proporcionalnosti obrade ličnih podataka koji načelno jesu u većem obimu od onog što je aplikaciji potrebno za rad (npr. pozadina, upareni Bluetooth uređaji, uparene WIFI mreže, instalirane aplikacije) a za koju vrstu i svrhu prikupljanja je prethodno dato obavještenje, odnosno dat je pristanak korisnika neophodan za izvršenje ugovora o korišćenju usluge elektronskog bankarstva, cijeneći navode iz pisane izjave a uzimajući u obzir prirodu, kontekst i karakter podataka koji se obrađuju za uslugu udaljenog platnog prometa koja se smatra visokorizičnom, konstatuje se da automatsko prikupljanje ličnih podataka (taksativno navedenih u Politici privatnosti) u svrhu pouzdane autentifikacije korisnika elektronskog bankarstva radi zaštite, sprječavanja i otkrivanja prevara u platnom prometu je primjereno za obezbjeđivanje povjerljivosti i cjelovitosti personalizovanih sigurnosnih podataka korisnika platnih usluga koji sistem se koristi unificirano na nivou Erste Grupe. S druge strane, korišćenje ličnih podataka suprotno namjeni za koju su prikupljeni dovelo bi do povrede prava na zaštitu ličnih podataka korisnika.

Pored toga, konstatuje se da je subjekt nadzora sačinio interna pravila obrade i zaštite ličnih podataka, koja omogućavaju prethodnu analizu adekvatnosti mjera u cilju obezbjeđivanja bezbjednosti obrade shodno čl.24 I čl.26 st.2 t.10 Zakona o zaštiti podataka, i to: Politiku sigurnosti; Politiku upravljanja kibernetičkom i informacionom sigurnošću; Proceduru za upravljanje korisničkim pravima; Korišćenje i zaštita informacija i informacionog sistema banke; Sigurnosni standardi radnog mjesta i opreme; Proceduru sigurnosti IT operacija; Proceduru za upravljanje ICT rizicima; Proceduru za sprovođenje klasifikacije podataka; Proceduru za prijavljivanje sigurnosnih incidenata; Proceduru za siguran razvoj softvera; Proceduru za penetraciono testiranje; Proceduru o sigurnosti SWIFT okruženja; Nadzor informacione sigurnosti; Programa za podizanje svijesti o informacionoj sigurnosti, kontinuitetu poslovanja, operativnom riziku i zaštiti ličnih podataka; Priručnik osnove informacione sigurnosti; Listu kritičnih računara s onemogućenim udaljenim pristupom; Politiku upravljanja kontinuitetom poslovanja i upravljanja krizom; Plan kontinuiteta poslovanja i upravljanja krizom ;Uputstva za popunjavanje repozitorijuma resursa (poslovne oznake naprijed navedene); da je komunikacija između mBanking aplikacije i servera Banke kriptovana čime su obezbjeđene tehničke mjere zaštite shodno čl.24 st. 1 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti kao i da je, prema pisanoj izjavi subjekta nadzora, određeno koji zaposleni i kojim ličnim podacima imaju pristup shodno st.4 ovog člana Zakona na način da pristup podacima imaju zaposleni Erste Banke Hrvatska koji su operateri anti-fraud sistema i članovi SOC tima (Security operational center) u Češkoj ,Brno.

Da se, prema pisanoj izjavi subjekta nadzora, lični podaci čuvaju 12 mjeseci nakon što korisnik više nije aktivan, nakon toga se brišu, a mogu se obrisati i ranije na zahtjev

korisnika što je u skladu sa čl.3 st.2 i čl. 23 ovog Zakona budući da rokovi za čuvanje ličnih podataka nijesu određeni posebnim zakonom.

Na osnovu izvedenog činjeničnog stanja naloženo je subjektu nadzora:

Da korisniku mBanking aplikacije na jasan i transparentan način prethodno pruži obavještenje prilikom automatskog traženja dozvola za pristup sadržajima sa telefona koji nisu obavezni za funkcionalnost aplikacije o tome da li je davanje obavezno ili dobrovoljno i o mogućim posljedicama odbijanja davanja saglasnosti za navedenu namjenu u smislu čl.2 st.1 i čl. 20 st.1 t.4 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

Subjekt nadzora postupio je po ukazanim nepravilnostima.

Primjer 2.

„Final Solution“ d.o.o. Podgorica - Agencija za naplatu potraživanja

Izvršen je nadzor po Inicijativi za pokretanje postupka br. 05-19-610-1/22 od 04.02.2022. godine, koju ova Agencija sprovodi po službenoj dužnosti, zatraženo je utvrđivanje zakonitosti obrade ličnih podataka M.R. od strane Financial solutions u vezi duga koji ima prema Telenoru. U Incijativi se u bitnom navodi da je dana 03.02.2022. godine telefonskim putem obavještena, od strane lica koje joj se predstavila kao XX ispred Agencije za naplatu potraživanja - Financial solution, o obavezi plaćanja duga iz ugovora kako bi izbjegla navodni sudski, odnosno izvršni postupak, te da nije dala saglasnost niti je upoznata da su njeni lični podaci dati trećoj strani u svrhu naplate ili pokretanja postupka čime je došlo do kršenja odredbi Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, u postupku nadzora konstatovano je:

- Da je obrada ličnih podataka podnositeljke Incijative u smislu čl. 9 stav 1 tačka 2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti vršena od strane subjekta nadzora što je utvrđeno na osnovu usmene izjave Jelene Šćepanović, ovlašćenog lica subjekta nadzora i dostavljene dokumentacije - tabelarni izvod iz baze dužnika Telenora koji sadrži njene lične podatke: broj računa, ime i prezime, broj telefona, adresu, iznos potraživanja, mail adresu, jmbg;
- Da subjekt nadzora ima status obrađivača u smislu čl.9 st.1 t. 5 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti kao pravno lice kome je Telenor kao rukovalac zbirke ličnih podataka povjerio da u njegovo ime vrši poslove u vezi sa obradom ličnih podataka, u konkretnom, uslugu naplate potraživanja. Povjeravanje poslova obrade ličnih podataka propisano je članom 16 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti na način da rukovalac zbirke ličnih podataka može pojedine poslove u vezi sa obradom ličnih podataka iz svog djelokruga povjeriti obrađivaču ličnih podataka ugovorom, koji mora biti u pisanoj formi. Ugovorom iz stava 1 ovog člana uređuju se međusobna prava i obaveze rukovaoca zbirke ličnih podataka i obrađivača ličnih podataka, a naročito obaveza obrađivača da postupa po uputstvima rukovaoca zbirki ličnih podataka. S tim u vezi, nadzorom je utvrđeno da subjekt nadzora ima zaključen pisani ugovor - Ugovor o obrađivanju podataka sa rukovaocem ličnih podataka Telenor doo koji je sklopljen dana 09.04.2021. godine saglasno prednje citiranim članom Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Ugovorom o obrađivanju podataka

uređeno je vršenje obrade podataka o ličnosti u skladu sa zakonskim obavezama Rukovaoca i Obradivača shodno zaključenom Ugovoru o nalogu - u vezi naplate potraživanja od 09.04.2021. godine; Takođe, valja napomenuti da u toku vršenja nadzora nije ostvaren uvid u Ugovor zaključen između Telenora i Podnositeljke Incijative budući da subjekt nadzora nije u posjedu istog.

- Da je vrsta ličnih podataka koju je obrađivao subjekt nadzora kao Obradivač u skladu sa načelom zakonitosti, proporcionalnosti i svrsishodnosti obrade ličnih podataka shodno čl.1 i 2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Ovo iz razloga jer je ispunjen pravni uslov za obradu ličnih podataka bez saglasnosti lica na koga se lični podaci odnose iz člana 10 stav 2 t.3 Zakona u cilju izvršavanja ugovora između ugovornih strana budući da podnositeljka Incijative nije blagovremeno ispunila svoje obaveze prema Telenoru doo po osnovu računa izdatog od strane ovog privrednog društva, na osnovu ugovora (koji nije u posjedu subjekta nadzora) koji je sa istim zaključila. Pored toga subjektu nadzora kao ugovornom obrađivaču od strane Telenora dostavljeni su lični podaci podnositeljke Incijative na način i pod uslovim propisanim Ugovorom o obradi ličnih podataka - Aneksu 1 Uputstva za obradu, Ugovorom o nalogu i Ugovorom o povjerljivosti a saglasno čl.2 stav 2 ovog Zakona.
- Da se na osnovu navoda iz predmetne Incijative i shodno usmenom izjašnjenju ovlašćenog lica subjekta nadzora konstatuje da je podnositeljka Incijative kontaktirana telefonskim putem o dugu koji ima prema Telenoru saglasno ugovorenom načinu Procesu naplate potraživanja iz tačke 2 Priloga 1 koji je sastavni dio Ugovora o nalogu, te da je obaviještena o svrhi obrade ličnih podataka da naplatu potraživanja u ime Telenora vrši subjekt nadzora kao Agencija za naplatu potraživanja u smislu čl.21 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

Primjer 3.

Hipotekarna banka AD Podgorica

Izvršen je nadzor po Incijativi br.05-19-1354-1/22 od 02.03.2022.godine, upućen od strane fizičkog lica S.S. kojom je traženo da Agencija uzme u razmatranje pravni osnov za sakupljanje JMBG prilikom vršenja novčanih transakcija, da li je obavezno ili dobrovoljno.

U postupku nadzora konstatovano je:

- Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma u čl.39 eksplicitno je zabranjeno bankama da u radu s klijentima, omoguće prikrivanje identiteta klijenata, neposredno ili posredno, kako prilikom uspostavljanja poslovnog odnosa tako i prilikom pružanja drugih usluga.
- Takođe, u skladu sa članom 14 Zakona o sprječavanju pranja novca predviđeno je da se identitet klijenta koji je fizičko lice, utvrđuje i provjerava, uvidom u ličnu ispravu uz njegovo prisustvo i pribavlja podatke iz člana 79 tačka 4 ovog zakona: (pored ostalog: ime, adresa prebivališta, odnosno boravišta, datum i mjesto rođenja i poreski broj fizičkog lica što je nesumnjivo JMBG).

- Pored pravila iz Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i Zakon o platnom prometu, kao i podzakonski propisi iz ove oblasti, propisuju set informacija koji platilac ili klijent mora da saopšti banci prilikom otvaranja računa ili pravilnog obavljanja platnih transakcija. Set informacija, podataka se, u najkraćem, odnose na ime, adresa, JMB fizičkog lica, zanimanje, prilikom otvaranja računa kod banke preko kojeg će da obavljaju transakcije – nakon otvaranja računa kod banke, podaci o klijentima, uključujući i matične brojeve vlasnika računa (fizičkih lica) unose se u informacioni sistem, čime je omogućena efikasna i pouzdana pretraga vlasnika i brojeva otvorenih računa za obavljanje platnih transakcija. Takođe i fizičko lice, koje nema otvoren račun kod banke, a želi da obavi platnu transakciju, banka je u obavezi da prikupi specifikaciju podataka ili jedinstvenu identifikacionu oznaku koje korisnik platnih usluga treba da dostavi radi pravilnog izvršavanja naloga za plaćanje (član 15 Zakona o platnom prometu).
- Potrebno naglasiti da su svi podaci o platiocima, uključujući podatke o ličnosti, kao i o transakcijama, poslovna tajna banke i ne smiju se učiniti dostupnim trećim licima, osim u izuzetnim, zakonom propisanim slučajevima.

Na osnovu prednjeg jasno je da uzimanje JMBG prilikom novčanih transakcija (uplate i isplate) na šalteru banaka, predstavlja zakonski osnov, što je u saglasnosti sa čl.10 stav 2 tačka 1 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Obrada ličnih podataka vrši se bez saglasnosti lica ako je to neophodno radi izvršavanja zakonom propisanih obaveza rukovaoca zbirke ličnih podataka.

Primjer 4.

DOO "Čibri" Podgorica

Izvršen je nadzor po Zahtjevu za zaštitu prava br. 05-18-540-1/22 od 31.01.2022 .godine čiji je podnosilac fizičko lice B.S., u kojem se navodi da je kod rukovaoca zbirke ličnih podataka DOO "Čibri", Podgorica, podnosilac zahtjeva otvorio elektronski korisnički nalog za kladjenje, ali da više ne želi da koristi njihove usluge; da se s tim u vezi, putem e-maila obratio navedenoj kladionici i zatražio da se njegov nalog trajno izbriše/deaktivira kako bi se njegovi lični podaci uklonili iz evidencije kladionice.

U postupku nadzora konstatovano je:

Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti u članu 10 stav 1 tačka 1 propisano je da se obrada ličnih podataka može vršiti za izvršavanje zakonom propisanih obaveza rukovaoca zbirke ličnih podataka. DOO "Čibri" Podgorica, kao priređivač lutrijskih i posebnih igara na sreću i igara na sreću putem interneta, odnosno drugih telekomunikacionih sredstava je, shodno članu 4 stav 2 tačka 10, obveznik Zakona o sprječavanju pranja novca finansiranja terorizma ("Sl.CG" br.033/14 od 04.08.2014, 044/18 od 06.07.2018, 073/19 od 27.12.2019, 070/21 od 25.06.2021.). Shodno članu 6 stav 1 tačke 2 i 3 istog Zakona obveznik (DOO Čibri) je dužan da, prilikom obavljanja djelatnosti, izvršava mjere i radnje u skladu sa ovim zakonom, a naročito da utvrđuje identitet klijenta i vrši provjeru identiteta klijenta na osnovu vjerodostojnih, nezavisnih i objektivnih izvora i prati poslovanje klijenta kao i da uspostavi odgovarajući informacioni system, ako je kreditna

ili finansijska institucija i na taj način obezbijedi automatizovanu podršku za procjenu rizika klijenta, stalno praćenje poslovnih odnosa klijenta i kontrolu transakcija, kao i blagovremeno dostavljanje informacija, podataka i dokumentacije finansijsko - obavještajnoj jedinici. Obrada podataka u smislu prikupljanje i čuvanje podataka o podnosiocu Zahtjeva za zaštitu prava, kao klijentu, je u skladu sa članom 10 stav 1 tačka 1 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Shodno članu 91 stav 1 Zakona o sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma propisano je da je obveznik ovog Zakona dužan da podatke pribavljene u skladu sa ovim Zakonom, prateću dokumentaciju, podatke o identifikacionom broju svakog računa klijenta, podatke i dokumentaciju o elektronskom prenosu novca, dokumentaciju o poslovnoj korespondenciji i izvještaje čuva najmanje 10 godina nakon pretanka poslovnog odnosa.

Nepostupanje DOO „Čibri“ Podgorica po zahtjevu podnosioca Zahtjeva za zaštitu prava prije isteka zakonom propisanog roka je u skladu sa članom 10 stav 1 tačka 1 Zakona za zaštitu podataka o ličnosti. „Čibri“ DOO u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti i u svrhu zaštite ličnih podataka, obavezuje se da bez saglasnosti korisnika neće davati ili na bilo koji način prosljeđivati trećim osobama lične podatke korisnika, osim kada je takva obaveza predviđena Zakonom sa naredbama nadležnih organa. Svi se podaci o korisnicima strogo čuvaju i dostupni su samo ovlašćenim zaposlenima kojima su ti podaci neophodni za obavljanje posla. Svi zaposleni i poslovni partneri odgovorni su za poštovanje načela zaštite privatnosti. Za zaštitu sigurnosti i povjerljivosti ličnih podataka koriste se propisane sigurnosne tehnologije i postupci, a podaci su zaštićeni lozinkama. U svakom trenutku se vodi računa da je pristup ličnim podacima kontrolisan i omogućen samo za to ovlaštenim osobama.

Na osnovu prethodno rečenog proističe da je subjekt nadzora DOO „Čibri“ Podgorica obezbijedio adekvatne mjere za zaštitu ličnih podataka prilikom obrade saglasno članu 24 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Zahtjev za zaštitu prava br.05-18-540-1/22 od 31.01.2022. godine, vezano za brisanje ličnih podataka podnosioca i klijenta od strane DOO „ Čibri“ Podgorica, prije isteka Zakonom propisanih rokova, suprotan, je odredbama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

2. EVIDENCIJA ZBIRKI LIČNIH PODATAKA

2.1. Registar evidencije o zbirkama ličnih podataka

Zakon o zaštiti podataka o ličnosti Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama propisuje obavezu vođenja Registra evidencija o zbirkama ličnih podataka. Softver kojim raspolažemo u svrhu vođenja registra omogućava unos evidencija o zbirkama ličnih podataka, kako ručno, od strane zaposlenih u Agenciji, tako i elektronskim putem, što je namijenjeno ovlašćenim službenicima rukovaoca zbirki. Ovaj servis, koji je postavljen na portalu eUprave, rukovaocima pruža mogućnost dostavljanja evidencija zbirki elektronskim putem popunjavanjem i slanjem elektronskih obrazaca. Sva

potrebna uputstva za korišćenje servisa i popunjavanje obrazaca istaknuta su na veb sajtu Agencije.

Propisanu obavezu vođenja registra evidencija zbirki ličnih podataka nastavili smo tako što nove evidencije u registar unosimo onako kako pristignu – elektronski, one koje stignu preko servisa postavljenog na portalu eUprave i ručno, one koje primamo u papirnoj formi, preko arhive Agencije.

Osim registracije novih rukovaoca i unosa novih evidencija zbirki ličnih podataka, u toku prethodne godine imali smo niz izmjena podataka kod ranije registrovanih rukovaoca, koje su oni sami inicirali, kao i izmjene ili dopune ranije unijetih evidencija.

Zbog situacije usled hakerskih napada iz avgusta 2022. godine naši serveri koji se nalaze u Date centru Ministarstva javne uprave, a na kojim je pohranjen softver za registar evidencija zbirki ličnih podataka isključeni su sa internet mreže. Usled toga, pristup serverima još uvijek je onemogućen kako zaposlenim u Agenciji tako i svim rukovaocima zbirki ličnih podataka kojima je zakonska obaveza da dostavljaju evidencije našoj Agenciji.

U prvih sedam mjeseci 2022. godine u registru evidencija zbirki ličnih podataka unijeto je 5 novih rukovaoca i 13 pripadajućih evidencija zbirki.

Na dan 31.07.2022. godine ažuriran je registar zbirki ličnih podataka sa 669 rukovaoca i 2149 evidencija zbirki ličnih podataka.

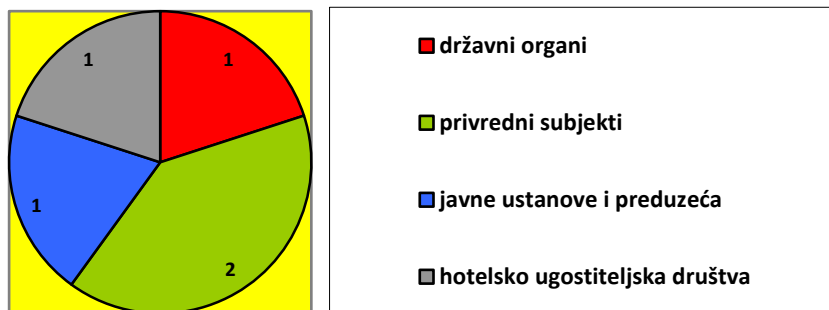

2.2. Dostavljanje zbirki ličnih podataka

U izvještajnom periodu, na adresu Agencije dostavljena je 13 evidencija o zbirkama ličnih podataka. Evidencije su dostavljene od strane 5 rukovalaca.

Broj rukovalaca i zbirki razvrstanih po sektorima je sljedeći:

- državni organ, organ državne uprave i lokalne samouprave 1 rukovalac (4 zbirke),
- privredni subjekti 2 rukovalaca (6 zbirki),
- javne ustanove i preduzeća 1 rukovalac (2 zbirke),
- hotelsko – ugostiteljska društva 1 rukovalac (1 zbirka).

2.3. Saglasnosti za uspostavljanje zbirke ličnih podataka

U navedenom periodu, ukupno je izdato **6** saglasnosti za uspostavljanje zbirke ličnih podataka odnosno za uvođenje video nadzora. Saglasnosti su date onim rukovaocima koji su shodno upućenim Zahtjevima za davanje saglasnosti, dostavili potrebnu dokumentaciju, čime su ispoštovani članovi 35, 36 i 39 Zakona kojima su propisani uslovi i način uvođenja video nadzora kod javnog sektora, privrednog društva, drugog pravnog lica i preduzetnika. Obavezna dokumentacija koja se Agenciji dostavlja uz Zahtjev za davanje saglasnosti je:

- Interno Pravilo o zaštiti ličnih podataka;
- Odluka o uvođenju video nadzora;
- Mišljenje - Izjava predstavnika sindikata ili predstavnika zaposlenih o uvođenju video nadzora;
- Evidencija podataka o zbirkama podataka - video nadzor, na propisanom obrascu;
- Informacija o opštim karakteristikama kamera.

Saglasnost je data sljedećim rukovaocima:

1. „Deponija“ DOO Podgorica
2. KIC Budo Tomović
3. DOO „Montepuť“ Podgorica
4. Privatna zdravstvena ustanova „Naša medicina“ Podgorica
5. ONE CRNA GORA D.O.O.
6. Komunalna policija i inspekcija Cetinje

2.4. Saglasnosti za iznošenje podataka

Lični podaci koji se obrađuju mogu se iznositi iz Crne Gore u drugu državu ili davati na korišćenje međunarodnoj organizaciji, koja primjenjuje adekvatne mjere zaštite ličnih podataka propisane Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, na osnovu prethodno pribavljene saglasnosti nadzornog organa. Adekvatnost mjera zaštite procjenjuje se na osnovu konkretnih okolnosti u kojima se sprovodi postupak prenosa ličnih podataka ili

postupak prenosa skupa tih podataka, pri čemu se posebno uzima u obzir: priroda ličnih podataka; svrha i trajanje predloženog postupka ili postupka obrade; država porijekla i država krajnjeg odredišta; zakonom propisana pravila koja su na snazi u državi u koju se iznose podaci; pravila profesije i bezbjedonosne mjere koje se moraju poštovati u toj zemlji.

Za iznošenje ličnih podataka radi povjeravanja pojedinih poslova obrade, u smislu člana 16 ovog Zakona, neophodna je saglasnost nadzornog organa, osim u slučaju kada se iznose podaci u države članice Evropske Unije i evropskog ekonomskog prostora ili države koje se nalaze na listi Evropske Unije koje imaju adekvatan stepen zaštite podataka o ličnosti. U članu 42 Zakona su precizirane odredbe koje definišu slučajeve kada saglasnost Agencije nije obavezna.

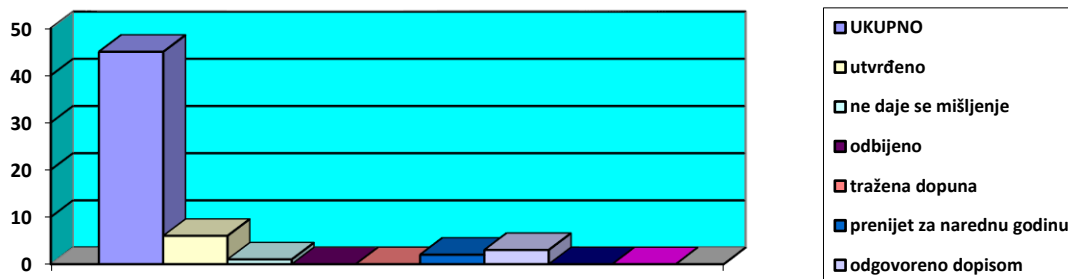
U izvještajnom periodu Agencija je dala dvije saglasnosti za iznošenje ličnih podataka, i to:

1. ADVOKATSKO ORTAČKO DRUŠTVO DURUTOVIĆ, VUKSANOVIĆ & KRALJEVIĆ – saglasnost za iznošenje ličnih podataka privrednog društva Fashion Company d.o.o. Podgorica u Republiku Srbiju, u privredno društvo Fashion company doo Beograd – Novi Beograd;
2. ADVOKATSKO ORTAČKO DRUŠTVO DURUTOVIĆ, VUKSANOVIĆ & KRALJEVIĆ – saglasnost za iznošenje ličnih podataka privrednog društva Fashion Company d.o.o. Podgorica u Republiku Srbiju, u privredno društvo SyncIT Group d.o.o. Beograd – Novi Beograd.

3. MIŠLJENJA U VEZI PRIMJENE ZAKONA

3.1. Mišljenja

U toku 2022. godine Agencija je primila **20** Zahtjeva za davanje mišljenja. Postupajući po istim, Savjet Agencije je utvrdio **šest (6)** mišljenja u vezi sa primjenom Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. **Jedan (1)** Zahtjev za davanje mišljenja je odbijen jer se odnosio na zaštitu ličnih podataka u primjeni Zakona o slobodnom pristupu informacijama. S tim u vezi, podnosiociocu zahtjeva je upućen dopis sa priloženim Zaključkom Savjeta kojim je predloženo da je Savjet Agencije, shodno članu 38 Zakona o slobodnom pristupu informacijama, drugostepeni organ koji postupuje po žalbi izjavljenoj na akt prvostepenog organa, te s toga, isti ne može davati mišljenja po ovakvim zahtjevima, jer bi postojala mogućnost da o istoj stvari odlučuje dva puta. **Dva (2)** podnosioca su odustala od zahtjeva, dok je na **tri (3)** zahtjeva odgovoreno u formi dopisa jer su istim tražena pojašnjenja Zakona i odnosili su se na konkretne situacije. Obrada **dva (2)** zahtjeva je prenešena u narednu godinu. Na **šest (6)** zahtjeva nije odgovoreno jer do 01.08.2022. godine Savjet Agencije nije bio u punom kapacitetu odlučivanja, a zahtjevi za mišljenja su bili vezani konkretnim vremenskim rokovima.

Sva mišljenja Agencije objavljena su na web sajtu.

Mišljenja su u najvećoj mjeri tražena od strane državnih organa, organa državne uprave i lokalne samouprave. Može se konstatovati da se mišljenja Agencije, iako nemaju obavezujući karakter, u praksi u značajnoj mjeri poštuju. Mišljenja, koja se nalaze na web sajtu Agencije (<http://www.azlp.me/misljenja>), su data:

1. Fond za zaštitu životne sredine
2. Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić
3. Industrije piva i sokova „Trebjesa“ d.o.o. Nikšić
4. Montenegro Transfers d.o.o. Podgorica
5. Udruženje banaka Crne Gore
6. Uprava lokalnih javnih prihoda Opština Nikšić

Pojedinačni zahtjevi upućeni s namjerom precizne implementacije Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, odnose se na sljedeće:

- Dostavljanje podataka o stažu osiguranja, odnosno godina za koju su uplaćeni doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih, Eko-fondu kao poslodavcu, od strane Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore.
- Dostavljanje ličnih podataka o imenu i prezimenu vlasnika nepokretnosti upisanih u katastar nepokretnosti od strane Uprave za katastar i državnu imovinu po pojedinačnom zahtjevu Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić, u cilju vođenja postupaka po službenoj dužnosti (radi potpisivanja ugovora o snabdijevanju, naplate računa za utrošenu električnu energiju i postavljanja, zamjene i održavanja opreme, kao i radi promjene imena-naziva kupca čiji je vlasnik preminuo ili prodao nekretninu).
- Dostavljanje spiska zaposlenih u Industriji piva i sokova „Trebjesa“ d.o.o. Nikšić po zahtjevu Uprave lokalnih javnih prihoda Opštine Nikšić, sa jedinstvenim matičnim brojem i adresom stanovanja, u svrhu kompletiranja baze podataka poreskih obveznika i utvrđivanja, naplate i kontrole poreza na nepokretnosti.
- Pribavljanje fotokopije identifikacionog dokumenta korisnika usluge putem posebne mobilne aplikacije, koja bi služila za slikanje i prenos slike istog od strane Agenata ove Platne institucije direktno u bazu podataka Platne institucije Montenegro Transfers – Western Union transakcija, vezivanjem snimka za

predmetnu WU transakciju, a koja aplikacija ne čuva i ne zadržava sliku tj. snimak u memoriji telefona/uređaja na kome je instalirana.

- Davanje saglasnosti klijenata za obradu ličnih podataka banci, putem digitalnih servisa prilikom apliciranja za dobijanje određenih bankarskih proizvoda i usluga preko web i mobilnih aplikacija, na način što će klijent na internet stranici predviđeno polje označiti, čime se potvrđuje da prihvata predloženu obradu svojih ličnih podataka
- Dostavljanje spiska zaposlenih u Elektroprivredi Crne Gore AD Nikšić, Industriji piva i sokova „Trebjesa“ DOO, Elektrodistritivnom sistemu DOO Podgorica po zahtjevu Uprave lokalnih javnih prihoda Opštine Nikšić, sa jedinstvenim matičnim brojem i adresom stanovanja, u svrhu kompletiranja baze podataka poreskih obveznika i utvrđivanja, naplate i kontrole poreza na nepokretnosti.

3.2. Primjeri Mišljenja

Primjer 1.

Odlučujući po Zahtjevu, br. 06-11-10029-1/21 od 14.12.2021. godine, upućenom od strane Udruženja banaka Crne Gore, kojim se od Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama traži mišljenje vezano za izradu digitalnih servisa koji omogućavaju građanima da apliciraju online – preko web i mobilnih aplikacija, i na taj način dobiju većinu bankarskih proizvoda i usluga, između ostalog i odobravanja kreditnih proizvoda, što obavezno podrazumijeva i prikupljanje i obradu ličnih podataka, u kom slučaju bi banka obezbijedila da klijent prilikom online apliciranja za kredit bude predhodno upoznat sa potrebom davanja saglasnosti Banci za obradu istih, na način što bi klijent označio predviđeno polje i potvrdio da prihvata predloženu obradu svojih ličnih podataka, te s tim u vezi, Savjet Agencije je na sjednici održanoj dana 07.09.2022. godine donio Mišljenje:

Davanje saglasnosti klijenata za obradu ličnih podataka banci, putem digitalnih servisa prilikom apliciranja za dobijanje određenih bankarskih proizvoda i usluga preko web i mobilnih aplikacija, na način što će klijent na internet stranici predviđeno polje označiti, čime se potvrđuje da prihvata predloženu obradu svojih ličnih podataka, u skladu je sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama obratilo se Udruženje banaka Crne Gore Zahtjevom kojim se traži mišljenje vezano za izradu digitalnih servisa koji omogućavaju građanima da apliciraju online – preko web i mobilnih aplikacija, i na taj način dobiju većinu bankarskih proizvoda i usluga, od transakcionih servisa, do oročavanja novca i odobravanja kreditnih proizvoda, što obavezno podrazumijeva i prikupljanje i obradu ličnih podataka. Kako se u Zahtjevu navodi, Banka bi obezbijedila da klijent prilikom online apliciranja za kredit bude predhodno upoznat sa potrebom davanja saglasnosti za obradu njegovih ličnih podataka, kao i u koje svrhe će se podaci obrađivati, ukoliko se lice saglasi sa tim, a takođe i sa njegovim pravom da

saglasnost može opozvati u bilo koje vrijeme, te bi saglasnost bila data na način što bi u označenom polju klijent stavio kvrčicu i potvrdio da prihvata predloženu obradu svojih ličnih podataka.

Postupajući u skladu sa članom 50 tačka 3 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti - ZZPL („Sl. List CG“, br. 79/08, 70/09, 44/12 i 22/17) u kojem se navodi da Agencija daje mišljenja u vezi sa primjenom ovog zakona, a na osnovu predmetnog zahtjeva, Savjet Agencije je mišljenja da je davanje saglasnosti klijenata za obradu ličnih podataka banci, putem digitalnih servisa prilikom apliciranja za dobijanje određenih bankarskih proizvoda i usluga preko web i mobilnih aplikacija, na način što će klijent na internet stranici predviđeno polje označiti, čime se potvrđuje da prihvata predloženu obradu svojih ličnih podataka, u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti u članu 2 stavovi 1 i 2 propisano je da se lični podaci moraju obrađivati na pošten i zakonit način i da se ne mogu obrađivati u većem obimu nego što je potrebno da bi se postigla svrha obrade niti na način koji nije u skladu sa njihovom namjenom. Princip zakonitosti obrade ličnih podataka podrazumijeva da uslovi za njihovu obradu moraju pretpostaviti postojanje bar jednog alternativnog pravnog osnova i to zakonsko ovlaštenje rukovoca ili prethodnu pisanu saglasnost lica čiji se podaci obrađuju. To podrazumijeva da za svaku obradu ličnih podataka u smislu člana 9 stav 1 tačka 2 Zakona mora postojati pravni osnov određen na osnovu pozitivnopravnih propisa koji uređuju određenu oblast ili na osnovu saglasnosti lica na koje se podaci odnose, koja se može opozvati u svakom trenutku (član 10). Kao pravni osnov za obradu ličnih podataka, saglasnost mora biti slobodno data i utemeljena na informacijama o namjeni obrade, kojom se izražava pristanak da se lični podaci obrađuju za određenu namjenu (član 9 stav 1 tačka 6 ovog Zakona). Proširena definicija saglasnosti data je u čl. 4 st.1 t. 11 Uredbe 2016/679 Evropskog parlamenta i Savjeta od 27.aprila2016.godine o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom ličnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opšta uredba o zaštiti podataka o ličnosti – GDPR), na način da je saglasnost lica na koga se podaci odnose svako dobrovoljno, izričito, informisano i nedvosmisleno izražavanje želja lica na koje se podaci odnose kojim on izjavom ili jasnom potvrdnom radnjom (konkludentnom radnjom) daje pristanak za obradu ličnih podataka, te u tom smislu Savjet Agencije nalazi da se saglasnost lica može dati i elektronskim putem, imajući u vidu član 1 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, a u smislu člana 9 Ustava Crne Gore da su potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka, i imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva. Takođe, Opštom Uredbom o zaštiti podataka i ličnosti u tački 32 propisano je da data saglasnost može da obuhvata i označavanje polja prilikom posjete web stranici (štrikiranje) kojim se jasno pokazuje u tom kontekstu da lice na koje se podaci odnose prihvata predloženu obradu istih. Samim tim, ukoliko klijent prilikom online prijave za kredit ne preduzme radnju popunjavanja predviđenog polja i ne potvrdi da je informisan o obradi ličnih podataka, ne može se smatrati da je dao saglasnost za obradu istih.

U odnosu na odredbe Zakona o zaštiti podatka o ličnosti, Banke, kao rukovaoci zbirki ličnih podataka, dužne su da obezbijede da se lični podaci obrađuju na pošten i zakonit način u smislu člana 2 stav 1 ovog Zakona, te su iste dužne da klijentima daju obavještenje, na jasan i transparentan način, koja vrsta ličnih podataka i u koju svrhu se obrađuje na osnovu izvršavanja zakonom propisanih obaveza, odnosno saglasnosti lica na koje se podaci odnose, obavještenje o tome da li je davanje ličnih podataka obavezno ili dobrovoljno i o mogućim posljedicama odbijanja davanja tih podataka, kao i pravu pristupa ličnim podacima i pravu na ispravljanje istih, shodno članu 20 ovog Zakona. Takođe, lice čiji se podaci obrađuju mora biti upoznato sa tim da ima pravo da datu saglasnostu svakom trenutku može da opozove.

Naime, kako bi saglasnost lica čiji se podaci obrađuju predstavljala pravni osnov za obradu istih, na osnovu člana 10 stav 1 ZZPL, kojom klijent u konkretnom slučaju izjavljuje da je saglasan da se njegovi lični podaci obrađuju u svrhu pružanja bankarskih proizvoda i usluga (prilikom online apliciranja za kredit), u tom slučaju saglasnost mora biti dobrovoljna, nedvosmislena, utemeljena na informacijama o posljedicama davanja iste i ne bi smjela biti iznuđena. Imajući u vidu da je online apliciranje za kredit bazirano na dobrovoljnoj osnovi, u kom slučaju klijent koji je zainteresovan za kredit može podnijeti zahtjev preko web i mobilnih aplikacija, umjesto fizičkog dolaska u banku, na taj način, unošenjem traženih podataka, odnosno davanjem saglasnosti da podaci budu korišteni za naznačenu svrhu, stvaraju se uslovi za pristupanje bankarskim uslugama.

Kada lice prilikom apliciranja za kredit na prednje navedeni način u formularu popunjava svoje lične podatke, valjalo bi napomenuti da, kako zbog zaštite poslovanja same banke tako i sprječavanja zloupotrebe identiteta lica koje aplicira za kredit elektronskim putem, u tom slučaju banka ima mogućnost da sprovede dvostruku provjeru identiteta, što podrazumijeva da osim unošenja podatka o JMBG, koji je, na osnovu prakse ove Agencije, jedan od najkompromitovanijih podataka, to lice unosi i podatak iz identifikacionog dokumenta, kao što je npr. broj lične karte ili pasoša, kako bi se nesporno utvrdio identitet podnosioca zahtjeva. Kao dodatni stepen zaštite ličnih podataka klijenata koji apliciraju za kredit na navedeni način, banka može omogućiti, nakon što klijent unese svoje podatke preko web ili mobilne aplikacije i potvrdi da prihvata predloženu obradu svojih ličnih podataka, da još jednom, u dodatnom predviđenom polju potvrdi da je saglasan sa obradom podataka koje je u prednje navedenom formularu popunio.

Takođe, vezano za mjere zaštite ličnih podataka propisane članom 24 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, banke su dužne da obezbijede tehničke, kadrovske i organizacione mjere zaštite ličnih podataka, radi zaštite od gubitka, uništenja, nedopuštenog pristupa, promjene, objavljivanja, kao i od zloupotrebe. Mjere zaštite ličnih podataka moraju odgovarati prirodi i karakteru podataka koji se obrađuju, uzimajući u obzir najviši nivo tehnologije i troškove njihovog sprovođenja. Ako se obrada ličnih podataka vrši elektronskim putem, rukovalac zbirke ličnih podataka obavezan je da obezbijedi da se u informacionom sistemu automatski evidentiraju korisnici ličnih podataka, podaci koji su obrađivani, pravni osnov za korišćenje podataka, broj predmeta, vrijeme odjave i prijave sa sistema i po potrebi datum do kad podaci o korisniku nijesu dostupni licu čiji su podaci obrađivani.

Primjer 2.

Odlučujući po Zahtjevu, br. 06-12-7396-1/22 od 23.08.2022. godine, upućenog od strane Fond-a za zaštitu životne sredine DOO (Eko-fond), kojim se od Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama traži mišljenje da li je u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti dostavljanje podataka od strane Fonda PIO Crne Gore o stažu osiguranja, odnosno godina za koju su uplaćeni doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih u Eko-fondu, Savjet Agencije je na sjednici održanoj dana 07.09.2022. godine donio Mišljenje:

Dostavljanje podataka o stažu osiguranja, odnosno godina za koju su uplaćeni doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih, Eko-fondu kao poslodavcu, od strane Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore nije u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

Dana 23.08.2022. godine ovoj Agenciji se Zahtjevom obratio Fond za zaštitu životne sredine DOO – u daljem tekstu: Eko-fond, radi davanja mišljenja da li je u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti dostavljanje podataka od strane Fonda PIO Crne Gore o stažu osiguranja, odnosno godina za koju su uplaćeni doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih u Eko-fondu. U predmetnom zahtjevu za davanje mišljenja se navodi da se ovaj fond obratio Fond-u PIO Crne Gore za dostavu podataka o stažu osiguranja zaposlenih u Eko-fondu, te da su dobili odgovor da nije moguće dostaviti tražene podatke iz razloga što su u pitanju lični podaci koji su zaštićeni shodno odredbama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, kao i da se obrada istih može vršiti samo uz saglasnost lica čiji se podaci obrađuju. Takođe, u zahtjevu se napominje da u personalnom dosijeu zaposlenih postoje podaci o radnom stažu zaposlenih i smatra se da je pravo i obaveza poslodavca da ima informaciju o ukupnom radnom stažu zaposlenih, kao i mogućnost traženja iste od nadležnih institucija.

Postupajući u skladu sa članom 50 tačka 3 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti - ZZPL („Sl. List CG“, br. 79/08, 70/09, 44/12 i 22/17) u kojem se navodi da Agencija daje mišljenja u vezi sa primjenom ovog zakona, a na osnovu predmetnog zahtjeva, Savjet Agencije je mišljenja da dostavljanje podataka o stažu osiguranja, odnosno godina za koju su uplaćeni doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih, Eko-fondu kao poslodavcu, od strane Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore nije u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti u članu 2 propisano je da se lični podaci moraju obrađivati na pošten i zakonit način i da se ne mogu obrađivati u većem obimu nego što je potrebno da bi se postigla svrha obrade niti na način koji nije u skladu sa njihovom namjenom. Odredbo člana 9 st.1 tačka 2 propisano je da prikupljanje, korišćenje, otkrivanje, objavljivanje ili činjenje na drugi način dostupnih ličnih podataka predstavlja radnju obrade podataka o ličnosti. S tim u vezi, uslovi za obradu ličnih podataka sadržani su u članu 10 ovog Zakona kojim je propisano da se obrada ličnih podataka može vršiti ukoliko za to postoji pravni osnov u zakonu ili po prethodno dobijenoj saglasnosti lica čiji se lični podaci obrađuju, koja se može opozvati u svakom trenutku. Članom 17 Zakona uređuje se davanje ličnih podataka na korišćenje, na način

da ukoliko su ispunjeni uslovi iz čl. 10 i 13 ovog zakona, rukovalac zbirke ličnih podataka mora trećoj strani, odnosno korisniku ličnih podataka, na njegov zahtjev, dati lične podatke koji su mu potrebni.

Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Sl. list RCG", br. 054/03, 039/04, 061/04, 079/04, 081/04, 029/05, 014/07, 047/07, "Sl. list CG", br. 012/07, 013/07, 079/08, 014/10, 078/10, 034/11, 039/11, 040/11, 066/12, 036/13, 038/13, 061/13 od 30.12.2013, 006/14, 060/14, 060/14, 010/15, 044/15, 042/16, 055/16, 080/20, 145/21, 145/21 i 86/22) u članu 125 propisano da Fond vodi matičnu evidenciju o osiguranicima, obveznicima plaćanja doprinosa i korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, kao i da je Fond dužan da osiguraniku, na njegov zahtjev, izda uvjerenje o podacima unesenim u matičnu evidenciju o osiguranicima, shodno članu 138 ovog Zakona. Članom 129 stav 1 tačka 9 istog Zakona propisano je da se podaci o stažu osiguranika unose u matičnu evidenciju o osiguranicima. Iz prednjeg jasno proizilazi da su prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja lična prava i ne mogu se prenositi na druga lica, te da u konkretnom slučaju postoje zakonska ograničenja za dostavljanje predmetnih ličnih podataka Eko-fondu, shodno članu 17 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Naime, Fond PIO kao rukovalac zbirke ličnih podataka koji čine matičnu evidenciju o osiguranicima, obveznicima plaćanja doprinosa i korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, jedino može dostaviti podatke trećem licu, kao zakonskom korisniku ukoliko postoji jasan pravni osnov. Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju propisuje kojim subjektima je Fond obavezan dostaviti podatke, tj. osiguraniku, na njegov zahtjev u smislu člana 138 istog Zakona. Imajući u vidu prednje navedeno zaključuje se da podatke iz matične evidencije o osiguranicima može zahtijevati osiguranik na koga se podaci odnose, te shodno tome ne postoji osnov u Zakonu da Fond kao rukovalac zbirke Eko-fondu, kao trećem licu u smislu člana 17 Zakona, dostavlja podatke o stažu osiguranja, odnosno godina za koju su uplaćeni doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje zaposlenih.

S obzirom da Eko-fond nema zakonom propisanu mogućnost za obradu prednje navedenih podataka, primjenom člana 10 stav 2 ZZPL, Savjet Agencije smatra da se ista može vršiti samo uz prethodno postojanje saglasnosti lica čiji se podaci obrađuju. Saglasnost je slobodno data izjava u pisanoj formi ili usmeno na zapisnik, kojom lice nakon što je informisano o namjeni obrade, izražava pristanak da se njegovi lični podaci obrađuju za određenu namjenu (član 9 stav 1 tačka 6 ZZPL), te u skladu sa tim, kada lice dobrovoljno daje svoje lične podatke, nakon što je prethodno upoznato sa svrhom obrade, smatra se da se obrada podataka vrši na zakonit način.

Primjer 3.

Odlučujući po Zahtjevu, br. 06-11-2064-1/22 od 25.03.2022. godine, upućenog od strane Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić, kojim se od Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama traži mišljenje da li je u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti da Elektroprivredi Crne Gore, Uprava za katastar i državnu imovinu, na upit, dostavlja podatke o vlasnicima nepokretnosti (ime sadašnjeg vlasnika upisanog u katastar) na kojima se nalaze električna brojila sa kojih se očitava potrošnja

električne energije, Savjet Agencije je na sjednici održanoj dana 21.12.2022. godine donio Mišljenje:

Dostavljanje ličnih podataka o imenu i prezimenu vlasnika nepokretnosti upisanih u katastar nepokretnosti od strane Uprave za katastar i državnu imovinu po pojedinačnom zahtjevu Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić, u cilju vođenja postupaka po službenoj dužnosti (radi potpisivanja ugovora o snabdijevanju, naplate računa za utrošenu električnu energiju i postavljanja, zamjene i održavanja opreme, kao i radi promjene imena-naziva kupca čiji je vlasnik preminuo ili prodao nekretninu), u skladu je sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

Dana 25.03.2022. godine, ovoj Agenciji upućen je Zahtjev od strane Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić, kojim se traži mišljenje da li je u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti da Elektroprivredi Crne Gore (u daljem tekstu: EPCG), Uprava za katastar i državnu imovinu, na upit, dostavlja podatke o vlasnicima nepokretnosti na kojima se nalaze električna brojila sa kojih se očitava potrošnja električne energije. U Zahtjevu se, dalje, navodi: da su podaci potrebni jer se često dešava da ne može da se identifikuje lice na koje se vodi nepokretnost jer je bivši vlasnik ili preminuo ili prodao nekretninu kao i da je to uslov za potpisivanje ugovora o snabdijevanju električnom energijom; da navedeno pričinjava problem prilikom naplate računa za utrošenu električnu energiju; da je podatak o vlasniku nepokretnosti potreban prilikom postavljanja, zamjene i održavanja opreme, te da bi na upitu EPCG dala ime bivšeg vlasnika i adresu nepokretnosti, a tražili bi ime (imena) sadašnjeg vlasnika upisanog u katastar. Takođe, u Zahtjevu se navodi da je EPCG u državnom vlasništvu i da obavlja poslove od javnog interesa, shodno članovima 155a, 172 i 173 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti, te da se na ovaj način traži mali obim podataka u konkretnu svrhu i za jasnu namjenu, koje bi obrađivali samo za vrijeme koje je potrebno, nakon čega bi iste vratili rukovaocu ili ih uništili.

Postupajući u skladu sa članom 50 tačka 3 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti („Službeni list CG“, br. 79/08, 70/09, 44/12 i 22/17) u kojem se navodi da Agencija daje mišljenja u vezi sa primjenom ovog zakona, a na osnovu predmetnog Zahtjeva Savjet Agencije je mišljenja da je dostavljanje ličnih podataka o imenu i prezimenu vlasnika nepokretnosti upisanih u katastar nepokretnosti od strane Uprave za katastar i državnu imovinu po pojedinačnom zahtjevu Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić u cilju vođenja postupaka po službenoj dužnosti (radi potpisivanja ugovora o snabdijevanju, naplate računa za utrošenu električnu energiju i postavljanja, zamjene i održavanja opreme, kao i radi promjene imena-naziva kupca čiji je vlasnik preminuo ili prodao nekretninu), u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti -ZZPL u članu 2 stavovi 1 i 2 propisano je da se lični podaci moraju obrađivati na pošten i zakonit način i da se ne mogu obrađivati u većem obimu nego što je potrebno da bi se postigla svrha obrade niti na način koji nije u skladu sa njihovom namjenom. Osnovni princip u vezi sa obradom i korišćenjem ličnih podataka, jeste da je obrada podataka i kad je zakonom predviđena, dopuštena samo u svrhe radi kojih je predviđena i samo u mjeri koja je neophodna da bi se ona i ostvarila.

Pridržavajući se načela neophodnosti i svrsishodnosti, potrebno je odrediti minimalan obim ličnih podataka koji je potreban da bi se na pravi način ispunila svrha obrade. U smislu člana 9 stav 1 tačka 4 ZZPL-a treća strana, odnosno korisnik ličnih podataka je svako fizičko ili pravno lice, državni organ, organ državne uprave, organ lokalne samouprave ili lokalne uprave i drugi subjekti koji vrše javna ovlašćenja, koji imaju pravo da obrađuju lične podatke, a nije lice čiji se lični podaci obrađuju, prvobitni rukovalac zbirke ličnih podataka, obrađivač ličnih podataka ili lice zaposleno kod rukovaoca zbirke ličnih podataka ili obrađivača ličnih podataka. Uslovi za prikupljanje i obradu ličnih podataka predviđeni su članom 10 ovog Zakona, kojim je propisano da se lični podaci mogu obrađivati ukoliko za to postoji pravni osnov u zakonu ili uz predhodno dobijenu saglasnost lica čiji se podaci obrađuju, koja se može opozvati u svakom trenutku. Shodno članu 10 stav 2 tačka 4 ovog Zakona, obrada ličnih podataka vrši bez saglasnosti lica ako je to neophodno radi obavljanja poslova od javnog interesa ili u vršenju javnih ovlašćenja koja su u djelokrugu rada, odnosno nadležnosti rukovaoca zbirke ličnih podataka ili treće strane, odnosno korisnika ličnih podataka. Prema članu 17 stav 1 ZZPL-a, rukovalac zbirke ličnih podataka mora trećoj strani, odnosno korisniku ličnih podataka, na njegov zahtjev, dati lične podatke koji su mu potrebni.

S tim u vezi, Zakonom o državnom premjeru i katastru nepokretnosti ("Sl. list RCG", br. 29/07, "Sl. list CG", br. 073/10, 032/11, 040/11, 043/15, 037/17, 037/17 i 017/18) kojim se uređuje državni premjer, katastar nepokretnosti i upisi prava na nepokretnostima i druga pitanja od značaja za državni premjer i katastar, u članu 155 propisan je sadržaj geodetsko-katastarskog informacionog sistema koji se vodi radi efikasnijeg prikupljanja i obrade, održavanja i distribucije podataka o nepokretnostima. Naime, u članu 155a ovog zakona propisano je da je organ uprave dužan da omogući organima državne uprave, organima lokalne samouprave, pravnim licima koja obavljaju poslove od javnog interesa i notarima pristup geodetsko- katastarskom informacionom sistemu i preuzimanje podataka iz tog sistema, za potrebe obavljanja poslova iz njihove nadležnosti. Takođe, organ uprave će državnim organima, na njihov zahtjev, dostaviti izvještaj o podacima upisanim u katastar nepokretnosti koji su im potrebni u cilju vođenja postupaka po službenoj dužnosti, u smislu člana 173 stav 2 ovog zakona.

Shodno Zakonu o energetici („Sl. list CG“, br. 05/16, 51/17, 82/20 i 29/22) koji u članu 206 stav 1 propisuje da su snabdjevač i krajnji kupac dužni da u pisanoj formi zaključe ugovor o snabdijevanju, čija sadržina je propisana u stavu 2 ovog člana, te da je snabdjevač dužan da snabdijevanje krajnjih kupaca vrši u skladu sa opštim uslovima snabdijevanja koje objavljuje najkasnije 15 dana, prije početka snabdijevanja, a kojima se, između ostalog, naročito utvrđuju uslovi za snabdijevanje električnom energijom, prava i obaveze kupca i snabdjevača, uslovi i način očitavanja, obračuna i plaćanja utrošene električne energije, uslovi za obustavu i ograničenje u snabdijevanju električnom energijom, uslovi i postupak zaključivanja ugovora o snabdijevanju, način promjene podataka iz ugovora itd., shodno članu 207 stav 1 i 2 ovog Zakona. Opštim uslovima za snabdijevanje električnom energijom („Sl. list CG“, br. 70/16) u članu 5 propisano je da je kupac, između ostalog, dužan da zaključi ugovor o snabdijevanju električnom energijom sa snabdjevačem, kao i da plati račun za isporučenu električnu energiju.

Imajući u vidu prednje navedeno, a cijeneći da je članom 22 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti propisano da je rukovalac zbirke ličnih podataka obavezan da obezbijedi da lični podaci koje obrađuje budu tačni i potpuni, uzimajući u obzir svrhu za koju su prikupljeni, obrada ličnih podataka za potrebe nedvosmislene identifikacije krajnjeg kupca radi potpisivanja ugovora o snabdijevanju, u smislu člana 206 stav 1 Zakona o energetici, a naročito za vođenje postupaka po službenoj dužnosti, odnosno radi naplate računa za utrošenu električnu energiju i postavljanja, zamjene i održavanja opreme, kao i radi promjene imena-naziva kupca čiji je vlasnik preminuo ili prodao nekretninu, Uprava za katastar i državnu imovinu, kao rukovalac zbirkom ličnih podataka, može omogućiti pristup podacima iz geodetsko-katastarskog informacionog sistema (e-servis Katastarskih podataka), postupajući u skladu sa članom 155a i članom 173 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti po zahtjevu korisnika ličnih podataka predviđenih ovim članom, u konkretnom slučaju EPCG AD NK, kao društvu koje obavlja elektroenergetske djelatnosti koje su od javnog interesa, uz obezbjeđivanje tehničkih, kadrovskih i organizacionih mjera zaštite ličnih podataka propisanih čl. 24 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

Primjer 4.

Odlučujući po Zahtjevu, br. 06-11-2681-1/22 od 11.04.2022. godine, upućenom od strane Industrije piva i sokova „Trebjesa“ d.o.o. Nikšić, kojim se od Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama traži mišljenje vezano za zahtjev koji je Uprava lokalnih javnih prihoda Opštine Nikšić uputila ovom društvu, u kome se traži dostava spiska zaposlenih koji imaju prebivalište na teritoriji opštine Nikšić, sa jedinstvenim matičnim brojem i adresom stanovanja, u svrhu kompletiranja baze podataka poreskih obveznika i blagovremenog obavljanja poslova iz zakonom utvrđene nadležnosti Uprave, odnosno utvrđivanja, naplate i kontrole poreza na nepokretnosti, te da li je „Trebjesa“ d.o.o. u obavezi da dostavi tražene podatke ili je potrebno urediti zahtjev na odgovarajući način kako bi se moglo postupiti po istom, te s tim u vezi, Savjet Agencije je na sjednici održanoj dana 07.09.2022. godine donio Mišljenje:

Dostavljanje spiska zaposlenih u Industriji piva i sokova „Trebjesa“ d.o.o. Nikšić po zahtjevu Uprave lokalnih javnih prihoda Opštine Nikšić, sa jedinstvenim matičnim brojem i adresom stanovanja, u svrhu kompletiranja baze podataka poreskih obveznika i utvrđivanja, naplate i kontrole poreza na nepokretnosti, nije u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama obratilo se privredno društvo Industrije piva i sokova „Trebjesa“ d.o.o. Nikšić Zahtjevom kojim se traži mišljenje vezano za zahtjev koji je Uprava lokalnih javnih prihoda Opštine Nikšić uputila ovom društvu, u kome se traži dostava spiska zaposlenih koji imaju prebivalište na teritoriji opštine Nikšić, sa jedinstvenim matičnim brojem i adresom stanovanja, u svrhu kompletiranja baze podataka poreskih obveznika i blagovremenog obavljanja poslova iz zakonom utvrđene nadležnosti Uprave lokalnih javnih prihoda Opštine Nikšić, odnosno utvrđivanja, naplate i kontrole poreza na nepokretnosti, shodno članu 56 Zakona o poreskoj administraciji. Kako se navodi u zahtjevu, smatra se da je zahtjev Uprave

lokalnih javnih prihoda preopširno postavljen i isti mora da sadrži informacije o kategorijama ličnih podataka koji se traže, njihovoj namjeni, pravnom osnovu za korišćenje i davanje podataka na korišćenje, vremenu korišćenja i dovoljno podataka za identifikaciju lica čiji se podaci traže, a takođe, među zaposlenima „Trebjese“ d.o.o. sa teritorije opštine Nikšić vjerovatno ima i lica koja jesu izmirila svoje obaveze plaćanja poreza na nepokretnosti ili uopšte ne posjeduju nepokretnost, te je potrebno da Uprava svoj zahtjev svede samo na tačno određena lica koja nisu izmirila takvu obavezu, kao i da za to navedu pravni osnov.

Postupajući u skladu sa članom 50 tačka 3 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti - ZZPL („Sl. List CG“, br. 79/08, 70/09, 44/12 i 22/17) u kojem se navodi da Agencija daje mišljenja u vezi sa primjenom ovog zakona, a na osnovu predmetnog zahtjeva, Savjet Agencije je mišljenja da dostavljanje spiska zaposlenih u Industriji piva i sokova „Trebjesa“ d.o.o. Nikšić po zahtjevu Uprave lokalnih javnih prihoda Opštine Nikšić, sa jedinstvenim matičnim brojem i adresom stanovanja, u svrhu kompletiranja baze podataka poreskih obveznika i utvrđivanja, naplate i kontrole poreza na nepokretnosti, nije u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti - ZZPL ("Sl. list CG", br. 79/08, 70/09, 44/12 i 022/17) propisano je da se lični podaci moraju obrađivati na pošten i zakonit način shodno članu 2 stav 1 i isti se ne mogu obrađivati u većem obimu nego što je potrebno da bi se postigla svrha obrade niti na način koji nije u skladu sa njihovom namjenom. Članom 4 pomenutog zakona definisano je da se zaštita ličnih podataka obezbjeđuje svakom licu bez obzira na državljanstvo, prebivalište, rasu, boju kože, pol, jezik, vjeru, političko i drugo uvjerenje, nacionalnost, socijalno porijeklo, imovno stanje, obrazovanje, društveni položaj ili drugo lično svojstvo. U članu 9 st.1 tačka 2 propisano je da otkrivanje, objavljivanje ili činjenje na drugi način dostupnih ličnih podataka predstavlja radnju obrade podataka o ličnosti. S tim u vezi, član 10 stav 1 propisuje da se obrada ličnih podataka može vršiti ukoliko za to postoji osnov u zakonu ili uz saglasnost lica čiji se podaci obrađuju. Davanje ličnih podataka na korišćenje drugim rukovaocima zbirke ličnih podataka regulisano je članom 17 pomenutog zakona kojim je propisano da ukoliko su ispunjeni uslovi iz čl. 10 i 13 ovog zakona, rukovalac zbirke ličnih podataka mora trećoj strani, odnosno korisniku ličnih podataka, na njegov zahtjev, dati lične podatke koji su mu potrebni.

Ustav Crne Gore ("Sl. list CG", br. 001/07 i 038/13) zabranjuje upotrebu podataka o ličnosti van namjene za koju su prikupljeni (član 43 stav 2). Osnovni princip u vezi sa obradom i korišćenjem tih podataka, jeste da je obrada podataka i kad je zakonom predviđena, dopuštena samo u svrhe radi kojih je predviđena i samo u mjeri koja je neophodna da bi se ona i ostvarila, odnosno obrada ličnih podataka nije dozvoljena ako se vrši u svrhu različitu od one za koju je određena (bez obzira da li se vrši na osnovu pristanka lica ili zakonskog ovlašćenja za obradu bez pristanka).

Imajući u vidu navedene zakonske odredbe, jasno proizilazi da ne postoji pravni osnov za korišćenje ličnih podataka zaposlenih u Industriji piva i sokova „Trebjesa“ d.o.o. Nikšić od strane Opštine Nikšić – Uprave lokalnih javnih prihoda, shodno članu 17 Zakona o zaštiti podatka o ličnosti jer je svrha obrade predmetnih ličnih podataka regulisana

propisima koji regulišu radne odnose i isti se ne mogu koristiti za naplatu dugovanja po osnovu poreza.

3.3. Preporuke i tumačenje Zakona kao pomoć Agencije u funkciji saradnje sa rukovaocima

U toku 2022. godine upućeno je **58** dopisa kojima je Agencija, tumačeći odredbe Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, bila u funkciji saradnje sa rukovaocima:

1. Dopis, ZZZCG
2. Dopis, Adriatic Bank
3. Dopis, Agencija za investicije Crne Gore
4. Dopis, XX
5. Dopis, OŠ „Maksim Gorki“ Podgorica
6. Dopis, XX
7. Obavještenje, XX
8. Obavještenje, XX
9. Obavještenje, XX
10. Odgovor, Agencija za investicije Crne Gore
11. Odgovor, ARUA DOO Podgorica
12. Odgovor, XX
13. Odgovor, Centar za informacioni sistem Glavnog grada
14. Odgovor, DOO Vodovod i kanalizacija Nikšić
15. Odgovor, XX
16. Odgovor, XX
17. Odgovor, Komponent DOO
18. Odgovor, Pljevaljske novine
19. Odgovor, Sindikalna organizacija Agencije za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore
20. Odgovor, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore
21. Dopis, Centar za zaštitu i proučavanje ptica
22. Dopis, XX
23. Dopis, Sekretarijat za finansije, Opština Bar
24. Odgovor, XX
25. Odgovor, XX ND „Vijesti“
26. Odgovor, JU Centar za dnevni boravak djece sa smetnjama u razvoju i odraslih lica sa invaliditetom u Prijestonici Cetinje
27. Odgovor, JU SSŠ „Ivan Uskoković“
28. Odgovor, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
29. Odgovor, XX
30. Odgovor, XX
31. Odgovor, JZU Opšta bolnica Kotor
32. Odgovor, Hotel „Verde“
33. Odgovor, JU OŠ „Pavle Kovačević“ Nikšić

34. Odgovor, „Željeznička infrastruktura Crne Gore“ AD Podgorica
35. Odgovor, XX
36. Odgovor, XX
37. Odgovor, XX
38. Odgovor, Dom zdravlja Andrijevića
39. Odgovor, XX
40. Odgovor, Leandro, XX
41. Odgovor, Luštica Development AD Tivat
42. Odgovor, PZU International medical centar
43. Odgovor, XX
44. Odgovor, Pomorski fakultet Kotor
45. Odgovor, XX
46. Odgovor, ND „Vijesti“
47. Odgovor, WELL DONE d.o.o.
48. Dopis, Osnovno državno tužilaštvo
49. Dopis, Muzička škola Pljevlja
50. Dopis, Prijestonica Cetinje, komunalna policija i inspekcija
51. Dopis, Glavni grad Podgorica, Komunalna policija
52. Odgovor, ZZZCG
53. Odgovor, XX, Herceg Novi
54. Odgovor, XX
55. Odgovor, INA Crna Gora
56. Odgovor, XX (arhiv)
57. Odgovor, XX
58. Odgovor, Dnevni list „Pobjeda“

3.4. Preporuke i stavovi Savjeta Agencije

Preporuka povodom sajber napada

Povodom kontinuiranih sajber napada kojima je Crna Gora ovih dana izložena, polazeći od svojih nadležnosti i uloge u sistemu, Savjet Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, na sjednici održanoj dana 01.09.2022. godine, upućuje

PREPORUKU

državnim organima, organima državne uprave, organima lokalne samouprave i lokalne uprave, privrednim društvima i drugim pravnim licima, preduzetnicima i fizičkim licima, koji vrše obradu ličnih podataka

- da nadgrade stepen zaštite ličnih podataka koje obrađuju, svakom licu bez obzira na državljanstvo, prebivalište, rasu, boju kože, pol, jezik, vjeru, političko i drugo

uvjerenje, nacionalnost, socijalno porijeklo, imovno stanje, obrazovanje, društveni položaj ili drugo lično svojstvo;

- da rukovaoci zbirki ličnih podataka, shodno zakonu, podignu nivo mjera, mehanizama i resursa zaštite na najveći mogući stepen;
- da su rukovaoci zbirki ličnih podataka i obrađivači ličnih podataka obavezni da obezbijede tehničke, kadrovske i organizacione mjere zaštite ličnih podataka, radi zaštite od gubitka, uništenja, nedopuštenog pristupa, promjene, objavljivanja, kao i od zloupotrebe, shodno važećim pozitivnopravnim propisima.

Uvažavajući preporuke Ministarstva javne uprave Savjet Agencije poziva sve na pridržavanje i primjenu datih preporuka.

Savjet Agencije izražava zabrinutost mogućnošću da su i lični podaci građana bili predmet hakerskih napada i ističe da će Agencija pratiti novonastalu situaciju sa aspekta svoje nadležnosti i ovlašćenja blagovremeno ukazujući na eventualne propuste i zloupotrebe.

Odluka o stavljanju van snage Mišljenja Savjeta Agencije o objavljivanju imena lica u samoizolaciji

Savjet Agencije, na sjednici održanoj 25.08.2022. godine donio je odluku da stavi van snage Mišljenje Savjeta Agencije sačinjeno po zahtjevu Nacionalnog koordinacionog tijela za zarazne bolesti br. 01-11-2261-2/20 od 21.03.2020. godine, po kojem javno objavljivanje ličnog imena i mjesta boravka lica koja se nalaze u samoizolaciji, prema rješenju sanitarne inspekcije, a sve u cilju zaštite javnog zdravlja, nije u suprotnosti sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti.

Na osnovu datog Mišljenja, Nacionalno koordinaciono tijelo za zarazne bolesti je donijelo Odluku o objavljivanju imena lica u samoizolaciji broj: 8-501-/20-129 od 21. marta 2020. godine, koju je Ustavni sud Crne Gore ukinio svojom Odlukom U-II br. 22/20 od 23. jula 2020. godine („Službeni list Crne Gore“, br. 085/20 od 14.08.2020. godine).

Mišljenje Savjeta broj 01-11-2261-2/20 od 21.03.2020. godine će se ukloniti sa sajta Agencije.

4. ANALIZA STANJA ZAŠTITE LIČNIH PODATAKA

Pravo na zaštitu ličnih podataka i privatnosti jeste jedno od osnovnih ljudskih prava. Sa naglim razvojem digitalne tehnologije i interneta, ovo pravo ozbiljno je dovedeno u pitanje. Upravo znanje i poznavanje prava i odgovornosti nad svojim ličnim podacima je pravo mjerilo stanja u zemlji s aspekta zaštite ličnih podataka, jer onaj ko poznaje svoja prava, poznaje i opasnosti od zloupotrebe ličnih podataka, pa će se na isti način ophoditi i prema ličnim podacima drugih lica koje mu/joj dođu u posjed.

Veoma je značajno jačati svijest pojedinca da ima pravo da pristupi svojim ličnim podacima, da traži njihovu izmjenu ukoliko su netačni ili neažurni kao i da zahtijeva brisanje ukoliko se obrađuju suprotno zakonom propisanim uslovima, ali i da ima pravo

na zaštitu, ukoliko dođe do zloupotrebe odnosno obrade ličnih podataka mimo svrhe za koju su prikupljeni ili na način koji je suprotan njihovoj namjeni. Poželjno je da pojedinac zaštitu najprije potraži kod državnog organa, pravnog lica ili drugog subjekta (rukovaoca) koji je u posjedu njegovih ličnih podataka a koji ih obrađuje na nedozvoljen način. Ovdje je od izuzetnog značaja poštovanje zakonske obaveze da rukovaoci zbirki ličnih podataka koji imaju više od 10 službenika koji vrše obradu ličnih podataka odrede lice odgovorno za zaštitu ličnih podataka. Međutim, dosadašnja praksa nam govori da mali broj rukovaoca ima službenika za zaštitu ličnih podataka, što je i jedna od obaveza propisana Opštom urednom o zaštiti ličnih podataka (GDPR) čija nam primjena predstoji. Ukoliko se problem ne riješi na relaciji građanin-rukovaoc dalja zaštita se traži pred Agencijom za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, podnošenjem Zahtjeva za zaštitu prava, nakon čega se u roku od 8 dana sprovodi postupak nadzora kojim se zapisnički konstatuje činjenično stanje a zatim Agencija preduzima dalje zakonske mjere na otklanjanju evidentirane povrede.

Agencija postupa po svakoj Inicijativi za pokretanje postupka nadzora kojom se ukazuje na mogućnosti nezakonite obrade ličnih podataka. U izvještajnom periodu Inicijative su upućivali kako pojedinci tako i državni organi koji su u radu, rješavajući predmete iz svoje nadležnosti, nailazili na indicije povrede zaštite ličnih podataka.

Razvoj tehnike i tehnologije, sve veća konzumacija interneta i društvenih mreža predstavljaju nove izazove u odnosu na privatnost. Mišljenja smo da građani još uvijek nijesu shvatili značaj zaštite ličnih podataka i mnoge informacije o sebi objavljuju na internetu ne razmišljajući o tome da one mogu biti zloupotrebljene, a isto tako mnogi podaci svakog od nas su samo naši i njihovo objavljivanje ne može i ne smije biti pravdano javnim interesom.

U toku 2022. godine ukupno je izvršeno 127 (stodvadesetsedam) nadzora. Od tog broja 114 (stočetnaest) se odnosi na vanredan nadzor. Od 114 (stočetnaest) vanrednih nadzora, po osnovu podnijetih zahtjeva za zaštitu prava sprovedeno je ukupno 38 (tridesetosam) nadzora, dok je preostalih 76 (sedamdesetšest) izvršeno po osnovu podnijete inicijative. Provjera postupanja po zapisniku (ukazanim nepravilnostima) - kontrolni nadzori izvršeno je 13 (trinaest).

U istom periodu Agenciji je dostavljeno 12 (dvanaest) inicijativa od strane fizičkih lica po osnovu navodne nezakonite obrade ličnih podataka putem vršenja video nadzora. Na osnovu priložene dokumentacije konstatovano je da se radi o instaliranju video nadzora na privatnom posjedu (član 8 ZZPL), pa je Odsjek za nadzor upućivao podnosiocima da isti mogu podnijeti krivičnu prijavu saglasno članu 174 Krivičnog zakonika Crne Gore (neovlašćeno fotografisanje odnosno snimanje), dok je članom 183 istog zakona propisano da se navedeno krivično djelo goni po privatnoj tužbi.

U dosadašnjem radu ove Agencije primijećeno je da je jedan od najzastupljenijih načina obrade ličnih podataka **video nadzor** kao tehničko sredstvo zaštite lica i imovine i kontrole ulaska/izlaska u službeni ili poslovni prostor. Međutim, svrha u koju se uvodi video nadzor u pojedinačnim slučajevima je bila bitno drugačija od one koju prepoznaje zakon. Jasno je da se nezakonitom upotrebom video nadzora otvara prostor za zloupotrebu prava na zaštitu ličnih podataka i privatnost uopšte. Za video nadzor možemo

slobodno reći da je "dobar sluga a loš gospodar". Ovo prije svega jer se nezakonitim korišćenjem video snimaka može nanijeti neprocjenjiva šteta ličnom i porodičnom životu pojedinca.

Naročito se mora voditi računa kada je u pitanju **video nadzor javnih površina**. Video nadzor javnih površina, shodno članu 40 odnosno 35 ovog Zakona, može se vršiti od strane javnog sektora, privrednog društva, drugog pravnog lica ili preduzetnika pri čemu je potrebno ispoštovati Zakonom propisanu procedure i primijeniti organizacione, tehničke i kadrovske mjere zaštite ličnih podataka. Cijenimo da je od koristi član 40a kojim je dopunjen Zakon o zaštiti podataka o ličnosti, a kojim se dodatno propisuju uslovi za instaliranje video nadzora na javnim površinama. Naime, ovim članom je otklonjena pravna praznina koja se javljala u slučaju postavljanja video nadzora na javnim površinama bez potrebnog obavještenja i saglasnosti Agencije kao nadzornog organa. Ukoliko obavještenje nije istaknuto, a nije dobijena ni potrebna saglasnost Agencija rješenjem naređuje uklanjanje video nadzora, a to su dužni da urade oni koji gazduju javnom površinom.

Ukupno je izdato 6 saglasnosti za uspostavljanje zbirke ličnih podataka odnosno za uvođenje video nadzora. Saglasnosti su date onim rukovaocima koji su shodno upućenim Zahtjevima za davanje saglasnosti, dostavili potrebnu dokumentaciju, čime su ispoštovani članovi 35, 36 i 39 Zakona kojima su propisani uslovi i način uvođenja video nadzora kod javnog sektora, privrednog društva, drugog pravnog lica i preduzetnika.

Lični podaci koji se obrađuju mogu se iznositi iz Crne Gore u drugu državu ili davati na korišćenje međunarodnoj organizaciji, koja primjenjuje adekvatne mjere zaštite ličnih podataka propisane Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, na osnovu prethodno pribavljene saglasnosti nadzornog organa. U izvještajnom periodu Agencija je dala dvije saglasnosti za iznošenje ličnih podataka.

Mišljenja su u najvećoj mjeri tražena od strane državnih organa, organa državne uprave i lokalne samouprave. Može se konstatovati da se mišljenja Agencije, iako nemaju obavezujući karakter, u praksi u značajnoj mjeri poštuju. U 2022. godini Savjet Agencije je dao 6 mišljenja, koja se nalaze na web sajtu Agencije.

U toku 2022. godine upućeno je 58 dopisa kojima je Agencija, tumačeći odredbe Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, bila u funkciji saradnje sa rukovaocima

Možemo konstatovati da se zalaganje rukovaoca zbirke ličnih podataka za zaštitu ličnih podataka u Crnoj Gori značajno unaprijedilo. Ovakav zaključak izvodimo na osnovu interesovanja koje rukovaoci iskazuju kroz upite prema Agenciji ali i kroz neposredan nadzor.

SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

1. PRVOSTEPENI POSTUPAK

1.1. Zahtjevi za slobodan pristup informacijama prema organima vlasti

Radi praćenja stanja u oblasti pristupa informacijama, Agencija vodi informacijski sistem pristupa informacijama, kojim se obezbjeđuje baza podataka o:

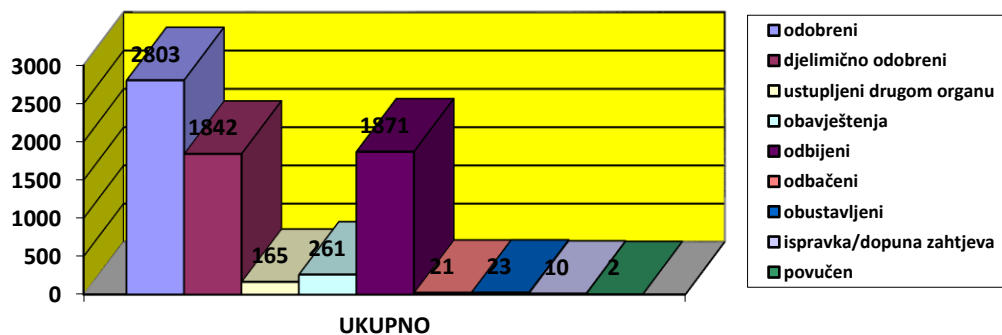
- 1) organima vlasti;
- 2) zahtjevima za pristup informacijama, po podnosiocima, organima vlasti, vrstama informacija i traženim načinima pristupa informacijama;
- 3) aktima organa vlasti po zahtjevima za pristup informacijama;
- 4) žalbama na akte po zahtjevima za pristup informacijama, po podnosiocima i organima vlasti;
- 5) tužbama protiv rješenja o zahtjevima za pristup informacijama, po podnosiocima tužbi i tuženim organima vlasti;
- 6) odlukama suda po tužbama na rješenja po zahtjevima za pristup informacijama;
- 7) mjerama protiv organa vlasti zbog nepostupanja u skladu sa ovim zakonom.

Organi vlasti dužni su da Agenciji dostave podatke o podnescima, aktima i preduzetim mjerama, u roku od 10 dana od dana njihovog podnošenja, odnosno sačinjavanja ili preduzimanja.

Ukupan broj pristiglih zahtjeva prema organima vlasti u 2022. godini, a koji su dostavljeni Agenciji, iznosi **6.997**.

Statusi zahtjeva su sljedeći:

- a) Broj odobrenih zahtjeva od strane organa vlasti (2803)
- b) Broj djelimično odobrenih zahtjeva organa vlasti (1842)
- c) Broj zahtjeva ustupljenih drugom organu (165)
- d) Broj obavještenja (261)
- e) Broj odbijenih zahtjeva (1871)
- f) Broj odbačenih zahtjeva (21)
- g) Broj obustavljenih zahtjeva (23)
- h) Broj poziva na ispravku/dopuna zahtjeva (10)
- i) Broj povučenih zahtjeva (2)

Broj odbijenih zahtjeva u 2022. godini iznosio je 1871, a kao razlog odbijanja navedeno je:

○ Neposjedovanje informacije	1231
○ Poslovna/poreska tajna, Zakon SPI, čl 14, t 6	172
○ Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 1	80
○ Nenadležnost	69
○ Sačinjavanje nove informacije (čl 29. Zakona)	58
○ Neosnovan	56
○ Informacija dostupna na internetu	38
○ Povjerljivost / Tajnost podataka	36
○ Omog. pristup inf. u pret. 6 mj (čl 29. Zakona)	20
○ Ne podliježe odredbama Zakona o SPI	17
○ Zaštita privatnosti	14
○ Pozivanje na drugi Zakon	13
○ Pozivanje na Zakon o zaštiti pod. o ličnosti	12
○ Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 3	10
○ Pozivanje na Zakon o SPI, član 29.	10
○ Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 4	10
○ Pozivanje na Zakon o SPI, član 14	9
○ Javno objavljena informacija	6
○ Već odlučeno u istoj upravnoj stvari	3
○ Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 5	3
○ Izvršen test štetnosti (član 16 Zakona)	2
○ Nije naveden razlog odbijanja	1
○ Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 2	1

Broj djelimično odobrenih zahtjeva organa vlasti u 2022. godini izbio je 1842, a kao razlozi navedeni su:

● Zaštita privatnosti / ličnih podataka	1016
● Neposjedovanje dijela informacije	287
● Ograničen dio inform - tajnost podataka	230
● Dijelu informacije ograničen pristup	223
● Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 1	34
● Za dio informacije potrebno sač. nove inf.	26
● Dio informacije dostupan na internetu	6
● Pozivanje na drugi Zakon	5
● Pozivanje na Zakon o SPI, član 14	4
● Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 6	3
● Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 4	2
● Dijelu inform. ranije omogućen pristup	2
● Pozivanje na Zakon o ZPL	1
● Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 2	1

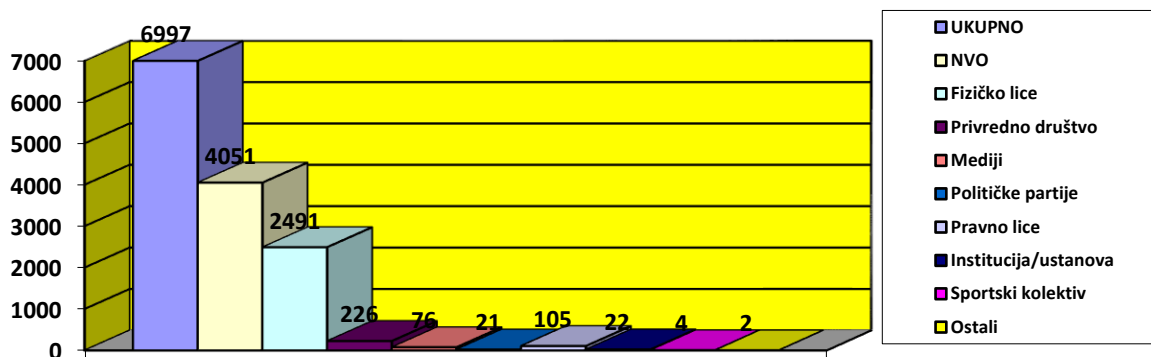
- Dio informacije javno objavljen 1
- Pozivanje na Zakon o SPI, član 14, tačka 5 1

U izvještajnom periodu prvostepeni organi su od ukupno 6.998 predmeta u 4.734 predmeta donijeli rješenje u roku od 15 dana od podnošenja zahtjeva, dok su prvostepeni organi prekoračili rok odlučivanja od 15 dana u 2.264 predmeta.

1.2. Struktura kategorija podnosioca zahtjeva za slobodan pristup informacijama i organa vlasti kojima su upućeni zahtjevi

Kategorije podnosioca zahtjeva:

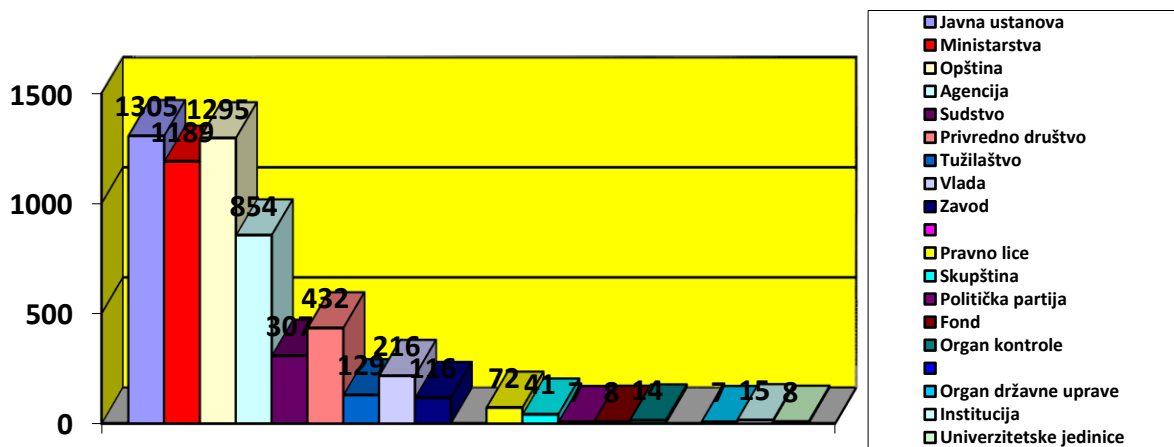
a) NVO	4051 podnijetih zahtjeva (58% ukup.zahtjeva)
b) Fizičko lice	2491 (35%)
c) Privredno društvo	226 (3%)
d) Pravno lice	105 (1,5%)
e) Mediji	76
f) Institucija ili ustanova	22
g) Politička partija	21
h) Sportski kolektiv	4
i) Ostali	2

Organi vlasti kojima su se obraćali podnosioci zahtjeva:

Javna ustanova	1305
Opština	1295
Ministarstvo	1189
Uprava	983
Agencija	854
Privredno društvo	432

Sudstvo	307
Vlada	216
Tužilaštvo	129
Zavod	116
Pravno lice	72
Skupština	41
Institucija	15
Organ kontrole	14
Fond	8
Univerzitetske jedinice	8
Organ državne uprave	7
Politička partija	7

Organi vlasti kojima su se podnosioci zahtjeva najčešće obraćali u 2022. godini:

Agencija za zaštitu ličnih podataka i SPI	647
Ministarstvo finansija - Poreska uprava	592
Ministarstvo unutrašnjih poslova MUP	497
JU OŠ Maksim Gorki	484
Ministarstvo kapitalnih investicija	265
JU OŠ Sutjeska	230
JU OŠ Milorad Musa Burzan	217
JU OŠ Vuk Karadžić	216
Uprava za bezbj. hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	196
Vlada Crne Gore - Generalni sekretarijat	180
Crnogorski elektrodistributivni sistem - CEDIS	136
Opština Budva - Sekretarijat za lokalnu samoupravu	127
Ministarstvo zdravlja	116

Ministarstvo javne uprave	116
Uprava za inspekcijske poslove	104
Agencija za sprječavanje korupcije	90
Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić	87
Opština Gusinje – Sekr. za privredu, razvoj i finansije	84
Osnovni sud - Bar	80
Zavod za zapošljavanje CG	79

Subjekti koji su podnijeli najviše zahtjeva za slobodan pristup informacijama u 2022. godini:

NVO MANS - Mreža za afirmaciju nevladinog sektora	2081
Emina Mraković (pun. advokat Dejan Klikovac)	904
NVO GLORIJA	404
NVO Društvo prijatelja Biblioteke Njegoš - Nikšić	395
Predsjednik NVO Temida Nikšić - Dragiša Karadžić	263
Advokat Dejan Klikovac	240
NVO Centar za građansko obrazovanje - CGO	171
NVO Institut Alternativa	138
NVO HRA Akcija za ljudska prava	134
NVO Nova Zona iz Podgorice	120
Lovćen osiguranje AD Podgorica	80
CDT - Centar za demokratsku tranziciju	70
Savez slijepih Crne Gore	58
NVO CEGAS - Centar za građanske slobode	43
NVO Akcija za socijalnu pravdu Spuž	40
Borislav Čulafić	38
Advokat Vanja Mugoša	23
NVO Organizacija KOD	19
CEDEM - Centar za demokratiju i ljudska prava	19
Miloš Rudović, novinar ND Vijesti	18

2. DRUGOSTEPENI POSTUPAK

(Nadzor nad zakonitošću upravnih akata kojima se rješava o zahtjevima za slobodan pristup informacijama)

2.1. Postupanje Agencije po žalbama podnijetim Agenciji na odluke organa vlasti po zahtjevima za slobodan pristup informacijama

U periodu od 01.01.2022. godine do 31.12.2022. godine zaprimljeno je ukupno **8.865** žalbi. U izvještajnom periodu odlučeno je ukupno po **3.743** žalbi upućenih Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama.

Ukupan broj usvojenih žalbi – **2.307**

- a) broj djelimično usvojenih žalbi (0)
- b) broj usvojenih žalbi (2.307)

Ukupan broj usvojenih rješenja – **2.307**

- a) broj usvojenih žalbi kojima je poništeno rješenje prvostepenog organa (1.413)
- b) broj usvojenih žalbi zbog povrede pravila postupka odnosno ćutanja administracije (882)
- c) ukupan broj usvojenih žalbi u kojima je donijeta meritorna odluka kojom se odobrava pristup traženoj informaciji (8)
- d) ukupan broj usvojenih žalbi u kojima se usvaja i poništava rješenje (ćlan 126 stav 3 ZUP-a) (4)

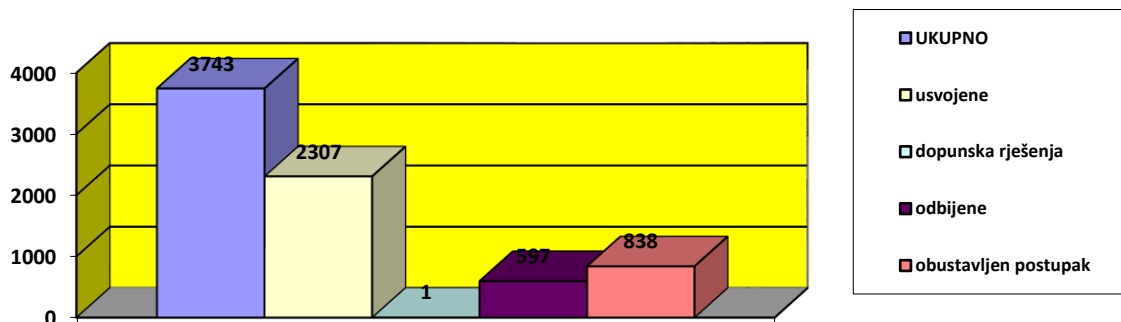
Ukupan broj odbijenih žalbi – **597**, iz razloga što:

- a) odbija se jer nije izvršena povreda postupka (nema ćutanja administracije) (455)
- b) odbijena žalba u meritumu (116)
- c) odbija se kao neosnovana (24)
- d) odbija se kao nedozvoljena (2)

Ukupan broj obustavljenih postupaka - **838**

- a. Rješenje o obustavi postupka (838)
- b. Zaključak o obustavi postupka (0)
- c. Zaključak o odbacivanju (0)

Rješenje o ispravci greške (1)

Ukupan broj razduženih predmeta je 3743 u 2022. godini i to: iz kalendarske 2021. godine razduženo je 598 predmeta dok je iz kalendarske 2022. godine ukupno razduženo 3145 predmeta.

Od ukupno usvojenih žalbi 2307, broj usvojenih žalbi kojima je poništeno rješenje prvostepenog organa je 1413 dok je broj usvojenih žalbi zbog povrede pravila postupka odnosno ćutanja administracije 882 slučaj. Ukupan broj usvojenih žalbi u kojima je donijeta meritorna odluka je 8.

U izvještajnom periodu u 882 slučaja usvojena žalba zbog ćutanja administracije i naloženo prvostepenom organu da u roku od 15 dana donese rješenje na osnovu podnijetog zahtjeva za slobodan pristup informacijama dok je u 838 predmeta donijeto rješenje kojim se postupak obustavlja zbog ćutanja administracije jer je podnosilac žalbe povukao žalbu zadovoljan ishodom postupka. Savjet Agencije je u 455 predmeta odbio žalbu kao neosnovanu jer nije izvršena povreda pravila postupka.

Savjet Agencije je donio odluku da se u 597 slučaja odbije žalba kao neosnovana je od ukupnog broja odlučениh predmeta iznosi 15,9 %.

Pregled zaprimljenih i odlučениh žalbi u poslednjih pet godina:

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Zaprimljeno žalbi	4862	3909	3518	3000	5400	8865
Odlučeno žalbi	3880	3284	3684	4328	4091	3743
Nije odlučeno	982	625	1199	217	1582	5720
Odlučeno iz ranijeg perioda	-	-	166	1545	273	598

Pregled usvojenih žalbi zbog ćutanja administracije:

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Broj usvojenih žalbi	941	419	543	1002	1702	882

Struktura podnosilaca žalbi u 2022. godini:

NVO	2385
Fizičko lice	1336
Privredno društvo	11
Pravno lice	10
Politička partija	1
Mediji	1
Institucija ili ustanova	1

Organi na čija su se prvostepena rješenja najviše žalili podnosioci:

JU OŠ Maksim Gorki	476
JU SSŠ Ivan Uskoković	474
Agencija za zaštitu ličnih podataka i SPI	396
Uprava prihoda i carina	365
Uprava za katastar i državnu imovinu	322
Ministarstvo unutrašnjih poslova MUP	245
JU OŠ Milorad Musa Burzan	215
JU Srednja mješovita škola Mladost - Tivat	143
Ministar. prosvjete, nauke, kulture i sporta	60
JZU Klinički centar Crne Gore	55

3. INSPEKCIJSKI NADZOR

Članom 39 stav 1 tačka 4 Zakona o slobodnom pristupu informacijama definisano je da Agencija vrši inspekcijski nadzor nad primjenom ovog zakona u odnosu na sačinjavanje i ažuriranje vodiča za pristup informacijama, proaktivno objavljivanje informacija i dostavljanje akata i podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama.

U izvještajnom periodu je izvršeno **46** inspekcijska nadzora, kako redovnih tako i nadzora po inicijativama, i to kod sljedećih subjekata:

1. Akademija znanja DOO Budva
2. Centar za informacione tehnologije opštine Budva
3. Direkcija za uređenje prostora i investicije Opštine Gusinje
4. DOO Lokalni javni emiter Radio televizija Budva
5. DOO "Pogrebne usluge" Budva
6. Glavni administrator opštine Gusinje
7. Glavni administrator opštine Mojkovac
8. JKP "Gradac" Mojkovac
9. JP "Mediteranski sportski centar" Budva

10. Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore
11. Sportsko rekreativni centar Budva d.o.o
12. JU Centar za kulturu Opštine Gusinje
13. JU Centar za kulturu "Nenad Rakočević" Mojkovac
14. JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju "Mojkovac"
15. JU "Grad teatar" Budva
16. JU Muzeji i galerije Budva
17. JU Narodna biblioteka Budve
18. JU OŠ "29 novembar " Dinoša
19. JU SMS "Mladost" – Tivat
20. Komunalna policija opštine Mojkovac.
21. d.o.o. "Komunalno" Budva
22. DOO "Komunalno Kotor" Kotor
23. DOO "Komunalne djelatnosti" Gusinje.
24. Mediteran reklame DOO Budva.
25. Sekretarijat za finansije, imovinu i ekonomski razvoj Opštine Mojkovac.
26. Sekretarijat za inspeksijske poslove opštine Gusinje
27. Sekretarijat za opštu upravu, društvene djelatnosti i kadrovska pitanja Opštine Mojkovac.
28. Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti Opštine Gusinje
29. Sekretarijat za planiranje prostora, imovinu i zaštitu životne sredine opštine Gusinje.
30. Sekretarijat za privredu, razvoj i finansije opštine Gusinje
31. Služba Skupštine opštine Gusinje.
32. Služba Skupštine opštine Mojkovac
33. Služba zaštite i spašavanja Opštine Budva.
34. Služba Menadžera opštine Budva
35. Služba predsjednika opštine Gusinje
36. Služba predsjednika opštine Mojkovac
37. Služba zaštite i spašavanja Opštine Mojkovac
38. Služba zaštite i spašavanja Opštine Gusinje
39. Turistička organizacija Opštine Budva
40. Turistička organizacija Opštine Mojkovac
41. Turistička organizacija Opštine Gusinje
42. Uprava lokalnih javnih prihoda Opštine Budva.
43. Uprava za katastar i državnu imovinu PJ Budva
44. "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Budva
45. "Vodovod i kanalizacija" d.o.o. Kotor
46. Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore

U izvještajnom periodu nije podnijeta nijedna prekšajna prijava protiv obveznika primjene zakona.

Inspeksijskim nadzorom tokom 2022. godine u dijelu proaktivne objave informacijama uočljiv je trend rasta objavljenih informacija u skladu sa EU standardima. Vršanjem inspeksijskog nadzora kod 46 subjekata nadzora se uticalo na podizanje svijesti obveznika primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama da se na lako pretraživ način građanima, NVO sektoru i predstavnicima privrednog sektora omogući pristup informacijama koje su im od važnosti za obavljanje djelatnosti i time podigne nivo kako u pogledu obima tako i strukture dostupnih informacija. Prilikom nadzora uočeno je da pojedini organi javne vlasti ne objavljuju sve informacije koje bi trebali objaviti shodno članu 12 Zakona o slobodnom pristupu informacijama, pa im se ostavlja rok da uočene nedostatke otklone.

Cilj proaktivnog objavljivanja je da se građanima informacije učine dostupnim bez podnošenja zahtjeva za slobodan pristup informacijama. Kada se informacija javno objavi ona postaje dostupna širem krugu potencijalnih korisnika i na taj način državna uprava postaje otvorena za sve korisnike Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

4. ODLUKE SUDOVA

Vrsta odluke	
PRESUDA - MERITORNO	2
PRESUDA - OBAVEZUJE SE	55
PRESUDA - PONIŠTAVA SE (ČLAN 56)	149
PRESUDA-ODBIJENO	170
PRESUDA-PONIŠTENO	11
RJEŠENJE - OBAVEZUJE SE	2
RJEŠENJE - ODBACUJE SE	2
RJEŠENJE - ODBIJA SE	14
RJEŠENJE - ODBIJA SE TUŽBA KAO NEDOZVOLJENA	3
RJEŠENJE - ODBIJA SE ZAHTJEV ZA OSLOBAĐANJE OD SUDSKE TAKSE	1
RJEŠENJE - TUŽBA SE ODBIJA KAO NEBLAGOVREMENA	1
RJEŠENJE - TUŽBA SE ODBIJA KAO NEUREDNA	9
RJEŠENJE - ZAHTJEV SE ODBIJA KAO NEDOZVOLJEN	1
RJEŠENJE - ZAHTJEV SE ODBIJA KAO NEUREDAN	2
RJEŠENJE - ZAHTJEV ZA PONAVLJANJE POSTUPKA SE ODBIJA	44
RJEŠENJE - USVAJA SE ZAHTJEV AKTA U IZVRŠENJU PRESUDE	1
RJEŠENJE-MERITORNO	3
RJEŠENJE-OBUSTAVA POSTUPKA	465
RJEŠENJE-USVOJENA	2
USVAJA SE - OBAVEZUJE SE	40
Ukupno	977

U izvještajnom periodu izjavljena je 5067 tužba Upravnom sudu Crne Gore.

U izvještajnom periodu Agenciji je pristiglo 977 odluka Upravnog suda u Crne Gore u formi presude i rješenja.

U toku 2022.godine Vrhovnom sudu Crne Gore upućeno 98 odgovora na zahtjeve za vanredno preispitivanje sudske odluke.

Od ukupno 104 Presuda Vrhovnog suda Crne Gore zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke usvojen u 4 predmeta dok je u 100 predmeta zahtjev odbijen kao neosnovan. Procenat uspješnosti Agencije u odnosu na ukupan broj odlučениh predmeta Vrhovnog suda Crne Gore je 96,15% . U sljedeća 4 predmeta je usvojen zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke i to:

1. Presuda Vrhovnog suda Crne Gore Uvp.br.128/2022 i dopuna presude Uvp.br.128/2022
2. Presuda Vrhovnog suda Crne Gore Uvp.br.228/2022
3. Presuda Vrhovnog suda Crne Gore Uvp.br.332/2022
4. Presuda Vrhovnog suda Crne Gore Uvp.br.403/22

5. INFORMACIONI SISTEM

Agencija je nastavila da vodi informacioni sistema sa svim pripadajućim registrima, kako bi pratila stanje u oblasti slobodnog pristupa informacijama, što je i zakonska obaveza Agencije. I u prethodnoj godini uključili smo veći broj novih organa vlasti u korišćenje aplikacije eSPI, koja je značajan segment ovog informacionog sistema. Aplikacija omogućava organima vlasti elektronsko dostavljanje podataka iz prvostepenog postupka rješavanja zahtjeva. Na taj način smo u velikoj mjeri eliminisali praksu dostavljanja istih u papirnoj formi. Registraciju novih korisnika uspijevamo obaviti putem telefona ili e-maila, slanjem uputstava i savjeta za korišćenje aplikacije eSPI. Trenutno posjedujemo bazu od oko 640 službenika iz organa vlasti koji podatke iz prvostepenog postupka rješavanja zahtjeva za slobodan pristup informacijama dostavljaju elektronskim putem.

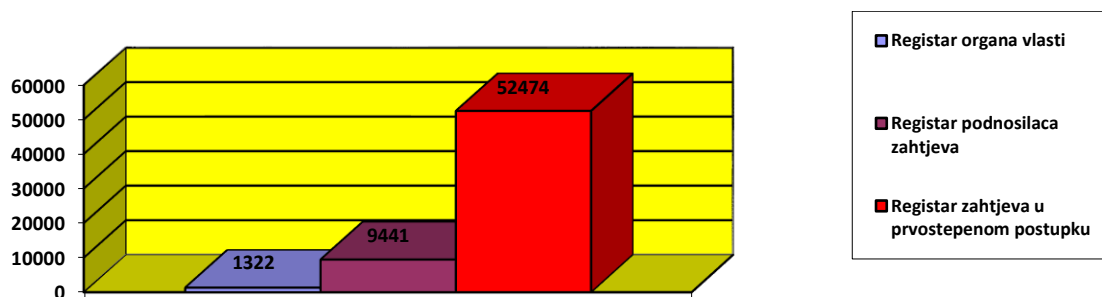
U toku 2022. godine u IS unijeto je **6.997** predmeta iz prvostepenog postupka rješavanja zahtjeva slobodnog pristupa informacijama, a od toga, korišćenjem aplikacije eSPI u IS je pristiglo njih **5.926**, što čini oko 85% od ukupnog broja obrađenih predmeta. Svi predmeti su razvrstani po podnosiocima zahtjeva, organima vlasti, statusu zahtjeva, traženom načinu pristupa informacijama i dr. I u narednom periodu ćemo nastaviti kontaktirati opštinske i državne organe vlasti sa ciljem da što većem broju ovlašćenih službenika omogućimo korišćenje aplikacije eSPI.

Od uspostavljanja informacionog sistema pa zaključno sa 31.12.2022. godine obrađeno je i u IS unijeto ukupno **52.474** predmeta iz prvostepenog postupka slobodnog pristupa. Svi predmeti su razvrstani po podnosiocima zahtjeva, organima vlasti, statusu zahtjeva, traženom načinu pristupa informacijama i dr.

Registar organa vlasti trenutno broji **1.322** organa, registar podnosilaca zahtjeva **9.441** podnosioca razvrstanih po kategorijama (NVO, fizička lica, pravna lica, mediji, političke partije, ...).

U prethodnoj godini, u sklopu priprema za inspekcijske nadzore kod organa vlasti o primjeni Zakona o SPI pri rješavanju zahtjeva za pristup informacijama, pripremani su

statistički podaci iz informacionog sistema o prvostepenom rješavanju zahtjeva za slobodan pristup informacijama za 47 organa vlasti, koji su bili subjekti kontrole.

Statistički obrađeni podaci prosleđuju se po potrebi članovima Savjeta, direktoru ili Odsjeku za slobodan pristup informacijama.

Takođe, omogućena je statistika, pretraga i pravljenje izvještaja po svim podacima koji su unijeti u bazu podataka. Obrađuju se svi pristigli zahtjevi koji su upućeni organima vlasti u prvostepenom postupku i prave se statistički izvještaji za potrebe rada Agencije. Istovremeno, trenutno rješenje aplikativnog softvera kontinuirano unapređujemo otklanjanjem primijećenih nedostataka i razvijanjem novih funkcionalnosti koje omogućavaju efikasniji rad.

6. ANALIZA STANJA SLOBODNOG PRISTUPA INFORMACIJAMA

Pravo na pristup informacijama kojima raspolaže javna vlast danas je široko priznato kao osnovno ljudsko pravo, zaštićeno međunarodnim i nacionalnim dokumentima. Slobodan pristup informacijama je osnov demokratskog života, njime se afirmiše otvorenost javne administracije, što omogućava građaninu da formira kritičko-objektivno mišljenje o stanju i pojavama u jednom društvu, odnosno da putem zakonske mogućnosti dobije informacije o pitanjima od javnog interesa. Uostalom, posjedovanje informacija je i temelj savremenih participativnih političkih kultura, jer se uz pomoć Zakona o slobodnom pristupu informacijama građani i ukupna javnost ostvaruju uvid u rad organa vlasti, na osnovu informacija formiraju mišljenja i stavove o bitnim društvenim i državnim pitanjima, učestvuju u procesu donošenja odluka, kontrolišu njihov sadržaj i sprovođenje.

Pristup informacijama u posjedu organa vlasti je preduslov i sredstvo za kvalitetno i efikasno ostvarivanje i uživanje drugih prava i sloboda. Javnost ima pravo da razmatra postupke izabranih političkih predstavnika, a to u velikoj mjeri zavisi od pristupa informacijama o načinu trošenja budžetskih sredstava, stanju ekonomije, socijalnom sistemu i drugim pitanjima od značaja za javnost. Zakon o slobodnom pristupu informacijama, između ostalog, povećava zainteresovanost građana za javne poslove i tako smanjuje mogućnost prikrivanja korupcije, propusta u radu i neefikasnosti. U tom

lancu komunikacije i interakcije, slobodan pristup informacijama ne treba da bude institut zloupotrebe, već alat koji ćemo svi koristiti na primjeren i odgovoran način.

Pravo na pristup informacijama nije apsolutno i bez ograničenja, kao što to nisu niti druga prava i slobode. Jedna vrsta ograničenja propisana je zakonom, u smislu priznavanja drugih legitimnih interesa koji u određenim pojedinačnim slučajevima ograničavaju pristup informacijama. Ta ograničenja odnose se na zaštitu privatnosti, bezbjednosti, odbrane, spoljnje, monetarne i ekonomske politike Crne Gore, prevencije istrage i gonjenja izvršilaca krivičnih djela, zaštite trgovinskih i drugih ekonomskih interesa od objavljivanja podataka koji se odnose na zaštitu konkurencije kao i na poslovnu tajnu u vezi sa pravom intelektualne svojine, te ako je informacija poslovna ili poreska tajna u skladu sa zakonom.

Drugi aspekt ograničenja odnosi se na same organe vlasti i zakonom predviđene situacije i mogućnost da organ vlasti odbije zahtjev za pristup informaciji. Crnogorskim Zakonom o slobodnom pristupu informacijama nije propisana odredba zloupotrebe prava, odnosno mogućnost da tijela javne vlasti uskrate pristup informaciji kada zahtjev odnosno njegov podnositelj predstavljaju teret za normalno funkcionisanje organa na način da pravo na pristup informacijama gubi svoj supstancijalni sadržaj. Integritet i funkcioniranje institucija također je u javnom interesu, a njihovo neutemeljeno ugrožavanje dovodi do štete za ostvarivanje prava drugih i obavljanje javnih funkcija.

U postupku analize slučaja iz prakse evidentno da je proteklih godina zabilježen veliki broj zahtjeva za pristup informacijama kod prvostepenih organa, kao i veliki broj pokrenutih postupaka pred Agencijom, što dovodi do dileme da li se ovim zahtjevima ima za cilj ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja ili se koriste ovim pravnim mehanizmom kako bi zbog kratkih rokova i manjkavosti zakona došli do materijalne koristi iz državnog budžeta. Savjet Agencije je u postupku odlučivanja po žalbama na akte kojima je odlučeno po osnovu zahtjeva za slobodan pristup informacijama uočio praksu zloupotrebe korišćenja prava na slobodan pristup informacijama fizičkih lica i nevladinog sektora koji angažovanjem advokata, a bez želje da dobiju traženu informaciju, ostvaruju na taj način značajne troškove pred sudovima Crne Gore. O tome govore i primjeri predmeta u kojima stranka odustaje od žalbe i tom prilikom ne želi informaciju, a ostvaruje troškove postupka koji su presuđeni u konkretnoj u upravnoj stvari u visini od oko 480 eura. U cilju efikasnog rješavanja predmeta koji se tiču zloupotrebe prava na slobodan pristup informacijama, Agencija veoma korisnim cijeni nedavno predložene izmjene i dopune Zakona o upravnom sporu od strane Ministarstva pravde, koje nijesu dobile podršku u Parlamentu.

Vršanjem inspekcijskog nadzora kod 46 subjekata nadzora uticalo se na podizanje svijesti obveznika primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama da se na lako pretraživ način građanima, NVO sektoru i predstavnicima privrednog sektora omogući pristup informacijama koje su im od važnosti za obavljanje djelatnosti i time podigne nivo kako u pogledu obima tako i strukture dostupnih informacija. Proaktivno objavljivanje informacija treba da otvori prostor za kontinuirano praćenje rada javnih organa, dok reaktivnost na zahtjeve treba da javnosti omogući dostupnost dodatnih informacija, koje još neposrednije oslikavaju kako javni organi rade u ime građana. Tako uspostavljen,

nesmetani protok javno relevantnih informacija čini javne organe otvorenim prema javnosti, a to je posebno značajno za rad civilnog društva i medija koji u ime cjelokupne javnosti vrše ulogu javne kontrole. Najzad, obim proaktivno objavljenih informacija ukazuje ne samo na poštovanje standarda i zakona, već i volju javnih organa da svoj rad učine javnim i legitimnim, kao i da smanje mogućnost zloupotreba javnih resursa ili ovlašćenja „u svojim redovima“ u cilju ostvarivanja pojedinačnih interesa na štetu javnog.

U periodu od 01.01.2022. godine do 31.12.2022. godine u Agenciji je zaprimljeno ukupno 8.865 žalbi. I pored činjenice da je Savjet Agencije o žalbama mogao odlučivati tek od 01. avgusta 2022. godine, ukupan broj razduženih predmeta je 3743, i to: iz kalendarske 2021. godine razduženo je 598 predmeta dok je iz kalendarske 2022. godine ukupno razduženo 3145 predmeta.

Od ukupno usvojenih žalbi 2307, broj usvojenih žalbi kojima je poništeno rješenje prvostepenog organa je 1413 dok je broj usvojenih žalbi zbog povrede pravila postupka odnosno ćutanja administracije 882 slučaj. Ukupan broj usvojenih žalbi u kojima je donijeta meritorna odluka je 8.

U izvještajnom periodu u 882 slučajeva usvojena žalba zbog ćutanja administracije i naloženo prvostepenom organu da u roku od 15 dana donese rješenje na osnovu podnijetog zahtjeva za slobodan pristup informacijama dok je u 838 predmeta donijeto rješenje kojim se postupak obustavlja zbog ćutanja administracije jer je podnosilac žalbe povukao žalbu zadovoljan ishodom postupka. Savjet Agencije je u 455 predmeta odbio žalbu kao neosnovanu jer nije izvršena povreda pravila postupka.

Osiguranje ostvarivanja prava na slobodan pristup informacijama je zakonska obaveza ne samo Savjeta Agencije, već i svih obveznika primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama, zbog čega je jačanje administrativnih kapaciteta i stvaranje boljih uslova prioritet koji bi u konačnom osigurali, kako blagovremeno postupanje, tako i brži dolazak podnosioca zahtjeva do traženih informacija.

PRILOZI

1. OPŠTI PRAVNI OKVIR

Zaštita ličnih podataka se obezbjeđuje primjenom normi pravnog okvira koji čine Ustav, ratifikovani međunarodni ugovori i opšte prihvaćena pravila međunarodnog prava, kao i domaće zakonodavstvo.

1.1. Ustav Crne Gore

Ustav Crne Gore iz 2007. god. u preambuli definiše da su opredjeljenja građana Crne Gore da žive u državi u kojoj su osnovne vrijednosti, između ostalih i poštovanje ljudskih prava i sloboda, kao i demokratija i vladavina prava. Ustav članom 6 jemči i štiti prava i slobode, proklamuje ih nepovredivim i obavezuje svakoga da ih poštuje.

U članu 9 Ustava stoji da su potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka, te da imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drugačije od unutrašnjeg zakonodavstva. Jedno od osnovnih ljudskih prava je i pravo na privatnost. Pravo na privatnost se razrađuje članom 40, na način da se svakom garantuje poštovanje privatnog i porodičnog života.

Nepovredivost tajnosti pisama, telefonskih razgovora i drugih sredstava opštenja se garantuje u članu 42. Odstupanje od ovog načela je moguće samo na osnovu odluke suda, ako je to neophodno za vođenje krivičnog postupka ili iz razloga bezbjednosti Crne Gore.

Zaštita podataka o ličnosti se jemči članom 43, zabranjuje se upotreba podataka ličnosti van namjene za koju su prikupljeni i daje se pravo svakome da bude upoznat sa podacima koji su prikupljeni o njegovoj ličnosti i pravo na sudsku zaštitu u slučaju zloupotrebe. Iz ove odredbe Ustava proizilaze i principi na kojima se mora temeljiti obrada i zaštita podataka o ličnosti:

- načelu zakonitosti i poštene obrade podataka;
- načelu srazmjernosti;
- načelu tačnosti podataka;
- načelu zaštite podataka;
- načelu zabrane obrade posebne kategorije podatka;
- pravu na informaciju;
- pravu na pristup podacima;
- pravu na sudsku zaštitu lica čiji se podaci obrađuju i pravu na odštetu;

Takođe, odredbom člana 51 najvišeg pravnog akta Crne Gore propisano je pravo na pristup informacijama u posjedu državnih organa i organizacija koja vrše javna ovlašćenja i regulisano da se pristup informacijama može ograničiti ako je to u interesu zaštite života, javnog zdravlja, morala i privatnosti, vođenja krivičnog postupka, bezbjednosti i odbrane, spoljne, monetarne i ekonomske politike.

1.2. Zakonski okvir

Što se tiče domaćeg pravnog okvira u oblasti zaštite ličnih podataka, on postoji još od Ustava SRJ iz 1992. godine i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti SRJ iz 1998. godine, ipak treba dodati da nijesu poznati slučajevi zaštite ovog prava po ovom pravnom osnovu. To, prije svega, vodi zaključku da građani nijesu bili upoznati o svojim pravima, a ne da je ovo pravo u praksi šticeeno, te da nije bilo razloga za pokretanje postupaka. Još jedan veliki razlog je to što po Zakonu iz 1998. godine nije postojalo nezavisno tijelo koje bi štitele lične podatke već je za to bilo nadležno Savezno Ministarstvo pravde.

Donošenjem novog Ustava nezavisne Crne Gore postojala je i potrebna zakonskog definisanja oblasti zaštite ličnih podataka. Zakon o zaštiti podataka o ličnosti (donijet 2008. godine, a izmjene i dopune istog 2009, 2012. i 2017. godine) upravo razrađuje garanciju iz člana 43 Ustava Crne Gore.

Zakon o slobodnom pristupu informacijama iz 2005. godine sadržavao je širi obim interesa radi čije zaštite se može ograničiti pristup informacijama, zbog čega je bilo neophodno izvršiti usaglašavanje Zakona sa Ustavom u tom pogledu. Zbog toga je 2012. godine donešen novi Zakon o slobodnom pristupu informacijama, čija primjena je počela u februaru 2013. godine.

1.3. Međunarodna dokumenta

Osim ovih domaćih propisa dio pravnog poretka su i Evropska konvencija o osnovnim pravima i slobodama koju je Državna zajednica Srbija i Crna Gora ratifikovala 2004. godine i Konvencija za zaštitu lica vezano za automatsku obradu ličnih podataka Savjeta Evrope iz 1981. godine koju je Državna zajednica Srbija i Crna Gora ratifikovala 2005. godine. Član 8 Evropske Konvencije o ljudskim pravima između ostalog štiti privatni život i prepisku pojedinaca. Konvencija za zaštitu lica vezano za automatsku obradu podataka sadrži osnovna pravila za kvalitetnu zaštitu ličnih podataka u procesu automatske obrade. Tu se zapravo radi o minimumu standarda koji države, koje su je ratifikovale, moraju da primijene. Ova Konvencija je i osnova za Direktive Evropske Unije.

Izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti postigla se usklađenost sa relevantnim međunarodnim dokumentima i propisima koji se odnose na oblast zaštite podataka o ličnosti i privatnosti ličnosti, a naročito sa:

- Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (1950. godine) koja u članu 8 tretira pitanje zaštite prava na poštovanje privatnog i porodičnog života;
- Poveljom Evropske unije o osnovnim pravima (07. decembra 2000. godine);
- Direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta o zaštiti građana u vezi sa obradom ličnih podataka i slobodnom kretanju takvih podataka (95/46 od 24.10.1995. godine);
- Direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta u vezi obrade ličnih podataka i zaštite privatnosti u elektronskim komunikacionim sektorima (2002/58 FC od 12.07.2002. godine);

- Direktivom Evropskog parlamenta i Savjeta o zadržavanju generisanih ili obrađenih podataka u vezi sa odredbom u javnosti raspoloživih elektronskih komunikacionih servisa ili javne komunikacione mreže i dopune Direktive 2002/58/ec i (2006/24) EU od 15.03.2006. godine;
- Evropskom Konvencijom o zaštiti lica u pogledu automatske obrade ličnih podataka Savjeta Evrope (ETSNo 108);
- Direktivom 2009/136/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta (od 25.11.2009. godine) o univerzalnoj usluzi i pravima korisnika u vezi sa mrežama i uslugama elektronskih komunikacija;
- Presudama Evropskog suda pravde.

Kada je u pitanju oblast pristupa informacijama, najznačajniji međunarodni dokument je Konvencija Savjeta Evrope o pristupu službenim dokumentima, koja je usvojena 18.06.2009. godine, a koju je Skupština Crne Gore potvrdila 26.05.2011. godine. Pomenutom Konvencijom propisani su minimalni standardi u pogledu pristupa službenim dokumentima, koje je svaka država članica dužna da ispoštuje i da svojim zakonodavstvom obezbijedi njihovu odgovarajuću implementaciju i efikasnu primjenu. Konvencija sadrži određene standarde i zahtjeve koji nisu bili definisani Preporukom Komiteta ministara Savjeta Evrope iz 2002. godine po kojoj je rađen bivši Zakon, zbog čega je bilo neophodno obezbijediti adekvatnu primjenu Konvencije u tom pogledu.

Takođe, Zakon o slobodnom pristupu informacijama usaglašen je sa:

- Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima (član 19) i Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima (član 19) kojim je predviđeno da svako ima pravo da traži, prima i saopštava informacije. Navedena odredba predstavlja obavezujući međunarodni pravni standard.
- Evropskom konvencijom o ljudskim pravima (član 10) koja svakome garantuje pravo da prima i saopštava informacije. Ovaj međunarodni standard pristup informacijama koje se nalaze u posjedu države promovira kao ljudsko pravo koje se može ograničiti samo zakonom, radi zaštite interesa predviđenih u stavu 2 člana 10 Konvencije.
- Konvencijom Savjeta Evrope o pristupu službenim dokumentima, u pogledu principa, standarda, obveznika davanja informacija, značenja pojma informacija, procedura i instrumenata zaštite za ostvarivanje prava na pristup informacijama u posjedu organa vlasti.
- Preporukom br. R (2000 13) Odbora ministara članicama o evropskoj politici o dostupnosti arhivske građe, kojom su, između ostalog, utvrđeni rokovi u pogledu trajanja ograničenja pristupa informacijama koje sadrže lične podatke koji mogu uticati na privatnost.

1.4. Opšta uredba o zaštiti ličnih podataka (GDPR)

Opšta uredba o zaštiti ličnih podataka (GDPR) se primjenjuje u Evropskoj uniji od 25. maja 2018. godine. Ovaj dokument donosi novine, nameće veće standarde zaštite ličnih podataka, jača ulogu organa za zaštitu ličnih podataka i predviđa mogućnost da

nadzorni organ izriče novčanu upravnu kaznu za subjekte odnosno rukovaoce koji prekrše zakon čak do 20.000.000 eura. Crna Gora, kao zemlja koja teži članstvu u Evropskoj uniji, ima obavezu usklađivanja Zakona o zaštiti podataka o ličnosti sa odredbama GDPR-a.

Odredbe Uredbe ne odnose se na sprječavanje, otrivanje i gonjenje počilaca krivičnih djela već se isto uređuje Direktivom EU 2016/680 s kojom će se takođe usklađivati ZZPL. Za realizaciju ovog zadatka od strane Ministarstva unutrašnjih poslova, kao predlagača Zakona, još 2018. godine formirana je Radna grupa čiji su članovi bili i dva predstavnika Agencije.

Za rukovaoce iz Crne Gore primjena Opšte uredbe je obavezna ukoliko isti imaju sjedište u nekoj od članica EU ili ukoliko nemaju sjedište u EU a vrše obradu ličnih podataka lica u EU (ukoliko vrše nuđenje roba i usluga u EU bez obzira da li se vrši plaćanje ili ukoliko prate ponašanje lica koje se odvija unutar unije). Dakle, Uredba se primjenjuje i na subjekte koji posluju na internetu i obrađuju podatke građana EU. GDPR podrazumijeva obavezu da nivo zaštite ličnih podataka u crnogorskim privrednim subjektima za lica čiji se podaci obrađuju bude na nivou zaštite u ostalim članicama EU. Rukovalac iz CG treba da odredi svoje predstavništvo u EU, donese interne procedure obrade ličnih podataka, preduzme organizacione i tehničke mjere zaštite, vodi evidencije zbirki ličnih podataka koje obrađuje i omogući licu čije podatke obrađuje adekvatno upoznavanje sa svrhom obrade i mogućnosti da se usprotivi daljoj obradi.

GDPR-om je predviđena obaveza da rukovaoći i obrađivači ličnih podataka imenuju službenika za zaštitu ličnih podataka koji će biti prva kontakt tačka ukoliko dođe do povrede prava. Dakle, pojedinac će se najprije obratiti rukovaocu kako bi došlo do otklanjanja povrede a ukoliko to ne da rezultate, podnosiće zahtjev tijelu nadležnom za zaštitu ličnih podataka. Novim Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti će se precizirati koji subjekti su u obavezi da imenuju službenika za zaštitu ličnih podataka. Aktuelnim Zakonom je u članu 27 stav 3 propisana obaveza određivanja odgovornog lica za zaštitu ličnih podataka za rukovaoce koji imaju 10 i više službenika koji vrše obradu ličnih podataka.

Pravo na zaborav (*right to be forgotten*) predstavlja pravo da pojedinac od obrađivača zatraži i dobije brisanje podataka. Pojedinac ima pravo na brisanje podataka ukoliko opozove saglasnost za obradu podataka, ako lični podaci više nijesu neophodni za postizanje svrhe obrade, ako su nezakonito obrađivani i sl. Navedeno znači da ukoliko su podaci objavljeni na internetu isti daljom pretragom ne budu dostupni, što do sada nije bio slučaj već je važno pravilo jednom na internetu uvijek na internetu. Ovo pitanje je od strane Evropske komisije rezultiralo uvođenjem instituta "prava na zaborav" u duhu presude Evropskog suda za ljudska prava u slučaju *Google protiv Španije* kada je odlučeno da građani imaju pravo da njihovi podaci budu izbrisani iz rezultata pretrage.

Novine koje donosi GDPR su i privatnost po dizajnu i privatnost po pravilu (*Privacy by design & Privacy by default*). GDPR predviđa da je potrebno kreirati procese obrade podataka i informacione sisteme u koje će biti implementirane mjere zaštite ličnih podataka i načela obrade, pri čemu će podaci biti obrađivani samo u obimu neophodnom za postizanje svrhe obrade.

Usvajanjem novog Zakona o zaštiti podataka o ličnosti u koji će biti transponovane odredbe GDPR-a, a čije donošenje se očekuje u toku ove godine, građanima Crne Gore biće omogućen nivo zaštite ličnih podataka koji imaju građani EU.

2. AGENCIJA ZA ZAŠTITU LIČNIH PODATAKA I SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama formirana je u skladu sa odredbama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, kao samostalni i nezavisni organ. Od 2009. godine, izborom organa Agencije (Savjeta i direktora), stvaranjem organizaciono-tehničkih uslova za rada, donošenjem podzakonskih akata itd. Agencija je u funkciji namjene zbog koje je i osnovana. Donošenjem novog Zakona o slobodnom pristupu informacijama, čija je primjena počela februara 2013. godine, Agencija je dobila nove nadležnosti i obaveze koje su zahtjevale promjene, kako u organizaciji, tako i u samom načinu rada.

2.1. Nadležnosti

Agencija ima status pravnog lica sa javnim ovlaštenjima. Osnovna nadležnost Agencije je da obezbijedi adekvatnu nadzornu ulogu u oblasti zaštite ličnih podataka i slobodnog pristupa informacijama u skladu sa zakonom, principima i standardima sadržanim u potvrđenim međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava. U vršenju poslova iz svog djelokruga Agencija je samostalna i nezavisna.

U okviru nadležnosti, shodno Zakonu o zaštiti podataka o ličnosti, Agencija vrši nadzor nad sprovođenjem zaštite ličnih podataka u skladu sa Zakonom; rješava po zahtjevima za zaštitu prava; daje mišljenja u vezi primjene ovog Zakona; daje saglasnost u vezi sa uspostavljanjem zbirke ličnih podataka; daje mišljenje u slučaju kad postoji sumnja da li se određeni skup ličnih podataka smatra zbirkom u smislu ovog Zakona; prati primjenu organizacionih i tehničkih mjera za zaštitu ličnih podataka i predlaže poboljšanje tih mjera; daje predloge i preporuke za unaprjeđenje zaštite ličnih podataka; daje mišljenje da li određeni način obrade ličnih podataka ugrožava prava i slobode lica; saraduje sa organima nadležnim za nadzor nad zaštitom ličnih podataka u drugim zemljama; saraduje sa nadležnim državnim organima u postupku pripreme propisa koji se odnose na zaštitu ličnih podataka; daje prijedlog za ocjenu ustavnosti zakona, odnosno ustavnosti i zakonitosti drugih propisa i opštih akata kojima se uređuju pitanja obrade ličnih podataka i obavlja i druge poslove u skladu sa ovim Zakonom.

U okviru nadležnosti, shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama, Agencija vrši nadzor nad zakonitošću upravnih akata kojima se rješava o zahtjevima za pristup informacijama i preduzima zakonom propisane mjere; vodi informacioni sistem pristupa informacijama; prati stanje u oblasti pristupa informacijama; vrši inspekcijski nadzor nad primjenom ovog zakona u odnosu na sačinjavanje i ažuriranje vodiča za

pristup informacijama, proaktivno objavljivanje informacija i dostavljanje akata i podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama; podnosi zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka za povrede odredaba ovog zakona koje se odnose na sačinjavanje i ažuriranje vodiča za pristup informacijama, proaktivno objavljivanje informacija i dostavljanje akata i podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama i ponovne upotrebe informacija; vodi i redovno ažurira evidenciju o svim odobrenim isključivim pravima za ponovnu upotrebu informacija; provjerava opravdanost razloga za odobrenje isključivog prava na ponovnu upotrebu informacija; organizuje obuke i na drugi način daje smjernice za primjenu zakona; vrši i druge poslove propisane ovim Zakonom.

2.2. Ovlašćenja

Agencija vrši nadzor u skladu sa Zakonom o zaštiti podataka o ličnosti, preko kontrolora, koji su ovlašćeni za obavljanje poslova nadzora, u skladu sa Pravilnikom o načinu vršenja nadzora u oblasti zaštite ličnih podataka i Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji. Nadzor se po službenoj dužnosti sprovodi putem vršenja redovnih nadzora prema Planu nadzora, koji se donosi na godišnjem, odnosno mjesečnom planu na nivou Agencije, kao i vanrednog nadzora. Vanredan nadzor se vrši na zahtjev za zaštitu prava fizičkih lica. Svako može podnijeti inicijativu za pokretanje postupka nadzora. Kontrolor ima pravo pristupa ličnim podacima sadržanim u zbirkama ličnih podataka, bez obzira da li se evidencije o tim zbirkama vode u Registru, pravo pristupa spisima i drugoj dokumentaciji koja se odnosi na obradu ličnih podataka i sredstvima elektronske obrade ličnih podataka.

U vršenju nadzora Agencija je ovlašćena da rješenjem: naredi da se nepravilnosti u obradi ličnih podataka otklone u određenom roku, privremeno zabrani obradu ličnih podataka koji se obrađuju suprotno odredbama zakona, naredi brisanje ličnih podataka prikupljenih bez pravnog osnova, zabrani iznošenje ličnih podataka iz Crne Gore ili davanje na korišćenje ličnih podataka korisnicima ličnih podataka suprotno odredbama Zakona, zabrani povjeravanje poslova obrade ličnih podataka kada obrađivač ličnih podataka ne ispunjava uslove u pogledu zaštite ličnih podataka, ili je povjeravanje navedenih poslova sprovedeno suprotno odredbama Zakona.

Primjena Zakona o slobodnom pristupu informacijama počela je 17. februara 2013. godine, shodno kojem je Agencija dužna da po žalbi na akt o zahtjevu za pristup informaciji donese rješenje i dostavi ga podnosiocu žalbe, u roku od 15 dana od dana podnošenja žalbe. O žalbi na akt o zahtjevu za pristup informacijama rješava Savjet Agencije.

Radi rješavanja po žalbi i vršenja nadzora nad zakonitošću upravnih akata po zahtjevima za pristup informacijama, Savjet Agencije ima pravo da zahtijeva: da mu organ vlasti dostavi kompletnu informaciju ili dio informacije kojoj se traži pristup, kao i druge informacije i podatke koji su potrebni za odlučivanje; da inspekcija koja je nadležna za kontrolu kancelarijskog poslovanja utvrdi da li organ vlasti posjeduje traženu informaciju. Organi vlasti dužni su da Agenciji dostave podatke o podnescima, aktima i

preduzetim mjerama u roku od 10 dana od dana njihovog podnošenja, odnosno sačinjavanja ili preduzimanja.

Takođe, preko kontrolora, koji su ovlašćeni za obavljanje poslova nadzora, Agencija podnosi zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka za povrede odredaba ovog zakona koje se odnose na sačinjavanje i ažuriranje vodiča za pristup informacijama, proaktivno objavljivanje informacija i dostavljanje akata i podataka za potrebe vođenja informacionog sistema pristupa informacijama.

2.3. Unutrašnja organizacija

Organi Agencije su Savjet, koji ima predsjednika i dva člana, i direktor Agencije. Predsjednika i članove Savjeta Agencije imenuje Skupština Crne Gore. Direktora Agencije imenuje Savjet, na osnovu javnog konkursa.

Savjet Agencije:

- 1) donosi pravila Agencije;
- 2) donosi statut i akt o sistematizaciji, uz saglasnost nadležnog skupštinskog radnog tijela, kao i druge akte Agencije;
- 3) priprema godišnji i posebni izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka;
- 4) utvrđuje godišnji plan rada i godišnji izvještaj o radu Agencije;
- 5) utvrđuje predlog finansijskog plana i završnog računa;
- 6) donosi odluke po prigovoru;
- 7) odlučuje u skladu sa zakonom kojim se uređuje slobodan pristup informacijama;
- 8) obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom Agencije.

Direktor Agencije:

- 1) zastupa i predstavlja Agenciju;
- 2) organizuje i vodi Agenciju;
- 3) izvršava odluke Savjeta Agencije;
- 4) predlaže Savjetu Agencije planove rada, izvještaje o stanju zaštite ličnih podataka, mišljenja u vezi primjene ovog zakona, mišljenja u slučaju kad postoji sumnja da li se određeni skup ličnih podataka smatra zbirkom u smislu ovog zakona, mišljenja da li određeni način obrade ličnih podataka ugrožava prava i slobode lica, predloge i preporuke za unaprjeđenje zaštite ličnih podataka, podnošenje predloge za ocjenu ustavnosti zakona, odnosno ustavnosti i zakonitosti drugih propisa i opštih akata kojima se uređuju pitanja obrade ličnih podataka;
- 5) obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i statutom Agencije.

Administrativni odbor Skupštine Crne Gore je dao saglasnost 20.01.2017. godine na novi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, kojim je predviđeno 28 radna mjesta sa 47 izvršioaca.

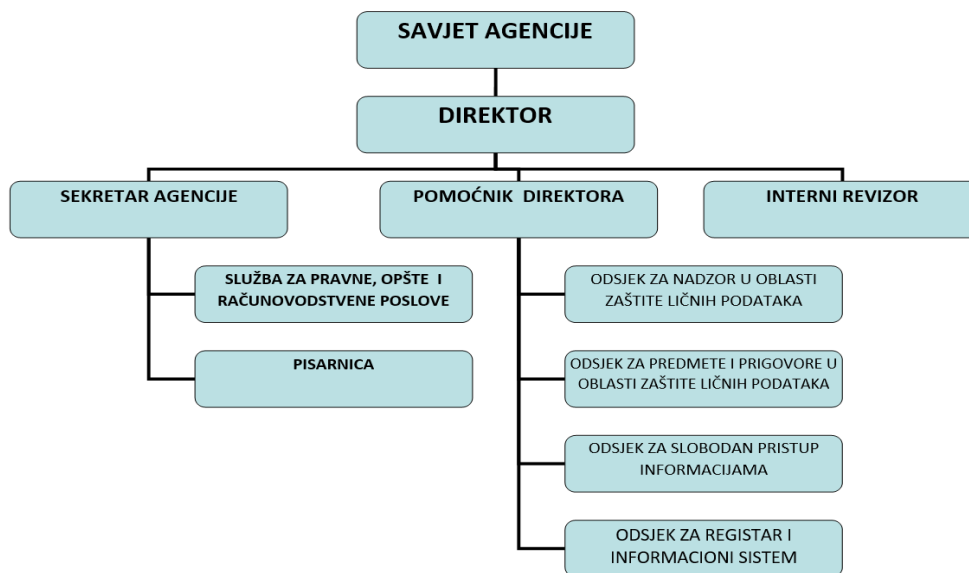
Unutrašnju organizaciju Agencije, pored dva organa, čini Stručna služba sa svojih 5 organizacionih jedinica:

- Odsjek za nadzor u oblasti zaštite ličnih podataka;
- Odsjek za predmete i prigovore u oblasti zaštite ličnih podataka;
- Odsjek za slobodan pristup informacijama;

- Odsjek za Registar i informacioni sistem;
- Služba za za pravne, opšte i računovodstvene poslove;

Za vršenje poslova iz nadležnosti Agencije sistematizovano je 28 radnih mjesta sa ukupno 47 izvršilaca, i to: Direktor Agencije (1), Interni revizor (1), Pomoćnik direktora (1), Glavni kontrolor u oblasti zaštite ličnih podataka (1), Kontrolor Agencije (za poslove inspeksijskog nadzora u oblasti zaštite ličnih podataka) (4), Kontrolor Agencije (za poslove inspeksijskog nadzora u oblasti zaštite ličnih podataka – sa poznavanjem albanskog jezika) (1), Rukovodilac Odsjeka za predmete i prigovore u oblasti zaštite ličnih podataka (1), Pravni savjetnik (3), Savjetnik za saradnju sa rukovaocima (1), Savjetnik za razvoj i unapređenje mjera na zaštiti podataka o ličnosti (1), Rukovodilac Odsjeka za Registar i informacioni sistem (1), Savjetnik za informacioni sistem i održavanje (2), Operater za unos podataka i održavanje (3), Rukovodilac Odsjeka za slobodan pristup informacijama - Glavni kontrolor (1), Savjetnik - kontrolor Agencije (7), Savjetnik (4), Savjetnik - prevodilac (1), Sekretar Agencije (1), Savjetnik za pravne poslove (1), Savjetnik za opšte poslove (1), Računovođa (1), Blaganik (1), Tehnički sekretar - administrator (2), Vozač - dostavljač pošte (1), Higijeničarka (1), Rukovodilac pisarnice (1), Glavni arhivar (1), Arhivar - dokumentarista (2).

Organizaciona shema Agencije izgleda ovako:

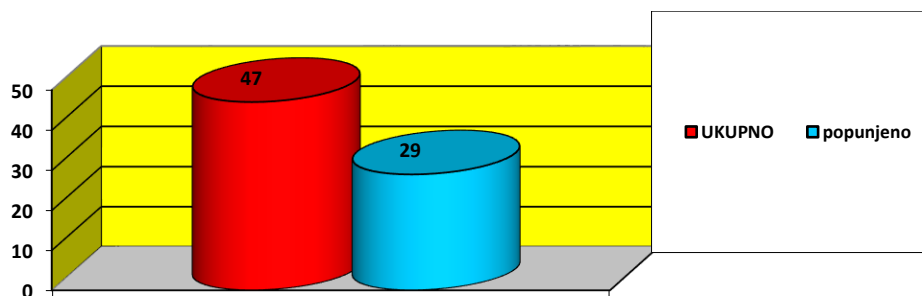

Na kraju 2022. godine Agencija je imala sljedeću kadrovsku popunjenost:

- Predsjednik i dva člana Savjeta (3);
- Direktor (1);
- pomoćnik direktora (1);
- sekretar Agencije (1);
- kontrolor za poslove nadzora na zaštiti ličnih podataka (5);
- rukovodilac Odsjeka za predmete i prigovore (1);
- pravni savjetnik u Odsjeku za predmete i prigovore (2);

- rukovodilac Odsjeka za slobodan pristup informacijama (1);
- savjetnik - kontrolor u Odsjeku za slobodan pristup informacijama (5);
- savjetnik (3);
- savjetnik - prevodilac za engleski jezik (1);
- rukovodilac Odsjeka za Registar i IT (1);
- operater za unos podataka (2);
- saradnik za opšte poslove (1);
- rukovodilac pisarnice (1);
- vozač-dostavljač pošte (1);
- arhivar-dokumentarista (2);

Od ukupno sistematizovanih 28 radnih mjesta sa 47 izvršioaca, na kraju 2022. godine definisane poslove i zadatke je obavljalo 29 izvršilaca (61,70%).

2.4. Budžet Agencije za 2022. godinu

Ukupan planirani budžet Agencije u 2022. godini (Zakon o budžetu Crne Gore za 2022. godinu, „Službeni list Crne Gore“, br. 144/21, 055/22 i 109/22) iznosio je **636,370.10** eura. Pregled budžeta po pozicijama:

Org. kod 51001 - Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama

Ukupni izdaci	636,370.10
----------------------	-------------------

Funk.klas.	Ekon.klas.	OPIS	Budžet 2022
		Zaštita ličnih podataka i slobodan pristup informacijama	636,370.10
	4	Izdaci	636,370.10

	41	Tekući izdaci	629,986.10
	411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	497,377.00
0133	411-1	Neto zarade	359,406.03
0133	411-2	Porez na zarade	25,518.57
0133	411-3	Doprinosi na teret zaposlenog	74,018.67
0133	411-4	Doprinosi na teret poslodavca	31,796.34
0133	411-5	Opštinski prirez	6,637.39
	412	Ostala lična primanja	10,349.00
0133	412-7	Ostale naknade	10,349.00
	413	Rashodi za materijal	22,196.76
0133	413-1	Administrativni materijal	16,550.00
0133	413-5	Rashodi za gorivo	5,646.75
	414	Rashodi za usluge	35,416.77
0133	414-1	Službena putovanja	5,497.36
0133	414-2	Reprezentacija	579.62
0133	414-3	Komunikacione usluge	22,520.96
0133	414-6	Advokatske, notarske i pravne usluge	1.43
0133	414-7	Konsultantske usluge, projekti i studije	4,012.37
0133	414-8	Usluge stručnog usavršavanja	1,227.10
0133	414-9	Ostale usluge	1,577.83
	415	Rashodi za tekuće održavanje	3,770.60
0133	415-3	Tekuće održavanje opreme	3,770.60
	419	Ostali izdaci	60,875.98
0133	419-1	Izdaci po osnovu isplata ugovora o djelu	353.00
0133	419-2	Izdaci po osnovu troškova sudskih postupaka	0.98
0133	419-3	Izrada i održavanje softvera	57,582.00
0133	419-4	Osiguranje	2,940.00
	43	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	501.00
	431	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	501.00
0133	431-4	Transferi nevladinim organizacijama	1.00
0133	431-8	Ostali transferi pojedincima	500.00
	44	Kapitalni izdaci	5,882.00
	441	Kapitalni izdaci	5,882.00
0133	441-5	Izdaci za opremu	5,882.00
	46	Otplata dugova	1.00
	463	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	1.00
0133	463-0	Otplata obaveza iz prethodnog perioda	1.00

51001	Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama	Realizacija
4	Izdaci	738.435,24
41	Tekući izdaci	558.787,19
411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	485.661,79
412	Ostala lična primanja	12.048,46
413	Rashodi za materijal	21.765,69
414	Rashodi za usluge	31.194,53
415	Tekuće održavanje	3.158,29
419	Ostali izdaci	4.958,43
43	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru	803,00
44	Kapitalni izdaci	9.769,85
46	Otplata dugova	169.075,20

Razlika u realizovanoj i planiranoj potrošnji budžetskih sredstava se odnosi na plaćanje sudskih troškova. Naime, prilikom koncipiranja Budžetskog zahtjeva za 2022. godinu, kao i ranijih godina, u neposrednim razgovorima sa predstavnicima Ministarstva finansija, bilo je riječi i o planiranju i obezbjeđivanju budžetskih sredstava na poziciji Otplata obaveza iz prethodnog perioda. Agencija nije u mogućnosti niti okvirno planirati ovaj budžetski izdatak, s obzirom da se ne može znati koliko utuženja i kakvi će ishodi tih utuženja biti, a Ministarstvo finansija je preuzelo na sebe obavezu da troškove po ovom izdatku isplaćuje sa tekuće budžetske rezerve, koji se iskazuju kroz završni račun budžeta kao troškovi Agencije.

Obavljani su sljedeći poslovi iz oblasti računovodstva i finansija:

- likvidatura faktura,
- upisivanje u knjigu ulaznih faktura,
- unos zahtjeva za plaćanje u SAP sistem,
- obračun poreza, prireza i doprinosa,
- mjesečno popunjavanje IOPPD izvještaja,
- elektronsko slanje i obrada podataka za Poresku upravu,
- knjiženje dnevnika blagajne,
- sravnjavanje blagajne sa službenikom zaduženim za isplatu gotovine iz blagajne,
- pripremanje Izvještaja o neizmirenim obavezama,
- pripremanje izvještaja o otpuštenim, utrošenim i preostalim sredstvima,
- izrada izvještaja o sedmičnom plaćanju obaveza, shodno Zakonu o finansiranju političkih partija,
- vođenje evidencije o nabavci osnovnih sredstava,
- izrada troškova po budžetskim pozicijama.

2.5. Aktivnosti Agencije

Pored najznačajnijih aktivnosti na planu zaštite ličnih podataka i slobodnog pristupa informacijama datih u ovom Izveštaju u posebnim poglavljima, u Agenciji su se odvijale i druge aktivnosti značajne za ostvarivanje namjene zbog koje je Agencija osnovana.

2.5.1. Edukacije

Agencija je tokom svog dosadašnjeg rada realizovala brojne aktivnosti na promociji i afirmisanju prava na zaštitu podataka o ličnosti i prava na slobodan pristup informacijama. Agencija je to činila organizacijom edukativnih seminara i obuka, učešćem na obukama, odnosno seminarima, ali i na okruglim stolovima, konferencijama i dr., kao i putem medija i drugim načinima komuniciranja. Takođe, Agencija je na formalan, a nerijetko neformalan način, pružala pomoć u davanju savjeta građanima za djelotvornu primjenu Zakona o zaštiti ličnih podataka i Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

Obilježavanje 28. januara - Dana zaštite ličnih podataka - 28. januar se obilježava kao međunarodni Dan zaštite ličnih podataka koji se vezuje za datum potpisivanja Konvencije 108 o zaštiti lica u odnosu na automatsku obradu ličnih podataka i koji je prilika da se pažnja javnosti skrene na ovu značajnu temu. Tim povodom, medijskim obraćanjem, skrenuta je pažnja na odgovornost prvenstveno pojedincima da zaštite svoje lične podatke, na način što će ih davati tamo gdje postoji zakonski osnov ili u cilju ostvarenja svojih prava, a potom institucijama i organizacijama da sa njima postupaju na zakonom predviđen način i u skladu sa pozitivnim praksama najbolje zaštite.

Radionica na temu „Pravo na slobodan pristup informacijama: kako osigurati efikasno sprovođenje zakona u praksi u lokalnoj samoupravi“ - Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama Crne Gore i Zajednica opština Crne Gore, uz podršku OECD Sigma, 14.11.2022. godine su organizovali radionicu na temu „Pravo na slobodan pristup informacijama: kako osigurati efikasno sprovođenje zakona u praksi u lokalnoj samoupravi“. Radionica je okupila preko 60 učesnika, prvenstveno ovlašćenih službenika u lokalnoj samoupravi koji primjenjuju Zakon o slobodnom pristupu informacijama ili učestvuju u njegovom sprovođenju, a u cilju povećanja efikasnosti njegovog sprovođenja, smanjivanja broja zahtjeva, žalbi i sudskih postupaka, te zakonitog sprovođenja postupka. Centralna tema radionice je bila razmatranje najvažnijih koraka u toku postupka po zahtjevu za pristup informacijama, s predlozima za povećanje efikasnosti, kao i sprovođenje testa štetnosti i odlučivanje u slučajevima kada informacija sadrži neko od ograničenja propisanih Zakonom. Poseban značaj posvećen je najčešće traženim informacijama od strane lokalnih organa vlasti, kao i uspostavljenoj drugostepenoj i sudskoj praksi. Fokus radionice je bio na usvojanju vještina i znanja koja će osigurati bolje sprovođenje Zakona u praksi, rasterećenje organa

vlasti, žalbenog organa i sudova, kao i ostvarivanje prava na slobodan pristup informacija od strane podnositelaca.

Radionicu je otvorio Željko Rutović, predsjednik Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, koji je naglasio da je pravo javnosti da zna jedno od fundamentalnih prava i odličje je participativne demokratije. „Samo obrazovan, svjestan i informisan građanin može biti djelotvoran građanin i neposredan kontrolor vlasti. Iskustvo civilizacije pokazuje da nema tog ćutanja administracije koje prije ili poslije neće ugledati svjetlost dana, pa neodgovaranje na zahtjeve može ukazivati da štite nečije partikularne interese bez obzira da li to imate za cilj ili da to činite iz neznanja. Ćutanje administracije u slučaju podnošenja zahtjeva za slobodan pristup informacijama stvara dodatne probleme i troškove, a istovremeno otežava građanima ostvarivanje njihovih prava“, naglasio je Rutović. Refik Bojadžić, v.d. Generalnog sekretara Zajednice opština istakao je da je od ključne važnosti da lokalne samouprave u primjeni Zakona treba da djeluju proaktivno, da objavljuju informacije i tako obezbijede građanima ostvarivanje ovog prava. „Samo uz proaktivan pristup moguće je izbjeći probleme i zastoje u radu, preopterećenost brojnim zahtjevima i žalbama, a njihov broj bi se sveo na razumnu mjeru“. Muhamed Gjokaj, član Savjeta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, ukazao je na potrebu efikasnijeg odgovora opština po zahtjevima za slobodan pristup informacijama. Takođe, Gjokaj je istakao da je potrebno obezbijediti balans između prava na slobodan pristup informacijama i zaštite ličnih podataka, ali ne na štetu prava građanina da zna. O iskustvu primjene slobodnog pristupa informacijama u Hrvatskoj govorila je Anamarija Musa, konsultant OECD Sime, koja je, između ostalog, akcentovala kako procijeniti osnovanost zahtjeva i dati adekvatan odgovor po zahtjevu. Ovaj događaj je bio jedan od aktivnosti koje Agencija i Zajednica opština sprovode kako bi doprinijele jačanju povjerenja između javne uprave i građana.

Obraćanje predsjednika Savjeta Agencije mr Željka Rutovića povodom 28. septembra – Međunarodnog dana prava javnosti da zna

„Demokratska iskustva govore da Zakon o slobodnom pristupu informacijama organa javne vlasti treba da doprinese transparentnosti u radu i procesu odlučivanja kako bi svi društveni činoci bili uključeni u proces donošenja odluka koje su od vitalnog značaja za cjelokupno društvo.

Crna Gora je svoj put demokratske transparentnosti, usvajanjem prvog zakonskog rješenja o slobodnom pristupu informacijama 2005. godine, započela proces otvorenosti javne uprave sa ciljem da ista bude u službi građana, te kroz vrijeme koje je za nama svjedočimo izazovima sa kojima se susrijeću kako podnosioci zahtjeva tako i svi obveznici primjene Zakona.

Jačanje administrativnih kapaciteta i ostalih institucionalnih preduslova na svim nivoima osnažice proaktivno djelovanje javne uprave u službi građana na način kako bi društveni procesi bili inkluzivno orjentisani u njihovu korist.

Otvorenost u korist građana kroz poštovanje normi i procesa odlučivanja treba da rezultira brzim, efikasnim postupanjem i dobijanjem informacija, kako bi građani bili aktivni

sudionici procesa koji bi u konačnom rezultirali donošenjem odluka koje su od vitalnog značaja ne samo za pojedinca već i cjelokupnu zajednicu.

U duhu Dana prava javnosti da zna, pozivamo sve korisnike zakona na partnerstvo u cilju transparentnosti i spremnosti da kroz lični primjer pravni sistem u dijelu primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama učinimo svrsishodnim i djelotvornim pravnim mehanizmom.

Doprinos nedavno izabranog Savjeta Agencije punoj afirmaciji i kapacitetu slobodnog pristupa informacijama biće, shodno zakonu, preduzimanje procesnih mjera i aktivnosti kako bi se u postupcima koji su započeti prepoznale prepreke u procesu odlučivanja i ostvarivanja prava na slobodan pristup informacijama.

Afirmacija instrumenata zahtjeva za slobodan pristup informacijama kao demokratskog alata u istraživačkom novinarstvu i aktivnog praćenja javnih politika na različitim nivoima implementacije, uzimajući u obzir distancu od 17 godina od početka primjene Zakona, vjerujemo da će se novim izmjenama zakona dodatno osnažiti i usaglasiti postojeće norme sa evropskim standardima i efikasnim zakonskim rješenjima primjerenim društvima duge demokratske tradicije i prakse ovog zakona“.

Izjava predsjednika Savjeta Agencije mr Željka Rutovića 12.12.2022. godine

„S obzirom da su proteklih dana predstavnici institucija Ministarstva pravde, Upravnog suda Crne Gore, ASK-a, a u svijetlu tekućih aktivnosti na izmjenama i dopunama Zakona o upravnom sporu i Zakona o slobodnom pristupu informacijama, aktuelizovale, između ostalog, pitanja zloupotrebe prava na slobodan pristup informacijama, u tom kontekstu želim ukazati na sljedeće.

Nesporno je da je pravo na pristup informacijama kojima raspolaže javna vlast osnov demokratskog života kojim se afirmiše otvorenost javne administracije, te je kao takvo široko priznato kao osnovno ljudsko pravo, zaštićeno međunarodnim i nacionalnim dokumentima. U tom duhu, Agencija je u kontinuitetu afirmisala pravo javnosti da zna, odnosno otvorenost u korist građana kroz poštovanje normi i procesa odlučivanja koje treba da rezultira brzim, efikasnim postupanjem i dobijanjem informacija, kako bi građani bili aktivni sudionici procesa koji bi rezultirali donošenjem odluka koje su od vitalnog značaja ne samo za pojedinca već i cjelokupnu zajednicu.

No, u postupku sveukupne analize i iskustva primjene Zakona, proteklih godina zabilježen je veliki broj zahtjeva za pristup informacijama kod prvostepenih organa, veliki broj pokrenutih žalbenih postupaka pred Agencijom, kao i pokrenutih sudskih sporova, što dovodi do javne dileme da li ovi zahtjevi kao svoj cilj imaju ostvarivanje prava na pristup informacijama od javnog značaja ili se koriste kao pravni mehanizam za ostvarivanje materijalne koristi iz državnog budžeta, na šta ukazuju i kolege iz Ministarstva pravde, Upravnog suda i ASK-a.

U tom kontekstu ističem da se u postupku odlučivanja po žalbama na akte kojima je odlučeno po osnovu zahtjeva za slobodan pristup informacijama uočava praksa zloupotrebe korišćenja prava na slobodan pristup informacijama fizičkih lica i dijela nevladinog sektora koji angažovanjem advokata, a bez želje da dobiju traženu informaciju, ostvaruju na taj način značajne troškove pred Upravnim sudom Crne Gore.

Imajući navedeno u vidu, a ilustracije radi, od početka godine do 07. decembra 2022. godine na adresu Agencije zaprimljeno je 7311 žalbi. Takođe, imenovanjem novog sastava Savjeta Agencije, od avgusta ove godine ovaj organ je razmatrao i donio odluku u 2373 predmeta.

Imajući ova i druga pitanja iskustva primjene Zakona, ističem da je od strane Agencije u dužem periodu ukazivano na neophodnost evolutivnog procesa usaglašavanja domaćeg zakonodavstva sa evropskim standardima i efikasnim zakonskim rješenjima primjerenim komparativnoj praksi društava duge demokratske tradicije i primjene ovog prava. Izmjenama zakonskih normi upravnog spora i/ili slobodnog pristupa informacijama potencijalno, institut zloupotrebe prava treba tumačiti restriktivno, u duhu demokratskih i evropskih standarda.

Zloupotrebu prava na slobodan pristup informacijama treba ograničiti u praksi na primjere kada su zahtjevi previše neodređeni ili obuhvataju izuzetno obimnu dokumentaciju, kada nalažu nesrazmjerno velike napore organa u postupanju, kada se nerazumnim i čestim traženjem ometa normalan rad organa, a pri tom organ vlasti čini dodatne napore u postupanju, u situaciji kada se zahtjev ponavlja za već dobijenim ili dostupnim informacijama itd. Da nije riječ o novini i nepoznatom institutu zloupotrebe prava govori i činjenica normiranja ovog instituta u pravnoj praksi, u zakonskim rješenjima mnogih država (Ujedinjeno Kraljevstvo, Irska, Škotska, Kanada, Portugal, Švajcarska, Slovenija, Estonija, Hrvatska i dr.).

Ovakvim pristupom, odnosno potencijalno inoviranim zakonskim rješenjima, i obveznici zakona, i Agencija i Upravni sud bi bili rasterećeni enormnog broja predmeta, čime bi svoje kapacitete mogli usmjeriti na ekonomičnost, kvalitet i ubrzanje postupaka, u korist građana.

Takođe, normiranje oslobađanja od troškova postupka na svim nivoima, suzbila bi se pojava zloupotrebe prava jer bi se time onemogućilo pribavljanje materijalne koristi na štetu budžeta, odnosno građana Crne Gore.

Konačno, Savjet Agencije odlučan je u afirmaciji prava javnosti da zna i demokratskom kapacitetu Zakona o slobodnom pristupu informacijama, ali sa svoje strane izražava saglasnost sa kolegama iz Ministarstva pravde, Upravnog suda i ASK-a koji opravdano postavljaju pitanje u dijelu primjene, te iz tog razloga cijenimo da je na zakonodavnim organima definisanje normativnog okvira kojim će se unaprijediti ovo važno pravo ali istovremeno ograničiti mehanizmi kojima se ovaj institut devalvira".

2.5.2. Web stranica

Agencija raspolaže sa web site www.azlp.me koji je u potpunosti prilagođen svim veličinama ekrana ("display responsive"), od smart telefona do widescreen monitora. Stranice za administraciju sadržaja su prilagođene potrebama Agencije. Tehnički, sajt je realizovan u Laravel PHP frameworku sa MySQL bazom podataka. Sajt je hostovan na CentOS Linux serveru, u vlasništvu Agencije, na istoj platformi na kojoj se hostuje eSPI aplikacija za dostavu podataka iz oblasti slobodnog pristupa informacijama.

Aktivnosti koje se odnose na web sajt Agencije u prethodnoj godini odnosile su se na redovno ažuriranje sajta objavljivanjem značajnog broja akata, rješenja i mišljenja

koja se donose u Agenciji kao i objavljivanje svih aktuelnosti u vezi rada i nadležnosti Agencije.

U oblasti zaštite ličnih podataka objavljena su 5 rješenja i 6 mišljenja. Takođe, objavljena su 12 saopštenja za javnost, kao i određeni broj pravilnika, obrazaca i dr.

U dijelu namijenjenom za proaktivan pristup informacijama objavljene su sve zakonom propisane informacije kao i svi ugovori o raspolaganju dodijeljenim finansijskim sredstvima za 2022. godinu, objavljeni su Vodič za SPI za 2022. godinu, Budžet Agencije za 2022., Izveštaj o radu Agencije za 2021. godinu, Plan integriteta, Plan rada i dr.

2.5.3. Elektronski i štampani mediji

Agencija, i pored činjenice da nije popunjeno radno mjesto službenika za odnose s javnošću, redovno izvještava javnost o svojim aktivnostima. Takođe, mediji pokazuju interesovanje za pojedina pitanja iz domena nadležnosti Agencije. U protekloj godini mediji, pogotovu portali, su izvještavali o pojedinim pitanjima iz domena rada Agencije.

2.5.4. Saradnja sa drugim institucijama

Saradnja sa drugim institucijama je veoma važan segment djelovanja Agencije u svrhu ispunjenja zacrtanih ciljeva i zadataka.

Saradnja sa Ministarstvom vanjskih poslova ogleda se kroz redovne komunikacije i periodična i *add hoc* izvještavanja Agencije prema međunarodnim organizacijama i tijelima u kojima participira Crna Gora.

Saradnja sa Upravom prihoda i carina, Fondom za zdravstveno osiguranje, Zavodom za zapošljavanje idr. odvija se u sklopu ispunjavanja redovnih zakonskih obaveza Agencije.

2.5.5. Međunarodna saradnja

Ekspertska misija Evropske komisije o nezavisnim i regulatornim tijelima ("Peer Review Mission")

U periodu od 05. do 09. decembra 2022. godine u Agenciji za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama boravila je ekspertska misija Evropske komisije o nezavisnim i regulatornim tijelima. Cilj misije je bio sveobuhvatna procjena zakonodavnog i institucionalnog okvira, kao i prakse u radu nezavisnih nadzornih ili regulatornih institucija - Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama (AZLP) Zaštitnika ljudskih prava i sloboda - Ombudsmana i Agencije za elektronske medije (AEM). Misija, koja je organizovana u saradnji s Ministarstvom evropskih poslova i Ministarstvom pravde, od posebnog je značaja u kontekstu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji u poglavlju 23 – Pravosuđe i temeljna prava i poglavlju 10 – Informatičko društvo i mediji. Pored osnovnih podataka o radu, ovlašćenjima i nadležnostima, ekspertima su predstavljeni karakteristični slučajevi iz prakse u oblastima zaštite ličnih podataka i slobodnog pristupa informacijama. Tokom misije, u neposrednom razgovoru, eksperti su,

između ostalog, istakli potrebu kontinuiranog snaženja pravno institucionalnog okvira, finansijske i političke nezavisnosti Agencije, a sve u cilju kreiranja neophodnih uslova za autonoman rad na evropskim principima i iskustvima zaštite javnog interesa u oblasti ljudskih prava. Misija koja se zasniva na slučajevima nezavisnih regulatornih i nadzornih tijela ("Peer Review Mission") je bila prilika da se dodatno ojača svijest o neophodnosti kontinuiranog zajedničkog doprinosa svih društvenih aktera nezavisnosti regulatornih i nadzornih tijela, s krajnjim ciljem dostizanja najviših evropskih standarda i implementacije najboljih evropskih praksi u ovoj oblasti.

Saradnja Agencije i OEBS-a

Dana 17.10.2022. godine održan sastanak predstavnika Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama i Misije Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju. Sastanku su prisustvovali predsjednik Savjeta Agencije Željko Rutović, član Savjeta Agencije Muhamed Gjokaj, direktor Agencije Ivan Medojević i Zamjenica šefice Misije OEBS-a Siv-Katrine Leirtroe. Razgovor je vođen na temu mogućih oblika i sadržaja partnerske saradnje iz oblasti zaštite ličnih podataka i slobodnog pristupa informacijama. Ovom prilikom je zajednički konstatovano da saradnja između Agencije i OEBS-a treba biti u narednom periodu intezivirana, sa ciljem uzajamne podrške u realizaciji projekata koji se tiču promocije i zaštite dva bitna temeljna ljudska prava – prava na zaštitu ličnih podataka i prava na slobodan pristup informacijama. Posebno interesovanje od strane Zamjenice šefice Misije OEBS-a Siv-Katrine Leirtroe je pokazano za buduća zakonska rješenja u oblasti zaštite ličnih podataka i slobodnog pristupa informacijama, dalju implementaciju međunarodnih standarda i evropskog pravnog okvira u novim zakonskim okvirima, kao i kapaciteta Agencije za praktičnu primjenu tih rješenja.

Saradnja Agencije i Savjeta Evrope

U prostorijama Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama 09.09.2022. godine je održan sastanak predstavnika Agencije i Savjeta Evrope. Sastanku su prisustvovali predsjednik Savjeta Agencije Željko Rutović, član Savjeta Zoran Vujičić, direktor Agencije Ivan Medojević, pomoćnik direktora Sabahudin Delić i projektni menadžer Savjeta Evrope Boris Ristović. Zajednička konstatacija učesnika sastanka je da saradnja između Agencije i Savjeta Evrope treba biti u narednom periodu intezivirana, sa ciljem uzajamne podrške u realizaciji projekata koji se tiču promocije i zaštite ličnih podataka i prava na slobodan pristup informacijama, u skladu sa zakonodavstvom Crne Gore, Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i praksom Evropskog suda za ljudska prava. Učesnici su posebno akcentovali izazove u daljoj primjeni međunarodnih standarda i evropskog pravnog okvira kroz donošenje novih zakonskih rješenja u oblasti zaštite ličnih podataka i slobodnog pristupa informacijama. Takođe, istaknuto je da će u primjeni novih propisa od izuzetne važnosti biti edukacija i stručno usavršavanje kako zaposlenih u Agenciji, tako i svih drugih društvenih aktera. S obzirom na činjenicu rapidnog razvoja tehnike i tehnologije, sve veće konzumacije interneta i društvenih mreža, te razumjevanja i implementacije algoritama i vještačke

inteligencije i njihove upotrebe i izazova u odnosu na privatnost, pitanja su kojima će Savjet Evrope i Agencija pokloniti posebnu pažnju.

Održan Treći sastanak „Initiative 2020“ na temu „Proaktivni pristup i Tromso konvencija“

Nezavisna tijela za slobodan pristup informacijama iz Republike Slovenije, Republike Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Republike Srbije, Kosova i Sjeverne Makedonije, okupljena u okviru „Initiative 2020“, sastali su se na svom trećem sastanku. Sastanak je održan u Strugi, Republika Sjeverna Makedonija od 05. do 07. oktobra 2022. godine, a delegaciju Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama Crne Gore činili su: direktor Ivan Medojević, pomoćnik direktora Sabahudin Delić i rukovodilac Odsjeka za Registar i IS Nenad Durković. Inicijativa ima za cilj jačanje saradnje i razmjenu dobrih praksi u promociji i zaštiti prava na slobodan pristup informacijama. Zajednička konstataca učesnika sastanka je da će ubuduće glavno težište zakona za slobodan pristup informacijama kao alata za transparentnost, odgovornost i otvorenost institucija, biti proaktivna transparentnost. Proaktivno objavljivanje je posebno važna tema, odnosno aktivno objavljivanje i ažuriranje podataka na internet stranicama javnih subjekata treba da bude primarna obaveza i dužnost, a reaktivna transparentnost, odnosno postupak postupanja po zahtjevima za pristup informacijama sporedna obaveza nosilaca informacija tj. javnih vlasti. Na Konferenciji je zaključeno i da Konvencija Savjeta Evrope o pristupu službenim dokumentima (CETS br. 205), poznata i kao Tromso konvencija, priznaje opšte pravo na pristup službenim dokumentima u posjedu državnih organa, odnosno omogućava promovisanje demokratskog upravljanja, otvorenost i unapređenje participativne demokratije u ostvarivanju drugih ljudskih prava i osnovnih sloboda. Primjena ovih principa i važnost primjene evropskih standarda i Tromso konvencije iskorišćena je kao rezultat ovlašćenja da se ona ratifikuje kao dodatni mehanizam za sprovođenje zakona o pristupu informacijama od javnog značaja i pouzdan stub za zaštitu Ustavom zagarantovanog ljudskog prava: "IMAM PRAVO DA ZNAM!!!". Učesnici su se dogovorili da će domaćin sljedećeg godišnjeg sastanka „Initiative 2020“ 2023. godine biti Republika Hrvatska.

2.5.6. Aktivnosti u vezi pretpristupnih pregovora

Pomoćnik direktora Sabahudin Delić i Biljana Božić, Rukovodilac Odsjeka za slobodan pristup informacijama, su aktivno učestvovali u radu Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 23 - Pravosuđe i temeljna prava.

2.5.7. Ostale aktivnosti

- Objedinjavanje i izrada konačne verzije ***Izvještaja o stanju zaštite ličnih podataka i stanju u oblasti pristupa informacijama za 2021. godinu*** - Članom 62 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti ("Službeni list Crne Gore", br. 79/08,

70/09, 44/12 i 22/17) definisana je obaveza Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama da podnosi godišnji izvještaj o stanju zaštite ličnih podataka Skupštini Crne Gore do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu. Takođe, članom 43 Zakona o slobodnom pristupu informacijama ("Službeni list Crne Gore", br. 44/12 i 30/17) definisana je obaveza Savjeta Agencije da jednom godišnje podnese Skupštini Crne Gore izvještaj o stanju u oblasti pristupa informacijama. Savjet Agencije je na XIV sjednici održanoj 17.11.2022. godine usvojio Izvještaj, potom je isti štampan i prosljeđen Skupštini Crne Gore.

- ***Plan za unapređenje finansijskog upravljanja i kontrola za 2022. godinu sa Izvještajem o realizovanim aktivnostima za unapređenje finansijskog upravljanja i kontrola za 2021. godinu*** – Na osnovu Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list CG", br. 75/18) i Uputstva o sadržaju izvještaja i načinu izvještavanja o sistemu finansijskog upravljanja i kontrola definisana je obaveza izrade planova, sprovođenje planiranih aktivnosti u uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola i način izvještavanja. Agencija je u zakonskom roku (14.02.2022. godine) Ministarstvu finansija dostavila Plan za tekuću sa izvještajem za prethodnu godinu.
- ***Izvještaj o sprovođenju Plana integriteta za 2021. godinu*** - Plan integriteta je interni antikorupcijski dokument u kome je sadržan skup mjera kojima se sprečavaju i otklanjaju mogućnosti za nastanak i razvoj različitih oblika koruptivnog ponašanja u okviru organa, a koji nastaje kao rezultat „procjene podložnosti određenih radnih mjesta za nastanak i razvoj korupcije i drugih oblika pristrasnog postupanja.“ U skladu sa članom 77 Zakona o sprječavanju korupcije („Službeni list Crne Gore“, broj 53/14) Agencija je 15.03.2022. godine dostavila Izvještaj o sprovođenju Plana integriteta za 2021. godinu.
- ***Upitnik Plan integriteta 2020-2022*** – Organi vlasti su, shodno članu 76 Zakona o sprječavanju korupcije („Službeni list Crne Gore“, broj 53/14), u obavezi da svake druge godine procijene efikasnost i efektivnost plana integriteta. U skladu sa tim, popunjen je uniformni upitnik, koji služi za reviziju postojećeg, odnosno izradu novog plana integriteta. Upitnik je dostavljen Agenciji za sprječavanje korupcije.
- ***Plan integriteta Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama 2022-2024.*** - Plan integriteta je interni antikorupcijski dokument u kome je sadržan skup mjera kojima se sprečavaju i otklanjaju mogućnosti za nastanak i razvoj različitih oblika koruptivnog ponašanja u okviru organa, a koji nastaje kao rezultat „procjene podložnosti određenih radnih mjesta za nastanak i razvoj korupcije i drugih oblika pristrasnog postupanja.“ U skladu sa članom 76 Zakona o sprječavanju korupcije, Agencija je 27.09.2022. godine dostavila Plan integriteta za period 2022-2024.

- **Godišnji izvještaj o obavještenjima o sumnjama na nepravilnosti i prevare** - U skladu sa članom 53 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", broj 75/18) i članom 4 Pravilnika o načinu uspostavljanja sistema za otkrivanje i postupanje po obavještenjima o sumnjama na prevare u javnom sektoru ("Službeni list Crne Gore", broj 71/19), Ministarstvu finansija je 14.02.2022. godine dostavljen ovaj dokument.
- **Evidencija poklona, sponzorstva i donacije** - U skladu članom 19 stav 1 Zakona o sprječavanju korupcije ("Službeni list Crne Gore", br. 053/14 i 042/17 Agencija je ASK dostavila izvod iz evidencije poklona. Takođe, shodno članu 22 stav 1 Zakona o sprječavanju korupcije Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama obavjestila je ASK da nije primila sponzorstva niti bilo kakvu vrstu donacije.
- **Kvartalni izvještaj o realizaciji Plana optimizacije javne uprave 2020-2022** – U skladu sa Strategijom reforme javne uprave, odnosno Planom optimizacije javne uprave, Ministarstvu javne uprave se dostavljaju kvartalni izvještaji na propisanim obrascima. U februaru 2022. godine je dostavljen izvještaj koji je obuhvatao osvrt za cjelokupnu 2021. godinu kao i procjenu uspješnosti sprovođenja Plana optimizacije.
- **Transparentnosti finansiranja medija iz javnih prihoda** - U skladu sa članom 13 Zakona o medijima („Službeni list Crne Gore“, broj 82/20), Agencija je Ministarstvu kulture dostavila popunjene obrasce o transparentnosti finansiranja medija iz javnih prihoda za 2021. godinu.
- Učešće u radu **Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja Šengenskog akcionog plana** – predstavnik Agencije učestvuje u radu Međuresorske radne grupe za praćenje sprovođenja Šengenskog akcionog plana. Vlada Crne Gore je na sjednici od 31.03.2022. godine usvojila Predlog akcionog plana za 2022. godinu sa Izvještajem o implementaciji Šengenskog akcionog plana (ŠAP) za 2021. godinu.
- **Vodič za pristup informacijama u posjedu Agencije** - Zakonom o slobodnom pristupu informacijama („Službeni list Crne Gore“, br. 44/12 i 30/17), članom 11 propisano je obaveza organa vlasti da sačini, objavi i redovno ažurira vodič za pristup informacijama u svom posjedu. Ažuriranje vodiča za pristup informacijama se vrši jednom godišnje, odnosno u roku od 30 dana od dana promjene vrsta informacija u njegovom posjedu i podataka od značaja za pristup informacijama. S obzirom na nastale personalne promjene u Agenciji, izrađen je i objavljen na web stranici novi Vodič za pristup informacijama u posjedu Agencije.

- Predlaganje i utvrđivanje **Plana rada Agencije** je propisano odredbama člana 56 stav 1 tačka 4 i člana 59 stav 1 tačka 4 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, kojima je definisano da Savjet Agencije „utvrđuje godišnji plan rada i godišnji izvještaj o radu Agencije“, a direktor Agencije „predlaže Savjetu Agencije planove rada...“. Bliža određenja o predlaganju, utvrđivanju i sadržaju godišnjeg plana rada Agencije sadržana su u članu 32 Statuta Agencije, kao i Pravilima o radu Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama („Službeni list CG“, broj 26/13). Članom 11 ovih Pravila definisano je da Savjet Agencije utvrđuje godišnji plan rada, na predlog direktora Agencije, što je i urađeno 29.12.2022. godine.
- **Energetska efikasnost** – Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, a za potrebe realizacije projekta „Uspostavljanje inventara javnih objekata na državnom i lokalnom nivou za potrebe sprovođenja mjera energetske efikasnosti“, kojeg sprovodi Ministarstvo ekonomije, dostavljala relevantne podatke.
- **Svjetska trgovinska organizacija** - Kao podrška ekspertsom timu za Pregovore u okviru STO na temu elektronske trgovine, Agencija je imenovala kontakt osobu. Traženi podaci iz oblasti rada i nadležnosti Agencije su na vrijeme dostavljani.

ZAKLJUČAK – PREDLOZI MJERA

Izveštaj o stanju zaštite ličnih podataka i o stanju u oblasti pristupa informacijama za 2022. godinu sadrži zbirne podatke o realizovanim rezultatima i aktivnostima Agencije po utvrđenim ciljevima i zakonom definisanim nadležnostima.

Agencija je, i pored ograničenih administrativnih kapaciteta, kao i ograničenih budžetskih sredstava, i tokom 2022. godine nastavila da realizuje aktivnosti na promociji i afirmisanju prava na zaštitu podataka o ličnosti i prava na slobodan pristup informacijama. Takođe, Agencija je na formalan, a nerijetko neformalan način (neposrednim kontaktima), pružala pomoć u davanju savjeta građanima za djelotvornu primjenu Zakona o zaštiti ličnih podataka i Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

U toku 2022. godine ukupno je izvršeno 127 (stodvadesetsedam) nadzora. Od tog broja 114 (stočetnaest) se odnosi na vanredan nadzor. Od 114 (stočetnaest) vanrednih nadzora, po osnovu podnijetih zahtjeva za zaštitu prava sprovedeno je ukupno 38 (tridesetosam) nadzora, dok je preostalih 76 (sedamdesetšest) izvršeno po osnovu podnijete inicijative. Provjera postupanja po zapisniku (ukazanim nepravilnostima) - kontrolni nadzori izvršeno je 13 (trinaest).

Vršenjem inspeksijskog nadzora kod 46 subjekata nadzora se uticalo na podizanje svijesti obveznika primjene Zakona o slobodnom pristupu informacijama da se na lako pretraživ način građanima, NVO sektoru i predstavnicima privrednog sektora omogući pristup informacijama koje su im od važnosti za obavljanje djelatnosti i time podigne nivo kako u pogledu obima tako i strukture dostupnih informacijama.

I dalje zabrinjava porast broja izjavljenih žalbi – 8.865. Visok broj žalbi izjavljenih Agenciji i dalje karakterišu slučajevi zloupotrebe prava na slobodan pristup informacijama kroz podnošenje velikog broja zahtjeva istovjetnim obveznicima primjene Zakona sa ciljem ostvarivanja prava na troškove postupka, koji zbog kratkih rokova postupanja imaju za posledicu ostvarivanje pozamašnih troškova postupka kroz angažovanje advokata kao zastupnika.

Agencija ima ograničene organizacione, tehničke i kadrovske uslove za rad, ali zbog povećanja obima posla i u cilju što efikasnijeg ispunjavanja nadležnosti, Savjet Agencije konstatuje sljedeće:

- Uprkos novonastaloj situaciji zbog koje je izostala realizacija nekih planiranih aktivnosti, djelovanjem Agencije u 2022. godini nastavljen je kontinuiran napredak u oblasti zaštite ličnih podataka.
- U narednom periodu poseban izazov će biti usaglašavanje našeg zakonodavstva sa pravnom tekovinom Evropske Unije, a posebno sa Uredbom Evropskog parlamenta i Savjeta o zaštiti fizičkih lica u odnosu na obradu podataka o ličnosti i o slobodnom kretanju takvih podataka (Opšta uredba o zaštiti ličnih podataka – GDPR 2016/679). Očekivanja su da novim zakonskim rješenjima, te primjenom tih rješenja od strane svih društvenih aktera učinimo nove iskorake ka ostvarivanju prava građana na privatnost.

- Donošenje novog Zakona o zaštiti podataka o ličnosti je prilika da se definiše i drugačiji model izrade i predlaganja budžeta Agencije, kao neophodan korak u ostvarivanju pune institucionalne nezavisnosti i samostalnosti. Novim pristupom bi se omogućilo da Agencija, shodno svojim planovima i strateškim opredjeljenjima, planira i obezbjedi dovoljna budžetska sredstva za efikasan rad. Takođe, određivanjem donje granice za opredjeljenje sredstava, a koja ne bi bila manja od 0,2% tekućeg budžeta, osigurala bi se stabilnost i sigurnost u planiranju aktivnosti Agencije iz domena njene nadležnosti.
- Sve dinamičniji, ubrzani razvoj napredne „pametne“ digitalne tehnologije, vještačke inteligencije i hibridnih mogućnosti nadzora nad privatnošću čovjeka kao i zloupotrebe njegovog identiteta u okviru kojih se lični podaci prepoznaju kao kapitalni globalni komercijalni resurs nužno i preventivno zahtijeva:
 - Kontinuirano snaženje institucionalno pravnih mehanizama zaštite koji bi na adekvatan način odgovorili izazovima koje donose mehanizmi, modeli i alati primjene unaprijeđenih verzija informaciono – digitalno doba 21. vijeka, a u kontekstu prava na privatnost.
 - Edukovanje i kadrovsko snaženje ekspertski profilisanog kadra u oblasti zaštite ličnih podataka kao osnovog ljudskog prava.
 - Institucionalno – stručno – studijska razmjena najboljih komparativnih iskustava sa zemljama EU u cilju transfera znanja, praksi i modela zaštite prava na privatnost.
 - Snaženje održive javne svijesti putem namjenskih komunikacionih kampanja u cilju ukazivanja na važnost i značaj zaštite privatnosti, te u tom duhu na opasnosti od sve sofisticiranijih modela povrede ovog prava posredstvom konvergentno – hibridnih alata komunikacije i transfera informacija.
 - Adekvatno finansijsko – materijalno snaženje kapaciteta AZLP u funkciji prevencije i proaktivnosti zaštite sve ugroženije privatnosti čovjeka u hiper ubrzanom razvoju digitalnog doba.
 - Intersektorsko formatiranje stručnog radnog tima sa zadatkom kontinuirane razmjene informacija, snaženja normativnih mehanizama i ideja unapređenja javnih politika kojima se štiti pravo na privatnost tj. ljudska prava u demokratskom društvu.
 - Afirmacija kontinuiranog dijaloga akademsko – stručne zajednice, civilnog društva, medijske zajednice i institucija iz oblasti zaštite ličnih podataka a time i prava na privatnost u funkciji kreiranja ambijenta podsticajnog za zaštitu privatnosti po uzoru naprednih demokratskih društava i lidera ove oblasti.
- U toku 2022. godine odlučeno je ukupno po 3.743 žalbi upućenih Agenciji kao drugostepenom organu, shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama. Takođe, u izvještajnom periodu Savjet Agencije je donio odluku u 598 zaostalih predmeta iz ranijeg perioda.

- Imajući u vidu da je u toku proces izrade izmjena i dopuna Zakona o slobodnom pristupu informacijama, neophodno je razmotriti nekoliko bitnih pitanja, od kojih ističemo:
 - Savjet Agencije je u postupku odlučivanja po žalbama na akte kojima je odlučeno po osnovu zahtjeva za slobodan pristup informacijama uočio praksu zloupotrebe korišćenja prava na slobodan pristup informacijama fizičkih lica i nevladinog sektora koji angažovanjem advokata, a bez želje da dobiju traženu informaciju, ostvaruju na taj način značajne troškove pred Upravnim i Vrhovnim sudom Crne Gore. U toku protekle četiri godine sudski troškovi na teret budžeta su iznosili preko 650.000 eura. Pitanje zloupotrebe prava na slobodan pristup informacijama treba ograničiti u praksi na primjere kada su zahtevi previše neodređeni ili obuhvataju izuzetno obimnu dokumentaciju, kada nalažu nesrazmjerno velike napore organa u postupanju, kada se nerazumnim i čestim traženjem ometa normalan rad organa, a pri tom organ vlasti čini dodatne napore u postupanju. Takođe, u situaciji kada se zahtjev ponavlja za već dobijenim ili dostupnim informacijama, što je u slučaju žalbe, odnosno upravnog spora organ je dužan i da dokaže. Ovaj institut u pravnoj praksi sadržan je u zakonskim rješenjima mnogih država (Ujedinjeno Kraljevstvo, Irska, Škotska, Kanada, Portugal, Švajcarska, Slovenija, Estonija, Hrvatska i dr.).
 - Zbog različite prakse tumačenja i postupanja od strane organa koji ga primjenjuju, neophodno je preciziranje definicije organa vlasti naročito u djelu kada se obveznik primjene finansira većim dijelom iz javnih prihoda uz navođenje konkretnih parametara koji će nedvosmisleno ukazivati da je organ vlasti obveznik primjene Zakona.
 - Jasno definisanje informacije na način da informacija od javnog značaja jeste informacija kojom raspolaže organ vlasti, nastala u radu ili u vezi sa radom organa javne vlasti, sadržana u određenom dokumentu, i odnosi se na sve o ono o čemu javnost ima opravdan interes da zna.
 - Razmatranje preciznijeg normiranja pitanja troškova postupka, od prvobitnog zahtjeva do okončanja postupka i spora.
 - Produžavanjem rokova odlučivanja (trenutno zakonske rješenje je 15 dana od dana podnošenja žalbe) bi se ostavio dovoljan vremenski prostor Agenciji da sprovede sve radnje i odluči na kvalitetan način.
- S obzirom da administrativni kapaciteti Agencije ostaju ograničeni, neophodno je ojačati administrativne kapacitete kroz zapošljavanje određenog broja izvršilaca i edukaciju postojećeg kadra. Od ukupno sistematizovanih 28 radnih mjesta sa 47 izvršioaca, na kraju 2022. godine definisane poslove i zadatke je obavljalo 29 izvršilaca (61,70%).